

**TEXT PROBLEM
WITHIN THE
BOOK ONLY**

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_200033

UNIVERSAL
LIBRARY

◁ಜಯಕರ್ನಾಟಕ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯ ೧೪ ನೆಯ ಪುಸ್ತಕ ▷

ಮಾಪಿನ ತೋಪು

ಶ್ರೀ. ಹಣಮಂತ ಪೀತಾಂಬರ ಜೋಶಿ, ಬಿ. ಎ.

ಸೂದಲನೆಯ ಮುದ್ರಣ]

ಬೆಲೆ ಹತ್ತು ಅಣೆಗಳು

೧೯೩೩

ಮುದ್ರಕರು:

ಶಿವಶಿಖರ ನಾಠಾಯಣ ಬಾಗಲವಾಡಿ,
ವೋಲಹನ ಮುದ್ರಣಾಲಯ, ಧಾರವಾಡ.

ಪ್ರಕಾಶಕರು:

ರಾಮಚಂದ್ರ ಪಾಂಡುರಂಗ ಬೆಂಗಳೂರಿನವರು,
ಜಯಕರ್ನಾಟಕ ಕಾರ್ಯಾಲಯ, ರೈಟಿಂಗ್ ಓಫೀಸ್
ಧಾರವಾಡ.

ಪೂರ್ವರಂಗ

ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿಯೆಂದೊಂದು ಅತಿಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ನಾನು ಈಗ ಇಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಅದು ಕಾರ್ಯಕ ಸಮವಾಸ. ಈ ಸಹವಾಸವು ದೈಹಿಕ ದುರ್ಬಲತೆಯ ಮೂಲಕ ಅಶಕ್ತ ವಾಗಲಿ, ಅಥವಾ ಬುಗುಪ್ಪೆ-ಪೇಸಿಗೆಯಿಂದ ಮುಸನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಅನಾಸ್ಥೆ ಹುಟ್ಟಿರಲಿ, ಗಂಡುಪಂಡಿರು ಆ ಮೇಲೆ ಬಂದೇ ಮುಸ ಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ಕಾರಣವೇನು! ನಮ್ಮ ಹಿಂದೂ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ - ಉಚ್ಚವರ್ಗದವರಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಹೇಳಿಕೊಣ- ಅದ ಮದುವೆಯಿಂದ ಬಿಡು ಗಡೆ ಅಥವಾ ಘಟಿಸೋಟಿಲ್ಲ. ಈ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿದ್ದ ಸಮಾಜ ಗಳಲ್ಲೂ ಗಂಡುಪಂಡಿರು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಅಾಭ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದೆ ಸುಳ್ಳೆ ಬಳಲುತ್ತ ಕಾಲ ಕಳೆಯುವರು. ಬಿಡುಗಡೆಯಾದರೆ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಹೊಸ ಹುರುಪಿನ ಸಂಸಾರ ಹೂಡುವುದಕ್ಕೆ ವ್ಯತ್ಯಯವಿಲ್ಲ! ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಹೊಸವೋರೆಯ ಎದುರು. ಅದರೂ ಏಕೆಸಹಾಡುವುದಿಲ್ಲ!... ಮುಸನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಬಮ್ಮೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಅನಾಸ್ಥೆ ಹೋಗುವುದೇ? ಮಾನಸ ಕಾಸ್ತ್ರ ಬಲ್ಲವರ ವಿಷಯವಿದು!

ಮಾಳಮಡಿ, ಧಾರವಾಡ

ಗ್ರಂಥಕರ್ತ

ಎರಡು ನುಡಿ

ಅಂತೂ ಇಂತೂ, ನಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಸಾಲೆಯ ಮೂರನೆಯ ವರ್ಷ ವಸ್ತು 'ಮಾವಿನ ತೋಪಿ' ನಿಂದ ಮೊದಲು ಮಾಡಿದೆವು. ಉಳಿದ ಐದು ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಎಪ್ರಿಲ್‌ದೊಳಗಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತೇವೆಂತ ಈ ಮೊದಲೇ ಮಾತುಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ. ಭಾರವೇನೋ ದೊಡ್ಡದು. ಹೇಗೆ ಸೇಗಬಹುದು? ಯಾವುದೋ ಪರಿಸ್ಥಿತಿವಿಶೇಷವು ಇಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ತಂದು ಮುಟ್ಟಿಸಿದೆ. ಮುಂದೆ ಏಕೆ ಒಯ್ಯಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಎಂಬುದೇ ಭರವಸೆ ನಮಗೆ.

ಮುಂದಿನ ಪುಷ್ಪವು, ಶ್ರೀ. ಟೀಂಗೆ ಗೋವಿಂದರಾಯರ ಲೇಖನಿಯಿಂದ ಬಂದ 'ತರಂಗಿಣಿ' ಎಂಬ ಜಗನ್ನಾಥಪಂಚತರ ಅದ್ಭುತರಸ್ಯ ಜೀವನಕಥೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಬರೆದ ಕಾವ್ಯಮಯ ನಾಟಕ. ಓದುಗರು ಈ ಸವಿಯೂಟವನ್ನು ಎದುರು ನೋಡಲಿ ಯೆಂದು ಹಾರಯ್ಕೆ.

ಪ್ರಕಾಶಕರು

ಪರಿಚ್ಛೇದ

ಪುಟ

೧	ಅಕ್ಕವ್ವ ಮನೆಗೆ ಬಂದಳು.	೧
೨	ಮನೆಯ ಸಮಾಚಾರ.	೪
೩	ಭೆಟ್ಟಿಯ ಪರಿಷ್ಕಾರ.	೬
೪	ಆಗಿ ಹೋದದ್ದು.	೮
೫	ಇನ್ನೂ ಕೆಲ ಪರಿಚಯವರು.	೧೦
೬	ತಾಯಿ ಮಗಳ ಭೆಟ್ಟಿ.	೧೫
೭	ವೆಂಕಯ್ಯನ ಅಂಗಡಿ.	೧೮
೮	ಗೆಳತಿಯರು.	೨೩
೯	ಅಕ್ಕವ್ವ ನೋಡಿದ ದೃಶ್ಯ.	೨೮
೧೦	ಮದುವೆಯ ಬಗಟು.	೩೦
೧೧	ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ.	೩೩
೧೨	ಬಭ್ರುವಾಹನ ನಾಟಕ.	೩೫
೧೩	ಮಾವಿನ ತೋಪಿನಲ್ಲಿ ದೀವಿಗೆ.	೪೩
೧೪	ಭುಜಂಗರಾಯರು ಸಂಣಿ ದಾಕೈರರಾದರು.	೪೭
೧೫	“ ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟು ದಿನ ಮದುವಾಕ್ಕಾಗದ್ದು ಅರಬ್ಬೀಕಂಡಿ ! ”	೪೯
೧೬	“ ನನ್ನಾಣೆ ಅದ್ದು ಸಿನಗ್ಗ. ”	೫೧
೧೭	ಮನಶ್ಚಾಂಚಲ್ಯ.	೫೩
೧೮	ತಕ್ಕ ವರ.	೫೫
೧೯	ಅಪಘಾತ.	೫೭
೨೦	ಭುಜಂಗರಾಯರ ಧನವಂತ ರೋಗಿಗಳು.	೬೧

೨೧	ತಿಳಿಯಬಾರದ್ದು.	೬೩
೨೨	ಅಂಕಾರಾಯರು ತೋಪಿಗೆ ಹೋಗುವರು.	೬೫
೨೩	ಮತಿಗೆಟ್ಟರೆ ಮಂಗಳ ಜಾಯಿ.	೬೯
೨೪	ಸ್ತ್ರೀಸ್ವಭಾವದ ಸೂಕ್ಷ್ಮತರಂಗ.	೭೩
೨೫	ಕಲಾಯನ.	೭೮
೨೬	ಗಂಡ ಬಿಟ್ಟ ಗೈಯಾಳಿ !	೮೧
೨೭	ಅಕ್ಕವಸ್ಥೆ.	೮೫
೨೮	ಪುನರಾಗಮನಾಯ ಚ !	೮೬
೨೯	“ ನನ್ನ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬಾರದು. ”	೮೯
೩೦	“ ನೀಗಿದ್ದೊಮ್ಮೆ ! ”	೯೧
೩೧	ಓಂ ಸ್ವಸ್ತಿ!	೯೪

ಮಾವಿನ ತೋಪು

೧

ಅಕ್ಕವ್ವ ಮನೆಗೆ ಬಂದಳು

ರಾತ್ರಿಯ ೯ ಯ ಸಮಯ. ಸ್ವೇಶಸ್ಸದ ಆವಾರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವೋಟರು ವೇಗದಿಂದ ಒಂಧು ಸಂತಿತು. ಇನ್ನೊಂದು ಕ್ಷಣ ಅಪಘಾತ ಕಟ್ಟಿಟ್ಟ ಪೂತೇ. ಏನೋ ಗುರುಹಿರಿಯರ ಪುಣ್ಯವೇ ಇಳಿದು ಬಂತೆನ್ನಬೇಕು. ವೋಟರಿಸಿಂಧ ಒಬ್ಬ ಮಧ್ಯಮ ವಯಸ್ಕನಾದ ಗೃಹಸ್ಥ ಇಳಿದ. ಆತನಿಗೆ ತಾನು ವಾರಾದ ಕುತ್ತಿನ ಅರಿವು ಸಹ ಇದ್ದಂತೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಕೆಳಗಿಳಿದ ಕೂಡಲೆ ತನ್ನ ಜೇಜನಲ್ಲಿದ್ದ ಗಡಿಯಾರವನ್ನು ತೆಗೆದು ನೋಡುತ್ತ, “ಗಾಡಿಗೆ ಇನ್ನೊಂದೇ ಮುಸಿಟೆ ಅದ್ರ -” ಇಷ್ಟೇ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ನುಡಿದುಕೊಂಡು ಪ್ಲಾಟ್ ಫಾರ್ಮದ ದಾರಿ ಹಿಡಿದ. ಗಾಡಿಯ ಕೂಗು ಕೇಳಿಬಂತು. ಪ್ಲಾಟ್ ಫಾರ್ಮಿನ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ನೋಡುತ್ತಾನೆ, ಗಾಡಿ ಬಂದದ್ದು ಮಾಲ ಗಾಡಿ. ಗೃಹಸ್ಥನ ಮೋರೆ ನೋಡುವಂತಾಯಿತು. ಬೆಪ್ಪನಾಗಿ ಒಂದೊಂದೇ ಡಬ್ಬಿಯನ್ನೆಣಿಸುತ್ತಿದ. ಮೂವತ್ತಾಲ್ಕು-ಮೂವತ್ತೈದು, ಮೂವತ್ತಾರು-ಈವೊತ್ತು ಕಂಪನಿಯವರು ತಮ್ಮ ಖಲ್ಲ ಡಬ್ಬಿಗಳನ್ನು ಇದೇ ಗಾಡಿಗೆ ಜೋಡಿಸಿದ್ದರೋ ಏನೋ! ಇಡರತೂ ಮಾಲಗಾಡಿ. ದಿನದ ೯|| ಗಾಡಿ ಎಲ್ಲಿ ಹೋಯಿತು ಹಾಗಾದರೆ! ಮಾಸ್ತರರನ್ನೇ ಕೇಳಿ ನೋಡಬೇಕೆಂದು ನಮ್ಮ ಗೃಹಸ್ಥ ಅಫೀಸಿನ ಕಡೆಗೆ ನಡೆದ.

ಮಾಸ್ತರರು Telephone—(ಧ್ವನಿವಾಹಕ ಯಂತ್ರ) ದ ಕೂಡ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. “ಹೂಂ—ನಾಳೆ ಎರಡ ಕಾಯ ಬಡಸ್ತೇನಿ ಮಹಾರಾಯಾ— ಸೊಂಡಬೇಕು— ಅದ್ರ— ಆ ಲಿಸ್ಟೆಂಟೆ ಚಾಕೀರಿ ಒಂದು ಬರಬೇಕಲ್ಲ— ಹೌದು— ನಾಳೆ ಸಂಜೆಗೆ ರಜಾ ಸಿಕ್ಕುರ್ರ—” ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಗೃಹಸ್ಥ ಒಂದು “ಮಾಸ್ತರರ F|| ಯ ಗಾಡಿ ಬಂತೇನೀ!” ಎಂದು ಕೇಳಿದ. ಅಯಿತು. ಮಾಸ್ತರರು ರೇಣಿ ಬಿಟ್ಟರು. “ಇದಲ್ಲೇನು ಮತ್ತೆ ಈಗ ಒಂದಮ್ಮ!” ಮಾಸ್ತರರು ತಮ್ಮ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದರು. ನಮ್ಮ ಗೃಹಸ್ಥ ಹುಟ್ಟುಮಾಡಿ. ಮತ್ತೆ ಕೇಳಿದ. “ಅಲ್ವ, ಮಂದಿ ಕೂಡುವ ಗಾಡಿ ಕೇಳಿದೆ.”

“ನೀವು ಕೂಡಿ. ತಾನು ಅಗತ್ಯದ ಇದ್ದ ಮಂದಿ ಕೂಡುವ ಗಾಡಿ.”

“ನೀವು ಕೂತರಂತೂ ಆಗೋದಿಲ್ಲ.” ಎಂದು ಗುಣಗುಟ್ಟುತ್ತ ಗೃಹಸ್ಥ ಹೊರಟ. ಮಾಸ್ತರರಿಗೇಗೆ ಎಚ್ಚರಾಯಿತು. ಮೋರೆಯನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ ನೋಡಿದರು. ಗುರ್ತು ಹತ್ತಿತು.

“ಓಹೋ! ಅಂಣಾರಾವ, ನೀವು ಯಾವಾಗ ಬಂದಿರಾ— ನಾನು ನೋಡಿದ್ದೇ ಇಲ್ಲ ಬಿಡಿ.” ನಮ್ಮ ಗೃಹಸ್ಥನ ಕೆಲಸವಾಯಿತು. ಅದೂ ಇದೂ ಮಾತಾಡುತ್ತ ಮಾತಾಡುತ್ತ ತನಗೆ ಬೇಕಾದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಮಾಸ್ತರರ ಬಾಯಿಂದ ಕೇಳಿಕೊಂಡ. ದಿನದ ೯ ಯ ಗಾಡಿಗೆ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಸ್ವೇಶಸ್ವದ ಹತ್ತಿರ ಅಪಘಾತವಾಗುತ್ತಂತೆ. ಅಪಘಾತವೇನೂ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಸ್ವೇಶಸ್ವಿಗೆ ಒಂದು ಹತ್ತಬೇಕಾದರೆ ಇನ್ನೂ ಮೂರು ತಾಸುಗಳ ಅವಕಾಶವಿತ್ತು. ಇತರ ಕೆಲವೊಂದು ಮಳಿಬಿಳಿಯ ಮಾತಾಡಿ ನಮ್ಮ ಗೃಹಸ್ಥ—ಒಂದೆ ಅಂಣಾರಾಯರು ವೇಟಿಂಗರೂಮಿಗೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿಯ ಅರಾಮ ಖುರ್ಚಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡರು. ಅರಾಮಖುರ್ಚಿಗೆ ಬರಗಿ ಕೊಂಡಿದ್ದೇ ತಡ, ಗಾಡೆಂದ್ರೆ ಹತ್ತಿತು.

೨-೨|| ಯ ಸುಮಾರಕ್ಕೆ ಗಾಡಿಯ ಕರ್ಕಶವಾದ ಕೂಗು

ಕೇಳಿ ಬಿಸ್ಮಿಲೆ ಎಚ್ಚರಾಯಿತು. ಎದ್ದು ನೋಡುತ್ತಾರೆ, ಗಾಡಿಯು ಹೋರಬಿ. ಸಿಂತಿತ್ತು. ಎನೋ ಒಬ್ಬಬ್ಬರು ಪ್ರವಾಸಿಕರು ಈ ಸ್ವೇಶ ಸ್ಥಿತಿಗಿಳಿದವರೆ ಆವರೂ ಹೊರಟು ಹೋಗಿದರು. ದೀಪ ತೋರಿಸುವ ವೋಟರನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ದೀಪಗಳನ್ನು ತಲೆಗಿಂಬುಗಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ನೋಡಲಿಸಿಂದ ಮಲಗುವ ಸಂಧಾನದಲ್ಲಿದ್ದರು. ಎಷ್ಟೋ ದೀಪಗಳ ಕೆಂಪು ಕಾಜುಗಳು ಇನ್ನೂ ಹಾಗೇ ಇದ್ದವು.

ಅಂಕಾರಾಯರು ಒಂದೊಂದು ಡಬ್ಬಿಯ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ನೋಡಿದರು. ಅಪರಿಗೆ ಬೇಕಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಬಂದಂತೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ. “ಉಂ! ಯಾವ ಗಾಡಿಗಿ ಕೂತಾಳೋ ಎನೋ—” ಎಂದು ನುಡಿದು ಚತುರವಾದುದಿಂದ ಪ್ಲಾಟ್‌ಫಾರ್ಮಿನಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದು ನೋಟರ ಹತ್ತಿರ ಒಂದು “ಕೃಷ್ಣಾನ್ವಿತ-ಕೃಷ್ಣಾನ್ವಿತ—” ಎಂದು ಕೂಗಿದರು. ಕೃಷ್ಣಾನು ಯಾವ ರಾಮನ ಬೆನ್ನ ಹತ್ತಿ ಹೋಗಿದ್ದನೋ! “ಓ” ಕೊಡಲಿಲ್ಲ.

ಅಂಕಾರಾಯರು ಹತಾಶರಾಗಿ ನೋಟರಿನೊಳಗೆ ಕೂಡ ಹೋಗುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒಳಗಿಸಿದೆ ಎಂದು ಸಗೆಯ ಸ್ಫೋಟವು ಕೇಳಿ ಬಂತು. ರಾಯರು ಬೆದರಿ “ಯಾರು!” ಎಂದು ಅಸ್ಮಷ್ಟ ದಸಿಯಿಂದ ಕೇಳಿದರು.

“ಅಂಕಾರ, ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗಿದ್ದಿ!”

“ಅಕ್ಕವ್ವರ! ನೀ ಬಂದಿಲ್ಲ ಅಂತ ಮಾಡಿದೆ.”

“ಗಾಡಿಯಿಂದನ ನಾ ಕೃಷ್ಣಾನ್ವಿತ ನೋಡಿದೆ. ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಕೇಳಿದೆ ಕೃಷ್ಣಾನ್ವಿತ—ಬಂದಾರ ಅಂತ ಹೇಳಿದ—ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗಿದ್ದಿ!”

“ನಾ ನಿನ್ನ ಹುಡುಕತಿದೆ.”

ವೇಟಿಂಗರೂಮಿನಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ನಿಜವೆ ಹತ್ತಿದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅಂಕಾರಾಯರು ಬಚ್ಚಿಟ್ಟರು.

ಕೃಷ್ಣಾನ್ವಿತ ಬಂದ, ನೋಟರು ಹೊರಬಿಟು.

ಮನೆಯ ಸಮಾಚಾರ

ಈಗ ಮೋಟರು ಸುಷೋಮನಾಥಪುರದ ದಾರಿ ಹಿಡಿದಿತ್ತು. ತಗ್ಗು ದಿನ್ನೆಯ ದಾರಿ. ನಡುನಡುವೆ ಸಂಣ ಸಂಣ ಹಳ್ಳಸರುವುಗಳು. ಮೋಟರು ಹೇಗೋ ನಡೆದಿತ್ತು.

ಇದುವರೆಗೆ ಅಕ್ಕವ್ವ ಆಯಿತು ಅಂಣಾರಾಯರಾಯಿತು ವಿಶೇಷ ಮಾತಾಡಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಮೋಟರು ಸಮದಾರಿಗೆ ಹತ್ತಿ ಗಾಳಿಯ ಸುಳಿವೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಿನೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಅಕ್ಕವ್ವನೇ ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡಿದಳು.

“ಅಂಣಾ, ಇನ್ನೂ ಹಾಂಟಗಡ ನಡದ್ದದ !”

“ಹಂಟ—” ಅಂಣಾರಾಯರು ಚಡವಾದ ದನಿಯಿಂದ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟರು - ಅಥವಾ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟಂತೆ ಮಾಡಿದರು.

“ಡಾಕ್ಟರರಾದರೂ ಏನ ಅಂತಾರ್ತ.”

“ಅನ್ನೋ ಮಾತು ಮುಗದ್ದದ. ದಿವಸದ ಏಣಿಸೋದಷ್ಟದ ಉಳದ್ದದ.”

“ಯಾವದಾರ್ತ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕಾರ್ತ ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗ ಬೇಕು ಅವ್ವನ್ನ—” ಈ ಮಾತು ಹೇಳಬೇಕಾದರೆ ಅಕ್ಕವ್ವನಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವೇ ನೆನಪಾಗಿತ್ತು. ಅಂಣಾರಾಯರ ಕಂಠುಗಳೂ ತುಂಬ ಹೋಗಿದ್ದವು. ತುಸು ಹೊತ್ತು ಯಾರೂ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ.

“ಶೀನೀಕಾಕಾನ್ತ ಬ್ಯಾಡ್ತ ಅಂತಾನ. ಎಲ್ಲಿ ಹೋದರೇನು ! ಅನುಭೋಗಸೋದೇನಾರ್ತ ಬಿಡಸ್ತೇವ್ತ—!” “ಶೀನೀಕಾಕಾ” ಅಂದರೆ, ಅಂಣಾರಾಯರಿಗೆ ತಮ್ಮನಂತಿದ್ದ ಡಾಕ್ಟರ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ರಾಯರು, ಅಕ್ಕವ್ವನ “ಶೀನೀಕಾಕಾ.”

“ಚುಚ್ಚೋದು ನಡದಿದ್ದೀತು.”

“ಅದಂತೂ ವರ್ತನಿಯದು. ಒಂದು ಹೊತ್ತಿನ ಊಟ ಬಿಟ್ಟೀತು ಅದು ಬೇಕೇಬೇಕು.”

ಮನೆಯ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಕೇಳಿದಾಯಿತು. ಕೇಳಿದಷ್ಟು ಅಸಮಾಧಾನಕ್ಕೇ ಕಠಿಣ. ದುಃಖದಿಂದ ಮನಸ್ಸು ತುಂಬಿ ಅಕ್ಕವ್ವ ಎಸೂ ಮಾತಾಡದೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಳು. ತಂಗಾಳಿಗೆ ಕಂಠೀರು ಆರು ತಿದ್ದಿದ್ದು. ಆದರೆ ಕಠಿಣಗಳು ಮಾತ್ರ ಹಾಗೇ ಉರಿಯುತ್ತಲಿದ್ದು ವು ಅವಳಿಗೆ ಸಿದ್ಧ ಹತ್ತಿರಬಹುದೆಂದು ಅಂಣಾರಾಯರ ಕಲ್ಪನೆಯಾಯಿತು. ಅವರವಳನ್ನೆ ಬಿಟ್ಟು ಸಲ್ಲಿ. ಮೋಟರು ಗಾಳಿಗೆ ಎದುರಾಗಿ ನಡೆದಿತ್ತು.

ಸೋಮನಾಥಪುರದ ಅಗಸೆಗೆ ಒಂದಾಗ ಅಂಣಾರಾಯರೇನೂ ಚೇತರಿಸಿಗೊಂಡೆದ್ದಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ಅಕ್ಕವ್ವ ಹಾಗೇ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದಳು.

ಊರೊಳಗೆ ಇನ್ನೂ ಯಾರೂ ಎದ್ದಂತೆ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಏನೋ ಒಂದೆರಡು ಓಣಿಯಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕಲತನದ ಬಂಡಿಗಳು ಹೊರಬಿದ್ದರೆ ಹೊರ ಟಿರಬೇಕು. ಅಂಣಾರಾಯರ ಬಂಗೆ ಊರಹೊರಗೇ ಇತ್ತು.

ಮನೆಗೆ ಮುಟ್ಟಿದಾಗ ೫ ರ ಸುಮಾರಾಗಿರಬಹುದು.

“ಅಕ್ಕವ್ವ, ಏಳಿನ್ನೆ ಮನಿಸು ಒಂತು” ಅಂಣಾರಾಯರು ತಾವಿ ಳಿದ ಕೂಡಲೆ ಅಂದರು. ಅಕ್ಕವ್ವನಿಗೆ ನಿದ್ರೆ ಹತ್ತಿದ್ದೇ ಇಲ್ಲ. ಅವಳು ಎಸೂ ಮಾತಾಡದೇ ಕೆಳಗಿಳಿದು ಮನೆಯೊಳಗೆ ಹೋದಳು.

ಅಡಿಗೆಯ ರಂಗವ್ವ ಇನ್ನೂ ಮಲಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅಥವಾ ಈಗ ಎದ್ದಿದ್ದರೂ ಎದ್ದಿರಬಹುದು. ಅಕ್ಕವ್ವ ಏನೋ ಕಳಕೊಂಡಂತೆ ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡಿ ರಂಗವ್ವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದಳು. ಅವಳು ಬಾಯಿ ತುಂಬ ಅಶೀರ್ವಾದ ಕೊಟ್ಟಳು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅಂಣಾರಾಯರೂ ಒಂದರು. ಅವರೆದುರಿಗೆ ರಾತ್ರಿಯ ಸೂಕ್ತವಾಯಿತು. ಬಾಯಿಯ ವರಿಗೆ ಪುನಃ “ಫಿಟ್” ಬಂದಿತ್ತು, ಡಾಕ್ಟರರು ಒಂದು ಔಷಧ ಚುಚ್ಚಿ ಹೋದರು; ಈಗ ಬಾಯಿಯವರು ಮಲಗಿಕೊಂಡಿರುವರು; ಇದೇ ಆ ಸೂಕ್ತದ ಇತ್ಯರ್ಥ. ಅಂಣಾರಾಯರಿಗೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೂ ಹೊಸದಿ

ದಿಲ್ಲ. ಅಕ್ಕವ್ವನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಏನೇನೋ ಕಲ್ಪನೆ ಬರಹತ್ತಿತು. ಆದಿವ ಅವಳು ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಲಗಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಯಾವವೋ ಒಂದು ನಿರ್ಬಂಧ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಕೊಂಡ ಕನಸೇ ಹತ್ತಿದ್ದುವು.

೩

ಭಿಕ್ಷಿಯ ಪರಷ್ಕಾರ

ಎದ್ದು ಪಾತ್ಕಂಧ ಎಲ್ಲ ಮುಗಿಯಬೇಕಾದರೆ ಕೊತ್ತೇ ಏರಿತು. ಅಂಕಾರಾಯರು ಅತ್ಯಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಮಾಸಿಗೆಗೆ ಬೆನ್ನು ಆದರೂ ಹಚ್ಚಿದ್ದರೋ ಇಲ್ಲವೋ. ಅಕ್ಕವ್ವನಿಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂತು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅವಳ ತಾಯಿ ಇಷ್ಟು ಅತ್ತವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದಳು. ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಕೂಡಲೇ ತೆಳೆದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಈಗೋ ಇನ್ನೊಂದು ಗಳಿಗೆಯೋ ಇಷ್ಟೇ ಇತ್ತು. ನಿತ್ಯದ ನೇಮ ಈಗ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಸಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕೋದ ವೋರೆಗಳು ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಸಹ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ.

ರಂಗವ್ವನ ಬಾಯಿಂದ ಕೇಳಿದ್ದರ ನೋಡಿದ ಅವಳ ತಾಯಿ ಬೆಳಗಾದರೂ ಕಾಣುವಳೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂದು ಅಕ್ಕವ್ವನಿಗೆ ಹತ್ತು. ಮಲಗಿಕೊಂಡಾಗ ಬಂದೆರಡು ಸಾರಿ ಏನೋ ಚಿರಿದ ದನಿಯೂ ಕೇಳಬಂದಂತಾಗಿತ್ತು. ಕ್ಷಣಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಏನೂ ಆಗಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮನಸ್ಸು ಧೈರ್ಯ ಕೊಡುತ್ತಿತ್ತು. ಎಡಗಂಣಿಯ ಒಳಗಂಣಿಯ ಹಾರಿ ಹಾರಿ ಅಶೆ ನಿರಾಶೆಗಳ ಜೋಕಾಲಯನ್ನು ಬೇಕುತ್ತಿದ್ದುವು. ಅಕ್ಕವ್ವನ ಕಂಠದೊಳಗೆ ಕಟ್ಟಿದ ಚಿತ್ರಗಳೆಲ್ಲ ಅವಳ ಎದೆ ನಡುಗಿಸುವಂಥವೇ ಇದ್ದುವು. ಒಂದು ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಅವಳ ತಾಯಿಯ ಪ್ರೇತವೇ ಕಂಠಿಗೆ ಬಿತ್ತು. ಮನಸ್ಸು ಬೆಚ್ಚಿತ್ತು. ಮತ್ತೊಂದು ಚಿತ್ರವನ್ನು ಹಿಡಿದು ನೋಡಿದಳು. ಇವರಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೇ ಬಂದೆರಡು ಕ್ಷಣ ಹಿಂದಿನ ಸ್ಥಿತಿ. ಭಾಯಿಂದ ಅಸ್ಪಷ್ಟ ದನಿಯಿಂದ ಬಂದೆರಡು ಶಬ್ದಗಳೂ, -ಅಕ್ಕ

ವ್ಲನ ಪೆಸರೇ ಅದ್ದೀತು,-ಕೇಳಬಂದುವು. ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ಮನೆ ಯಲ್ಲ ಬಹಾಳುಕೊಂಡಿದ್ದು ಸುದೃಢ ತಾಯಿಯ ಚಿತ್ರವು ಅವಳ ಕಂಠಿ ಗೇಸು ಬೀಳಲಲ್ಲ. ಹಾಗೂ ಹಿಂಗೂ ಮಾತು ಬನ್ನೆ ತಾನೇ ನೋಡಿ ಬರಬೇಕೆಂದು ಸಿಕ್ಕಿಯು ಸಿ ತಾಯಿಯ ನ್ಯಮಲಗಿಸಿದ ಕೋಣೆಯ ಬಾಗಿ ಲಿಗೆ ಸೂಳೆಗೆ ಸಂತಕು. ಬಳಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಬಿಟ್ಟು ನೆರಳುವುದೇನೂ ಕೇಳಿಬರಲಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೇ ನಮಾಧಾನ.

ಛೇದ್ಯಮಾತು ಬಾಗಿಲ ಮೀಟಿದಳು. ಬಳಗಿಸಿದ ಪಾಕಿತ್ತು. ಒಂದೆರತು ಸಾರೆ ಬುರುಳು ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯಿತು. ಬಳಗಿನಿಂದ ಸುಸೂರು ೨೨-೨೪ ಕಯಸ್ಸಿನ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು ಬಂದಳು. ಅವಳು ಅಕ್ಕವ್ವನನ್ನು ಬಂದೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅದರೂ ಮೋರೆಯ ಮೇಲೆ ಅಶ್ವರ್ಯದ ಸ್ವೇದನೂ ತೋರಿಸಲಲ್ಲ.

‘ಯಾರ ಒಂದಾರರು-’ ಬಳಗಿನಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕೇಳಬಂತು.

‘ಅಕ್ಕವ್ವನವರು’

‘ಇನ್ನೊಂದು ತಾಸಿಗೆ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳಿ.’

ತನ್ನ ದೇಸೂ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ. ತಾನು ಕೇವಲ ಪರಿಚಾರಕಳು ಎಂದು ಸೂಚಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದೊಮ್ಮೆ ನೋಡಿ ಆ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಳು. ಮತ್ತೆ ಸಿಕ್ಕಿಬಿಟ್ಟ ಅಕ್ಕವ್ವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಶ್ವರ್ಯ ಭಯ ಸಿಟ್ಟು ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಏಕಾರಗಳ ಗೊಂದ ಲವೆದ್ದಿತು. ಸಿಟ್ಟಿನ ಭರ ಬುದ ಕೂಡಲೆ ಅಲ್ಲಿ ಸಿಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ಕೋಣೆಗೆ ಒಂದು ಬಿಟ್ಟಳು.

ಕೋಣೆಯೊಳಗಿನಿಂದ ಒಂದು ದಸಿಯು ತಮ್ಮ ತಾಯಿಯದೇ ಎಂದು ಗುರ್ತಿಸಿದ್ದಳು. ಈ ದಸಿಯುಳ್ಳವಳು ಅತ್ಯವಸ್ಥ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲರ ಒಂದು ದೊಡ್ಡದರೂ ಹೇಗೆ ನಂಬಬೇಕು ! ಅಂಣಾರಾಯರು ರಂಗವ್ವ ಇಬ್ಬರ ಬಾಯಿಂದ ಕೇಳಿದ್ದೆಲ್ಲ ಏಪರೀತ. ದಸಿಯ ಮೇಲೆ ವಿಶ್ವಾ ಸನು ಸ್ವರಂ ಚಿಂತೆಗೇನೂ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಅದರೂ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗಬೇಕಾ ದರೆ ಈ ಸಾಕೇಳಿ ಜನರ ಶಿಸ್ತಿನ ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಒಂಬತ್ತು ಒಡೆಯಿತು. ಇನ್ನೂ ಅರ್ಧಗಂಟಿ.

೪

ಆಗಿ ಹೋದದ್ದು

ಸೋಮನಾಥಪುರವೇನೂ ಇತಿಹಾಸ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸ್ಥಳವಲ್ಲ. ಇದ್ದರೆ ಭೂಗೋಲದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಂಣ ಚಿಕ್ಕೆ. ಅಂಣಾರಾಯರಾ ದರೂ ಅಲ್ಲಿಯ ಮೂಲ ರಹಿವಾಸಿಗಳಲ್ಲ.

ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಂದೆತಾಯಿಗಳನ್ನಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಕಳೆದು ಕೊಂಡು ಮುಂದಿನ ಜೀವನಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಆಪ್ತ-ಹೃದಯಗಳ ಆ ಕಲ್ಲಿ ಗೊಮ್ಮೆ ಈ ಕಲ್ಲಿಗೊಮ್ಮೆ ಕೈಚಾಚುತ್ತ, ತೇಲುತ್ತ ತೇಲುತ್ತ ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ ಮ್ಯಾಟ್ರಿಕ್ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ತೀರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಹತ್ತಿದರು. ಬಿಸಿಲಿಗೆ ಮೈ ಯೋಣಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವನಿಗೆ ಬದಲ-ಬಟ್ಟೆಯ ಸುಖವೆಲ್ಲಿ ಯದು. ಕಾಲೇಜದ ವಿಚಾರವಿದ್ದಿದ್ದೇ ಇಲ್ಲ, ನೋಕರಿಗಾಗಿ ಕೋರಾಣ್ಯ ಮಾಡಿದರೂ ಜೋಳಿಗೆಯಲ್ಲೇನೂ ಬೀಳಲಿಲ್ಲ. ಅಗತಿಕ ನಿಗೆ ಇದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಗತಿಗೆಡುವ ಚಿಂತೆಯೇಕೆ!

ಅಂಣಾರಾಯರ ದೂರದ ಆಪ್ತಳೊಬ್ಬಳಿಗೆ,— ಒಂಟಿಗೆ ಮುದಿಕೆ!— ಕನಿಕರ ಹುಟ್ಟಿತ್ತು. ಯಾವ ಸಂಸಾರವೂ ಅವಳನ್ನೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಇವರನ್ನೇ ತನ್ನ ಮಗನೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ತಾನು ಸಂಣಾ ದಳು. ಬಿಸಿಲುಗುದುರೆಯ ಬಿನ್ನು ಹತ್ತಿದವನಿಗೆ ಗೋಮುಖದಿಂದ ಅವ್ಯತವನ್ನು ಣಿಸಿದಂತಾಯಿತು. ಒಂದು ದಿನ ಮುದಿಕೆಯು ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಅಂಣಾರಾಯರಿಗೇ ಕೊಟ್ಟು ನಡೆದಳು. ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯಾದದ್ದೇನೋ ನಿಜ, ಮುಂದಿನ ಆಯುಷ್ಯವನ್ನು ಹೇಗೆ ಸಾಗಿಸಬೇಕು!

ಕೆಲ ದಿನ ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಕಾಲೇಜದಲ್ಲಿಯ ಶಿಕ್ಷಣದ ಕಡೆಗೆ ಹರಿದಾಡಿತು, ಶಾಂತಿ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಈ ಸುಮಾರಕ್ಕೆ ಅವರಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬ ಸುಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಬಡ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾದಳು. ಮಧ್ಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರವಾಹವು ಒಂದು ಕೂಡಿ ಅವರ ಜೀವನನದಿಯು ಶಾಂತವಾಗಿಯೂ ಗಣ್ಯವಾಗಿರವಾಗಿಯೂ ನಡೆದಿತ್ತು.

ಮದುವೆಯಾದಾಗ ರಾಧಾಬಾಯರು- ಅಂಣಾರಾಯರ ಹೆಂಡತಿಯ ಹೆಸರು,- ಕೇವಲ ಹದಿನಾರು ವಯಸ್ಸಿನವರಿಬ್ಬರು. ಮುಗ್ಧತ್ವ ಮುಗಿದು ಯೌವನಕ್ಕೆ ಅದೇ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿರಬಹುದಷ್ಟೇ. ಈ ಹೊಸದಾವ ತಿಳಿಯಾದ ಭಾವಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಮೈಮರೆತು ಬೆರತು ಹೋಗುವುದು ಅಂಣಾರಾಯರಿಂದಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ವಯಸ್ಸು ಗನುರೂಪವಾದ ಈ ತಟಸ್ಥವೃತ್ತಿಯು ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿ ತಲೆದೋರಿದರೂ ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿ ತೋರಗೊಡದೇ ರಾಧಾಬಾಯರು ಜೀವನದಲ್ಲಾಗುವ ಬದಲನ್ನು ನೋಡಿ ಕೌತುಕಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಜೀವನದ ಸ್ವರಮಾಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಸ್ವರ ಕೂಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದೆರಡು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಶಾಂತಿ ಅಥವಾ ಅಕ್ಕವ್ವ ಹುಟ್ಟಿದಳು.

ಎರಡನೆಯದಾದದ್ದೊಂದು ಹುಡುಗ. ಮರುದಿನವೇ ತನ್ನ ಜೀವನಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿತು. ರಾಧಾಬಾಯರು ಆಗೇನು ಹಾಸಿಗೆಗೆ ಹತ್ತಿದರು ಅದೇ. ಕೇವಲ ಅಸ್ವಪಂಜರವಾಗಿ ಶರಪಂಜರದ ಮೇಲೆ ಮರಣದ ದಾರ ಕಾಯುತ್ತ ಬಿದ್ದು ಇದೀಗ ಎಷ್ಟೋ ವರ್ಷಗಳಾಗಿದ್ದುವು.

ಅಕ್ಕವನಿಗೆನು ! ವಾಸ ಕೂಸು. ಏನೋ ರಾಧಾಬಾಯರ ಮೈಯಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟಗಿದ್ದು ಹತ್ತಿರ ಕರೆದರೇ ಸರಿ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಪರದೇಶಿಯಾಗಿ ಯಾರ ಕೈಗೂ ಹತ್ತದೇ ಅತ್ತಿತ್ತ ಉಂಡಾಡಿ ತನ್ನ ಬಾಲ್ಯ ಕಳೆಯಬೇಕಾಯಿತು. ಅವಳಿಗೆ ೧೦-೧೧ ವಯಸ್ಸಾದಾಗ ರಾಧಾಬಾಯರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇನೋ ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರ ಕಲ್ಪನೆ ಬರಹತ್ತಿತು. ತಮ್ಮ ಜಡ್ಡು ಜನ್ಮದ ಗಂಟು. ದಿನವೊಂದಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಯಾತನೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ನೋಡಿ ಅಕ್ಕವ್ವನ ಮನಸ್ಸು ಹುದುಗಿಕೊಂಡು, ಬೆಳಗಿನ ಕುಗ್ಗಿತು ಇದೇ ಭೀತಿ. ಯಾವುದಾದರೊಂದು ವಸತಿಗೃಹದಲ್ಲಿ ಅವಳನ್ನು ಟ್ಟು ಉಚ್ಚ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೊಡಿಸಬೇಕೆಂದವರ ಸೂಚನೆ. ಮೊದಮೊದಲು ಅಂಣಾರಾಯರು ಈ ಸೂಚನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಅಲಕ್ಷ್ಯ ಮಾಡಿದರು. ಆದರೆ ರಾಧಾಬಾಯರ ಹಟಮಾರಿತನದ ಜಳ ಬಡಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಅವರಿಗೂ ಆ ಮಾತಿಗೊಪ್ಪಬೇಕಾಯಿತು.

ಅಕ್ಕವ್ವನನ್ನು ಮೈಸೂರಿಗೆ ಕಳಿಸಿದರು. ಈಗ ೬-೭ ವರ್ಷ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದಳು. ದೀಪಾವಳಿಯ ಸೂಟಿಗೆ ಸಹ ಬಂದಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ರಾಧಾಬಾಯರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಬಗ್ಗೆ ನಿರಾಶೆ ಹುಟ್ಟಿ ಮಗಳನ್ನು ಕಾಣಬೇಕೆಂದಪೇಕ್ಷಿಸಿದರು. ಅಂಣಾರಾಯರು ತಂತಿಯಿಂದ ತಿಳಿಸಿದರು.

ಇದೀಗ ಅಕ್ಕವ್ವ ೬-೭ ವರ್ಷಗಳ ಸಂತರ ಮನೆಗೆ ಬಂದದ್ದು.

೫

ಇನ್ನೂ ಕೆಲ ಪರಿಚಯದವರು.

ಮನುಷ್ಯನೊಮ್ಮೆ ವ್ಯಸನಾಧೀನನಾದನಂದರೆ ಆತನ ಗುಣಗಳೆಲ್ಲ ಮಂಣು ಪಾಲಾಗುವುವು. ಸುಂಕದ ಕಟ್ಟಿ ಸಾಂಬವನದ್ದೆಲ್ಲ ಹೀಗೇ ಆಗಿತ್ತು.

ಒಬ್ಬ ಚಹಾಗಿರದಾರರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಿತನಾಗಿದ್ದ. ಸಾಂಬವನ ಹೊರ್ತು ಚಹಾಗಿರದಾರರ ಗಾಡಿಯೇ ಸಾಗುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ ಬೆಳಗಿನಿಂದ ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯ ವರೆಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ತಂತ್ರದ ಕೀಲ ಸಾಂಬವನ ಕೈಯಲ್ಲಿ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಚಹಾಪಾರ್ಟಿ ಆದರೆ ಸಾಂಬ. ತದಿಂತರ ಪಾರ್ಟಿ ಆದರೂ ಸಾಂಬನೇ.. ರಾಯನಿಗೆ ತಂಬಾಕು ಬೇಕಾದರೆ ಸಾಂಬ. ಎನೋ ಒಂದೊಂದು ರಾತ್ರಿ ನರ್ಮನೋದಕಕ್ಕಾಗಿ "ಪ್ರಿಯಜನ"ರನ್ನು ಮನೆಗೆ ಕರೆತರುವುದಿದ್ದರೆ ಸಾಂಬನೇ ಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಎವಂಗುಣವಿಶಿಷ್ಟ ಸಾಂಬ ಜಹಾಗಿರದಾರರ ಬಲಗೈ ಆಗಿದ್ದ.

ಜಹಾಗಿರದಾರರು ಶ್ರೀ ಶಕ್ತಿದೇವಿಯ ಮಹೋಪಾಸಕರು. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಬಲಗೈ ಮೇಲೆ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಸನ್ನರಾಗಿ ಅದಕ್ಕೂ ದೇವಿಯ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಹಂಚುತ್ತಿದ್ದರು. ಬರಬರುತ್ತ ಸಾಂಬನೂ ಆದಿಪೂತೆಯ ಸಿಷ್ಯವಂತ ಭಕ್ತನಾದ. ಅದರೂ ಹುಡುಗನ ಬುದ್ಧಿ ಬಲು ಚುರುಕು. ಈ ನಿರಂಕುಶ ದಿನಚರಿಯಲ್ಲಿ ಸಹ

ಮ್ಯಾಟ್ರಿಕ್ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಗುಲಿಯಾದ. ಜಹಾಗಿರದಾರರು ಆತನ ಮದುವೆಮಾಡಿದರು. ತಾನೇ ಬಾಯಿಹಾಕಿ ವೋಷ್ಪಿಸಲೊಂದು ಸೋಕರಿ ಕೊಡಿಸಿದರು. ತುಸು ದಿನದಲ್ಲಿಯೇ ಅವರ ಕಾಲನಾಯಿತು.

ಜಹಾಗಿರದಾರರಿರುವವರೆಗೆ ಸಾಂಬಪ್ಪನಿಗೆ ಯಾತಕ್ಕೂ ಕಡಿಮೆಯಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಬಾಟಲಿಯ ಖರ್ಚು ಪರಸ್ಪರ ಸಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಮುಂದೆ ಆ ಜಿಳಿ ಆನೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಸಂಸಾರ ಸಾಗಿಸುವುದು ಹೇಗೆ ! ಕೈಲಾಸ ನಾಥನೇ ಗತಿ. ಸಾಂಬಸ ಹೆಂಡತಿ ಪಾರವ್ವ ಇದೊಬ್ಬ ಮಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಸಂಸಾರಪಾಶದಿಂದ ಮುಕ್ತಳಾದಳು. ಆಯಿತು. ಸಿಸಂಗವೃತ್ತಿಯ ಸಿದ್ಧೆಗೆ ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನೇ ಹಾಸಿಕೊಟ್ಟಂತಾಯಿತು.

ಪದ್ಧಕ್ಕ ಬಲು ಜಾಣೆ. ತಂದೆಗೆ ಎರಡೂ ಹೊತ್ತೂ ಅನ್ನ ತೋರಿಸುವವಳು ಆನಳೇ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿ ಇದ್ದರೆ ಬೇಳೆ ಇಲ್ಲ ಬಾಟಲಕ್ಕನ ಜೀಗತನಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಎಂದೂ ಕಡಿಮೆಯಿರಲಿಲ್ಲ ಎಷ್ಟೋ ಸಾರ ಪದ್ಧಕ್ಕನೇ ಪಾರಶಿಯ ಅಂಗಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಪ್ಪನ "ಕೆಮ್ಮಿನ ಔಷಧ" ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಳು.

ಹುಡುಕೆ ಕಾಲುಪ್ಪರ. ದೊಡ್ಡವಳಾಗಲಿಕ್ಕೆಷ್ಟು ತಡ. ಸಾಂಬಪ್ಪನಿಗೆ ಒಂದು ಚಿಂತೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತು. ಕುಡುಕನ ಮಗಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವವರಾದರೂ ಯಾರು ! ಹೆಂಡದಾಶೆಗೆ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಹೆಣದ ಪಾಲು ಮಾಡಿದರೇ ! ತಾನು ಕುಡುಕ. ಪ್ರತಿ ರಾತ್ರಿಯೂ ಕೇವಲ ಪಶು. ಪದ್ಧಕ್ಕನ ತೀಲಕ್ಕೆ ಬಾಧೆ ಬಂದರೆ! - ಸಾಂಬಪ್ಪನಿಗೆ ವಿವಾಹ ವಿಚಾರ. ಯಾರಲ್ಲಾದರೂ ದೇವರೇ ಹೊಕ್ಕು ಈ ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಸಾರುಮಾಡಬೇಕು. ಆದದ್ದೂ ಹಾಗೇ. ಯಾವನೋ ಒಬ್ಬ ತರುಣ ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಬಂದು ಪದ್ಧಕ್ಕನನ್ನು ನೋಡಿದ, ಮದುವೆಯಾದ, ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಸಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ.

ಸಾಂಬಪ್ಪನ ಮನೆ ಬರಿದಾಗಿ ಭಣಭಣ ಕಾಣಹತ್ತಿತು. ಅವಳ ನೆನಪು ಹಾರುವಂತೆ ಈಗ ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಗೆ ಬಾಟಲಗಳೇ ಕಾಣ ಹತ್ತಿದುವು.

ಆಫೀಸಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಾಂಬಪ್ಪನ ಐಬು ಗೊತ್ತಾಗಿತ್ತು. ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡ ಬಾರದಿದ್ದರೆ ಯಾರು ಯಾಕೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಸಾಂಬಪ್ಪನು ಪಾರವ್ವನ ನೆನಪು ತೆಗೆದು ಕಂಠೀರು ಸುರಿ ಸುತ್ತ ತಾಸುತಾಸು ಕುಳಿತದ್ದನ್ನು ಅವರು ನೋಡಹತ್ತಿದರು. ವಿರಹವೆಂಬದು ಕೆಟ್ಟದ್ದು. ಆದರೂ ಆಫೀಸಿನ ಕೆಲಸ ಸಾಗಿಪಲೇ ಬೇಕು. ಒಂದು ದಿನ ಸಾಹೇಬರು ಸಾಂಬಪ್ಪನಿಗೆ ಏನೋ ಕೆಲಸ ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳ ತೊಡಗಿದ್ದರು. ಈ ದಿನ ಯಾಕೋ ಏನೋ ಸಾಂಬಪ್ಪನಿಗೆ ಸಾಹೇ ಬರ ಮಾತೇ ತಿಳಿಯದಾಯಿತು. ತಮಗೆ ತಿಳಿಯದಿದ್ದರೆ- ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸಾಂಬಪ್ಪನ ತಲೆಯಲೊಂದು ವಿಚಾರ ಮಿಂಚಿನಂತೆ ಹೊಳೆಯಿತು. ಸಾಹೇಬರ ಕಿವಿಗೆ ಹತ್ತಿ ಮುಗುಳ್ಳಗೆ ನಗುತ್ತ “ ಇಲ್ಲೇ ತಗೋಂಬ ವರೋ- ಮನಿಗೆ ಒಯ್ಯಲಕ್ಕೆ ಬೇಕೋ!” ಎಂದು ಕೇಳಿಬಿಟ್ಟ. ಸಾಹೇಬರು ಬೆರಗಾಗಿ ನೋಡಹತ್ತಿದರು. ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದ ಕೂಡಲೆ ಅವರಿಗೂ ಮಾತಿನ ಅರ್ಥವು ಹೊಳೆಯಿತು. ಇದೆಲ್ಲದರ ಪರಿಣಾಮ ಇಷ್ಟೇ ಆಯಿತು. ಅದೇ ದಿನ ಆತನ “ ಸರ್ವಿಸಿ”ನ ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷಗಳು ಮುಗಿದು “ ಸನ್ಮಾನ್ಯ” ಪೆನ್‌ಶನದಾರನಾದ.

ಇತ್ತ ಪದ್ಧಕ್ಕನ ದೈವವಾದರೂ ಹೇಳಿ ಮಾಡಿಸಿದ್ದು. ಆಕೆಯ ಗಂಡ- ಗಂಟುಬೇಸೆಯಿಂದ ಜಡ್ಡು ಜಿದ್ದು ಆಕೆಯ ಹಣೆಯ ಮೇಲಿನ ಕುಂಕುಮದ ಬೊಟ್ಟಿಸಷ್ಟು ಸಹ ಆಸ್ತಿಯಿಡದೆ ಹೊರಟು ಹೋದ. ಪದ್ಧಕ್ಕನಿಗೆ ತಿರಗುವಾಯಿತು. ಬಂದ ದಾರಿಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಹೋದ ದಾರಿಗೆ ಸುಂಕವಿದ್ದೀತು.

ಆ ಮೇಲೆ ಸಾಂಬಪ್ಪನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವುನಃ ಮೊದಲಿನ ಶಿಸ್ತು ನಡೆಯಿತು. ಪೆನ್‌ಶನ ಬರುವುದು ಹತ್ತು ರೂಪಾಯಿ. ಏನೊ ಒಂದೆ ರಡು ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಓದು ಹೇಳಿ ಆರೇಳು ರೂಪಾಯಿ ತೆಗೆ ಯುತ್ತಿದ್ದ ಅಷ್ಟೇ. ಪದ್ಧಕ್ಕನಿಗೂ ತುಸು ಹೊಲಿಯುವ ಕೆಲಸ ಬರು ತ್ತಿತ್ತು. ಅಂತೂ ಸಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಸರಿ.

ಜನರದೊಂದು ಕಾಟ. ಪದ್ಧಕ್ಕ ಜಾತ್ಯಾ ಕುರೂಪಿಯಲ್ಲ.

ಆವಳ ಕಡೆಗೆ ದಿನಾ ಪತ್ರಗಳ ಹೊತ್ತಿಗೆಯೆ ಬರಹತ್ತಿತು. ಎಲ್ಲರದೂ ಒಂದೇ ಅರ್ಥ; ಒಂದೇ ವಾಕ್ಯ. ಬೇಕಾದದ್ದು ಆವಳ ದೇಹ. ಯಾಚನೆಯ ಪರ್ಯಾಯವೆ ಶಬ್ದಗಳಷ್ಟು ಬೇರೆ. ಒಬ್ಬ ತನ್ನ ಮಗಳಿಗೆ ಓದು ಹೊಲಿಗೆ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದ. ಮತ್ತೊಬ್ಬ ವಿಧುರ ತನ್ನ ಪರದೇಶಿಯಾದ ಮಕ್ಕಳ ದುಃಸ್ಥಿತಿಯ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡಿ ಕನಿಕರ ಹುಟ್ಟುವಂತೆ ಅಂಗಲಾಚಿ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ. ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಕವಿ. ಪ್ರೇಮದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಹಾಡಿ ತನ್ನ ಕೂಡ ದನಿಗೂಡಿಸಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ. ಪದ್ಧಕ್ಕನಿಗೆ ಬೇಜಾರಾಯಿತು. ಊರು ಬಿಟ್ಟರೆ ಸಾಕು ಎಂದೆ ನಿಸಿತು. ಸುಸಂಧಿ ಬಂತು.

ಸೋಮನಾಥಪುರದಿಂದ ೫-೬ ಮೈಲು ದೂರ “ಮಾವಿನ ತೋಪು” ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಿದ್ದದ್ದೊಂದು ತೋಟವಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿಯ ಬಾಯರು ಇದೀಗ ಎಷ್ಟೋ ವರ್ಷ ಪುಣೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು ಈಗವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತೋಪಿನಲ್ಲಿ ಬಂದು ಇರಬೇಕೆಂದು ಬಂದಿತ್ತು. ಅವರಿಗೊಬ್ಬ ಗೆಳತಿ - ಸಹಚರಿಯು ಬೇಕಾಗಿದ್ದಳು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ವೃತ್ತಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಜಾಹಿರಾತ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಪದ್ಧಕ್ಕ ಅವರಿಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆದಳು. ಅವರಿಂದ ಅನುಕೂಲ ಉತ್ತರವೂ ಬಂತು. ಸೋಮನಾಥ ಪುರದಲ್ಲಿ ಅವರ ಕಾರಕೂನರಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೇ ಭಿಟ್ಟಿಯಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದ್ದರು.

ಪದ್ಧಕ್ಕ ಸೋಮನಾಥಪುರಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ತನ್ನ ದುರ್ದೈವ ವನ್ನೂ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದಳೋ ಎನ್ನೋ. ಬಾಯರು ತೋಪಿಗೆ ಬಂದು ಇರುವ ವಿಚಾರ ಮುಂದೆ ಬಿತ್ತೆಂದು ಕಾರಕೂನರು ಹೇಳಿದರು. ಪದ್ಧಕ್ಕ ನಿರಾಶಳಾಗದೇ ಅಂಣಾರಾಯರಿಗೆ ಭಿಟ್ಟಿಯಾದಳು. ಅವರಿಗೂ ರಾಧಾಬಾಯರ ಶುಶ್ರೂಷೆಗಾಗಿ ಒಬ್ಬ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು ಬೇಕಾಗಿಯೇ ಇದ್ದಳು. ಸಂಬಳ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಬಂಗಲಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರಲಿಕ್ಕೆ ಅಂಣಾರಾಯರು ಹೇಳಿದರು. ಪದ್ಧಕ್ಕ ಬೇರೆ ಮನೆಯನ್ನೇ ಮಾಡಿದಳು. ಸಾಂಬಪ್ಪನ ಗುಟ್ಟು ತಿಳಿದೀತು; ಇದೇ ಭೀತಿ - ಸಾಂಬ

ಪ್ಪನಿಗೆ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿಹಾಕಿ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಸಂಜೆಗೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಒಂದು ದಿನ ಸಾಂಬಪ್ಪ ಮಾತಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಾಗ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಸ್ಮೃತಿ ತಪ್ಪಿ ನೆಲಕ್ಕುರುಳಿದ. ಪದ್ಧಕ್ಕು ಚೀರಿದಳು. ನೆರೆ ಹೊರೆಯವರು ಡಾಕ್ಟರರನ್ನು ಕರೆತಂದರು. ಡಾಕ್ಟರ ಭುಜಂಗರಾಯರು ಹೊಸಬರೇ ಇದ್ದರು.

ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತಿನ ಸಂತರ ಮೈಮೇಲೆ ಸ್ಮೃತಿ ಬಂದು ಸಾಂಬಪ್ಪ ಕಣ್ಣು ತೆರೆದ. ಬಾಯಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಪದ್ಧಕ್ಕು ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ, “ ಇವರು ಡಾಕ್ಟರ ಬಂದಾರ್ಸ - ಅಪ್ಪಾ, - ಈಗ ಹ್ಯಾಂಗ ಅನಸ್ತದ್ಸ - ! ” ಸಾಂಬಪ್ಪನಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತೋ ಇಲ್ಲೋ. ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಮಲಗಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ಅರ್ಧಾಂಗವಾಯುವಿನ Stroke ಎಂದು ಡಾಕ್ಟರರ ಮತ. ಗಂಟಲದಿಂದ ಔಷಧ ಹಾಲೂ ಇವು ಯಾವೂ ಇಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಡಾಕ್ಟರರು ಏನೋ ಒಂದು ಔಷಧ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಚುಚ್ಚಿ ಹೋದರು. ಮರುದಿನ ಅದೇ ಅನುಭವ. ಮಾರಸೆಯ ದಿನ ಡಾಕ್ಟರರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರ ಕಲ್ಪನೆ ಹುಟ್ಟಿತು. ಅವರು ಪದ್ಧಕ್ಕನ ಕಡೆಗೆ ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರ ನೋಟದಿಂದ ನೋಡಿದರು. ತಮ್ಮ ತಂದೆಯ ವ್ಯಸನದ ಸುದ್ದಿ ಇನ್ನು ಮುಚ್ಚುವುದು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲೆಂದು ತಿಳಿಯಿತು.

“ ಆಗತದೇನು ಅದರಿಂದೇನಾರ್ಸ ಉಪಾಯ್ಸ ! ”

“ ಇನ್ನು ಮ್ಯಾಲ ಅದ್ಸ ಒಂದುಪಾಯ. ದಿನದ ಚಟ ಇದ್ದರ್ದ ಗಂಟಲದಾಗ ಇಳಿಸಲಿಕ್ಕೇ ಬೇಕು. ಈಗೆಲ್ಲ ಸಿಗಬೇಕು ! ” ಪದ್ಧಕ್ಕು ಒಳಗಿನಿಂದ ಬ್ರಾಂಡಿ ಬಾಟಲಿ ತಂದೇ ಬಿಟ್ಟಳು. ಈ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳ ಧೈರ್ಯ ನೋಡಿ ಡಾಕ್ಟರರು ಚಕಿತರಾದರು.

ಗ್ಲಾಸಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪೂರಾ ಡೋಜು ಸುರವಿ ಸಾಂಬಪ್ಪನ ಬಾಯಿಗೆ ಹಿಡಿದರು. ಅವರ ಕಲ್ಪನೆಯಂತೆ ಆ ಇಡೀ ಡೋಜು ಗಂಟ

ಅವರಿಗಿಳಿಮಿಡು. ಡಾಕ್ಟರರ ಮೋರೆಯ ಮೇಲೆ ನಗೆ ಮಿಂಚಿತು, ಮಿಂಚಿತು, ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅಡಗಿತು. ಮತ್ತೊಂದು ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಆ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಸಾಂಬವ್ವನಿದ್ದಿಲ್ಲ. “ ಅಯ್ಯೋ - ಇದೇನು ಮಾಡಿದೆ ” ಎಂದು ಡಾಕ್ಟರರು ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನುಡಿದರು.

ಪದ್ಧಕ್ಕನ ಶೋಕ ಮಿತಿಮೀರಿದವಾಯಿತು. ಅಸರೂ ಇವರೂ ಕೂಡಿ ಅಂತ್ಯವಿಧಿಯನ್ನು ತೀರಿಸಿದರು. ಔರ್ಧ್ವದೇಹಿಕವೆಲ್ಲ ಮುಗಿದ ನಂತರ ಅವಳು ಮನೆಯನ್ನೇ ಮುರಿದು ಬಂಗ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಇರಹತ್ತಿದಳು.

೩

ತಾಯಿ ಮಗಳ ಭೆಟ್ಟಿ

ಹೊತ್ತಾದ ಕೂಡಲೆ ಅಕ್ಕವ್ವ ರಾಧಾಬಾಯರ ಕೋಣೆಯ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ನಿಂತಳು. ತೆರದೇ ಇತ್ತು. ಒಳಗೆ ಹೋದ ಕೂಡಲೆ, “ ಯಾರು ! ಅಕ್ಕವ್ವ, ಏನು. ಬಾ. ನಿನ್ನ ಹಾದಿಸದ ನೋಡತಿದ್ದೆ. ” ರಾಧಾಬಾಯರು ಅಕ್ಕರೆಯಿಂದ ಅಂದರು.

ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಸ್ವಚ್ಛತೆಯಿತ್ತು. ಒಂದು ಹಿತ್ತಾಳೆಯ ಪಲ್ಲಂಗಿನ ಮೇಲೆ ಬೆಳ್ಳಗಿನ ಮಗ್ಗಲ ಹಾಸಿಗೆ ಹಾಸಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ರಾಧಾಬಾಯರನ್ನು ಮಲಗಿಸಿದ್ದರು. ಮೈಮೇಲೊಂದು ಜರ ತಾರಿ ಶಾಲು ಕುತ್ತಿಗೆಯ ವರೆಗೆ ಹೊದಿಸಿತ್ತು. ಮೋರೆಯಷ್ಟೇ ಹೊರಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಮೋರೆಯ ಮೇಲೆ ಚಡ್ಡಿನ ಚಿನ್ನವೇನೂ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಸೌಂದರ್ಯದ ಮೇಲಾಟದಲ್ಲಿ ರಾಧಾಬಾಯರಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಸ್ಥಾನ ಸಿಗಬಹುದಾಗಿತ್ತು.

ಅಕ್ಕವ್ವ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ನಿಂತದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ರಾಧಾಬಾಯರು ಮೊದಲು ಅವಳನ್ನೊಮ್ಮೆ ತಿಂದುಬಿಡುವಂತೆ ನೋಡಿದರು. ನಂತರ ನಾಚಿಕೆ ಎನಿಸಿ ಮುಗುಳ್ಳಗೆ ನಕ್ಕು “ ಆ ಖುರ್ಚಿಯೆಳಕೋ ಅಲ್ಲ. ಪದ್ಧಕ್ಕಾ, ನೀವು ಹೋಗಿರನ್ನ ಮೈ ತೊಳಕೊಳ್ಳಲುಕ್ಕೆ - ಇರತಾಳ

ಅನಕನ ಅಕ್ಕುನ " ಪದಕ್ಕು ಹೋದಳು. ಕ್ಷಣ ಹೊತ್ತು ಪದಕ್ಕುನ ಕೆಲಸ ತನಗೆ ಸಿಕ್ಕಿತೆಂಬ ಹಿಗ್ಗು ಅಕ್ಕುವನಿಗೆ.

" ಗಾಡಿ ತಡನ ಮಾಡಿ ಬಂತಂತನ ಕೃಷ್ಣಾ ಆಂತಿದ್ದಂತನ, ಪದಕ್ಕು ಹೇಳಿದಳಿಗನ " ರಾಧಾಬಾಯರು ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡಿದರು. ಬಲು ದಿನ ಮಾತು ಬಿಟ್ಟು ಬಂದು ದಿನ ಬಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಮಾತಾಡಿ ಸಬೇಕೆಂದು ಬಂದಾಗ ಆ ಇಬ್ಬರ ಸ್ಥಿತಿಯಿದ್ದಂತೆ ಈಗ ಇವರಿಬ್ಬರ ಸ್ಥಿತಿಯಾಗಿತ್ತು. ಮಾತಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಏಷಯದ ಕೊರತೆ. ರಾಧಾಬಾಯರು ಮಾತಾಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರದ ಅಪಶ್ಯಕತೆ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಅಕ್ಕುವನು ಮ್ಮನೇ ಇದ್ದಳು. ರಾಧಾಬಾಯರೇ ಮತ್ತೆ ಮಾತಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡಿದರು.

" ಎಷ್ಟು ದೊಡ್ಡಾಕೆ ಕಾಣಿಸ್ತೀಯನ, ನೀ ಕಳಿಸಿದ ಫೋಟೊ ನೋಡದಿದ್ದರನ ಗುರ್ತ ಹತ್ತತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ ಬಿಡು. " ಮುಂದಿನ ಕ್ಷಣವೇ ತಾವು ಈ ಮಾತು ಆಡಬಾರದಾಗಿತ್ತೆಂದು ರಾಧಾಬಾಯರ ಅಕ್ಷದಲ್ಲೆ ಬಂತು. ಇದೊಬ್ಬ ಮಗಳನ್ನು ಚಿಕ್ಕವಳಿದ್ದಾಗ ದೂರ ಕಳಿಸಿ ದೊಡ್ಡವಳಾಗುವವರೆಗೆ ದೂರಿಟ್ಟು, ಈಗ ನೋಡಿದಾಗ ದೊಡ್ಡವಳಾದದ್ದಕ್ಕೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಪಡುವುದು. ಬೆಳೆಗೆಯ ಹುಡುಗೆ ಬೆಳೆಯುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಅಕ್ಕರೆ ಪಡುವವರು ಯಾರೂ ಇರಬಾರದೇ. ಮತ್ತೆ ತುಸು ಹೊತ್ತು ಸ್ತಬ್ಧತೆಯೇ ಸಾಗಿತು.

" ಬಾಳಾ ಆ ಗುಳಿಗನ ಡಬ್ಬಿ ತಗೋತಿನ ಆಲ್ಲೆ ಕಪಾಟಿನ ಮ್ಯಾಲನ ಅದನ " ರಾಧಾಬಾಯರದಿದು ಮೂರನೆಯ ಪ್ರಯತ್ನ. ಅಕ್ಕುವನು ಚಟ್ಟನೇ ಎದ್ದು ಅವರು ಹೇಳಿದ ಗುಳಿಗೆಯ ಡಬ್ಬಿಯನ್ನು ತಂದಳು. " ಹೂಂ - ಬಂದನ ತಗಿ. ಬಾಯಾಗಿಡು ಬಂದ ನಾಕ್ಕಾಳ್ಳೀರ ಹಾಕ್ಕುನ ತೀರಿತು. " ರಾಧಾಬಾಯರು ನೀರು ಕುಡಿಯುವಾಗ ತುಸು ಎದ್ದು ಕುಳಿತರು. ಆಗ ಅವರ ಕೈಗಳು ಹೊರಬಿದ್ದುವು. ನೋಡಿ ಅಕ್ಕುವನ ಎದೆ ಬಡೆದು ನಿರಾಯಿತು. " ಅವನ - " ಎಂದು

ಕೂಗಿ ಆ ಎರಡೂ ಕೈಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ತನ್ನ ಗಲ್ಲಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಅಳಹತ್ತಿದಳು.

“ ಹೂಂ - ಅಕ್ಕು, ಅಕ್ಕು, ಸುಮ್ಮನಾಗು - ದಿನದ ಸಾವು. ಎಷ್ಟಂತ ಅಳತೀ - ಹೋದ ಜನ್ಮದಾಗ ಮಡಿದ್ದೆ ಪಾಪ ಈಗ ನಭೋಗಸ್ತೇನಿ. ಒಂದ ಜನ್ಮದಾಗ ತೀರಿ ಹೋಗಲಿ ಎಲ್ಲ - ” ರಾಧಾಬಾಯರು ಅಕ್ಕುವನ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡುತ್ತ ಅಂದರು.

“ ಅವ್ವ ನಾ ಬರಲೇನ ನ ಈ ಪದ್ಧಕ್ಕನ ಜೋಡಿಗೆ ನಿನ್ನ ಹತ್ತರ ಕೂಡಲಿಕ್ಕೇನ! ” ಅಕ್ಕುವ ಕೇಳಿದಳು.

“ ನೀ ಯಾಕೆ ಮತ್ತ. ಪದ್ಧಕ್ಕಿದ್ವಾಳ ಸಾಕು. ಪ್ರಾಣಿ ಗುಣವಂತಿ. ನಾ ಇಷ್ಟ ಹರಿಹಾಯ್ತೇನಿ ಆಕಿ ಮ್ಯಾಲ - ಪಿಟ್ ಅಂತ ಮಾತಾಡೊದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನ ನಿನ್ನದೂ ಉಪಯೋಗ ಆಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಅಂತ ತಿಳೀಬ್ಯಾಡ. ಅವರಿಲ್ಲದಾಗ ನೀ ಇದ್ದೀ ಅಲ್ಲ ಮತ್ತ - ” “ ರಾಧಾಬಾಯರು ನಕ್ಕರು. ಅಕ್ಕುವನಿಗೆ ಹಿಡಿ ಮಾಂಸ ಬಂದಂತಾಯಿತು.

ಪದ್ಧಕ್ಕ ಮೈತೊಳಕೊಂಡು ಬಂದಳು. ಅಕ್ಕುವನೂ ತುಸು ಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಎದ್ದಳು. ಆ ಮುಂದೆ ಇದೇ ಪ್ರಕಾರ ಮುಂಜಾನೆ ೧೦ ರ ಸುಮಾರಕ್ಕೆ ಅವಳಿಗೆ ರಾಧಾಬಾಯರ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ವೇಳೆ ತಪ್ಪಿತೆಂದರೆ ಭೆಟ್ಟಿ ಮರುದಿನಕ್ಕೇ ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು.

೭

ವೆಂಕಯ್ಯನ ಅಂಗಡಿ

ಊರೋಳಗಿನನ್ನೂ ಯಾರೂ ಎದ್ದಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಗುರುಭಟ್ಟ ಆಗಲೇ ವೆಂಕಯ್ಯನ ಅಂಗಡಿಯ ಬಾಗಿಲ ತಟ್ಟಿದ. “ ವೆಂಕಪ್ಪಾ ವೆಂಕು ” ಒಳಗಿನಿಂದ ಯಾರೂ ‘ಓ’ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ವೆಂಕೂಯ - ಬಾಗಿಲ ತಗಿ ಬಾಳಾಡ. ” ‘ಹಾಂ’ ಇಲ್ಲ, ‘ಹೂಂ’ ಇಲ್ಲ.

“ ವೆಂಕಟರಮಣಾಡ - ವೆಂಕಣಮರಿಯ - ” ಗುರುಭಟ್ಟರ ಸಹಸ್ರನಾಮ ನಡೆದೇ ಇತ್ತು. ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ “ ಯಾರವರು ! ” ಎಂದು ಒಳಗಿನಿಂದ ಕೇಳಬಂತು. ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯಲಿಲ್ಲ. “ ಬಾಗಲಡ- ಬಾಗಲಡ ” ಎಂದು ಒಂದೇ ಸವನೇ ನಡೆಯಿತು. ಯಾರೋ ಕೆಮ್ಮಿದ್ದು ಕೇಳಬಂತು. ವೆಂಕಯ್ಯನಂತೂ ಅಲ್ಲ. ವೆಂಕಿಗೆ ತಪ್ಪಿತೋ ಏನು ಮತ್ತೆ ! - ಇದೇ ಆ ಜೋಡುಕಟ್ಟಿಯ ಮನೆ - ‘ಸ್ವಚ್ಛ ಟೀ ಕ್ಲಬ್’ ಅಂತ ಬರೆದಿರುವ ಬೋರ್ಡು - ಇದರ ಮೇಲೇ ‘ಅ’ ಬರೆದದ್ದು ಕಾಣಿಸಿ ವೆಂಕಯ್ಯ ಭಟ್ಟರಿಗೆ ಹಿಂದಿನ ಲೆಕ್ಕ ಕೇಳಿದ. ಅಥವಾ ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತು - ಮಾಘಮಾಸ ಬೇರೆ ತೀರಿತ್ತು. ಆದರೂ ಭಟ್ಟರು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಬಾಗಿಲ ಬಡಿಯಲಿಕ್ಕೇ ಹತ್ತಿದರು. “ ಭಟ್ಟ ರೇನು ! ನಿದ್ದಿ ಗಿದ್ದಿ ಇಲ್ಲ ಇಲ್ಲ ನಿಮಗ. ” ಈಗ ಮಾತಾಡಿದವ ವೆಂಕಯ್ಯ.

“ ಹಾಂಗ್ಯಾಕಂತಿಯವೋ - ಈಗ ಬಂದದ್ದು ನಿದ್ಯಾಕ ಮತ್ತೆ. ” ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಬಾಗಿಲ ತೆರದ ಸಪ್ಪಳ ಕೇಳಬಂತು. ಆದರೆ ಅದು ಹಿತ್ತಲ ಬಾಗಿಲು. ಭಟ್ಟರಿಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂತು. “ ಹೇಳುವ ದಕ್ಕೇ ಕೇಳುವದಕ್ಕೇ ಇದ್ದು ಸಮಯವಲ್ಲ ” ಎಂಬ ಪೋಕ್ತ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಸಿಟ್ಟಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿದರು. ಹಾಗೂ ಹೀಗೂ ಆಗಿ ಒಮ್ಮೆ ಮುಂದಿನ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯಿತು. ಭಟ್ಟರು ಒಳಗಂತೂ ಹೊಕ್ಕರು. ಒಳಗೆ ವೆಂಕಯ್ಯನ ಹೊರ್ತು ಯಾರಿರಬಹುದೆಂದು

ನೋಡಿದರು ! ಯಾರೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಸುಳ್ಳೇ ಭಾಸವಾಗಿರಬಹುದು. ಆದರೂ ಯಾರೋ ಇದ್ದಿರಬೇಕೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ನಡುಮನೆ ದಾಟಿ ಕೋಗುವಾಗ ಅಡಕಲ ಕೋಣೆಯಿಂದ ಮತ್ತೆ ಕೆಮ್ಮಿದ್ದು ಕೇಳ ಬಂತು. ಇದ್ದಿರಬಹುದು ವೆಂಕಯ್ಯನ ಮನೆಯವರು ಎಂದು ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿಕೊಂಡರು. ಆದರೂ ಈ ಮನೆಯವರು ಯಾರು ಎಂಥವರು ಎಂಬುದು ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ ನೆಟ್ಟಗಾಗುತ್ತಿತ್ತೋ ಏನೋ.

ಭಟ್ಟರು ಅಡಿಗೆಯ ಮನೆಯನ್ನು ಸುಲಿಗೆಯ ಆವೇಶದಲ್ಲಿಯೇ ಹೊಕ್ಕರು. ಅಡ ಮಾಡ ನೆಲವು ಒಂದನ್ನೂ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಾ ತಿರಿವಿ ಹಾಕಿದರು. “ ಎನರರ ಬೇಕಾಗೇನ ಸಿಮಗರ ? ” ವೆಂಕಯ್ಯ ಬಲೆಗೆ ಉರಿ ಚಾಚುತ್ತ ಒದರಿಕೊಂಡ.

“ ಎನು ಬೇಡಲಿ ನಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ನೀನಿತ್ತ ಸೌಭಾಗ್ಯ ನಿಬಿಡನಾಗಿರಲಿಕ್ಕರ ಎರರರ ” ಎಂದು ಹಾಡುತ್ತ ಮತ್ತೆ ಮಾಡದ ತಳ ಕಿತ್ತ ಹತ್ತಿದರು.

“ ನೀವು ಒಂದ ಕಡೆ ಸುಮ್ಮನರ ಕೂಡಿ ನೋಡೋಣರ ನರ ಎಲ್ಲರ ಕೊಡತೇನಿ ” ವೆಂಕಯ್ಯ ಒಮ್ಮೆ ಒಡನುಡಿದ. ಭಟ್ಟರ ಸಮಾಧಾನವಾಯಿತು. ಅವರು ಒಂದು ಮಣೆಯ ಮೇಲೆ ದೇವರಂತೆ ಕೈ ಜೋಡಿಸಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು “ ಬಿಸೇತ್ - ಚ - ಚ - ಚ - ಹಾ- ” ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡರು.

“ ಕೊಡತೇನಿನ್ನರ ಮಾತಾಡಬ್ಯಾಡರಿ. ” ಎಂದು ವೆಂಕಯ್ಯ ಪಾತೇಲಿಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಕಪ್ಪಿನಷ್ಟು ಎಸರು ಸುರಿವಿದ. ಚಹಾ ಸಮಾಚೀನ ಆಗಿತ್ತು. ಚಹಾ ಕುಡಿಯುವಾಗ ಭಟ್ಟರು ವೆಂಕಯ್ಯನ ಕಿವಿಗೆ ಹತ್ತಿದರು. “ ಎಲ್ಲಿದೊ ಸಂಸಾರ ಹೂಡಿಯಲ್ಲೋ ಮತ್ತರ ! ” ವೆಂಕಯ್ಯ ಮಾತು ಹಾರಿಸಿ “ ನಮ್ಮೂರವರೇಳಿ. ಇಲ್ಲೆ ಮಾಮಲೇ ದಾರ ಕಚೇರಾಗರ ಕೆಲಸದರ ಅಂತ ಬಂದಾರ. ” ಭಟ್ಟರ ಸಮಾಧಾನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ವೆಂಕಯ್ಯನ ಸಂಗತಿ.

ಬೆಳಗಾಯಿತು. ಗವಳಿಗರ ಗಂಗೆ ಬಂದಳು. ಭಟ್ಟರು ಹಾಲಳ ಯಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಪಾತೇಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅವಳ ಮುಂದೆ ಒಂದು ಕುಳಿ ತುಕೊಂಡರು. ಹಾಲಳೆಯುವದಾಯಿತು. ಬುಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕೈಪಾಕಿ, ಭಟ್ಟರು ಒಂದೊಂದು ಸಾನಾಸು - ಪಲ್ಲೆಕಾಯಿ ಹೊರಗೆ ತೆಗೆದಿಡ ಹತ್ತಿದರು. ಗಂಗೆ ರೇಗಿದಳು.

“ ತಗೀರಿ ತಗೀರಿ. ಹಾಳಹಸರಲೆಡೆ ಕೈ ಹಾಕಬ್ಯಾಡ್ರಿ ”

“ ಎಸ್ ನಾವು ಫೋಲೀಸರು. ಕಳವಿನ ಮಾಲ ನೋಡತೀವಿ ”

“ ನಾ ಕಳ್ಳಿ ಅಲ್ಲ ತರ್ವಿ ತರ್ವಿ ನಮ್ಮ ಪಾವಲೊಕ್ಕನು ”

“ ಪಾವಲಿ! ಸಾಕೇನ ಪಾವಲಿ! ಅದಿಲ್ಲ ಸುಳ್ಳು. ಫೊದಲ ತಡ ಮಾಡಿ ಹಾಲ ತಂದದ್ದಕ್ಕನು ಎರಡ ವರ್ಷ ಫಾಶಿ ಶಿಕ್ಷಾ ಕೊಡತೀವಿ ನಿಂದ್ರಿ ”

“ ಅವ್ವ! ಪಾಶಿ ಕೊಡಾಕನು ನಾ ಎನ ಮಾಡಿದ್ರು! ರೊಕ್ಕನು ಬೇಡಿದ್ರು ಅಂದ್ರಿ ಎನಾರ ಒಳಗನು ತಗದ್ರಿ ”

“ ರೊಕ್ಕನು ಎಲ್ಲೊಡಿ ಹೋಗತಾವು! ಬೇಕನು! ಇದು ತೊಗೊ ಕೀಲೀ ಕೈ. ”

“ ಹೂಂ! ಊರಲ್ಲನು ಮಾವಂದ್ರನು ನೆರಿ ಇಲ್ಲನು ಯಾವಂದ್ರನು! ಬಾಯಿ ಮಾತು ವೇಳಾಕ ಎನಾಗತ್ಯತಿ! ತರ್ವಿ ತರ್ವಿ. ಬಳಿ ಇಟ ಗೊತ್ತೀನಿ! ”

“ ಆ ಪರದೇಶಿ ಬಳಿ ತಗೊಂಡೇನ ಸುಟ್ಟಿ! ನಾನನು ಮುಂಬೈಗ ಹೋದಾಗ ತರತೇನಿ ಎಂತಾವು ಬೇಕಾದಂತಾವು. ” ಗಂಗೆ ಭಟ್ಟರನ್ನು ಕೇಳುವವಳಲ್ಲ. ಭಟ್ಟರಾದರೂ ಕಡಿಮೆಯಲ್ಲ. ನಡೆಯು ತ್ತಿತ್ತು ದಿನ ಹೀಗೆ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಭಟ್ಟರ ಗೆಳೆಯರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ಬರಹತ್ತಿದ. ಗಂಗೆ ಗಡಬಡಿಸಿಗೊಂಡು ಹೋದಳು.

“ ಓಹೋ! ಗುರುಗಳೇನು! ಬಂದೀರಲ್ಲ! ಒಂದು ದಿನ ಬಿಡಬೇಕು ಇಲ್ಲಿ ಬರೋದ್ರು! ಸಾವಿರ ಕೆಲಸಕ್ಕು ಹೊಂಟಿರತಾರ

ಜನರು; ಇಟ್ಟು ಮಗ್ನ ತನ್ನ ಮಾರಿ ಅವರೆದುರಿಗೆ ಶಕಣಾ ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ”

“ ಏನ ಸರಿ ಮಾರಿ ಮಕ್ಕಳ ಹೇಳೋ ಹಾಂಗಿಲ್ಲ ” ಭಟ್ಟರು ಅಂದರು. ಇನ್ನೂ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಜನ ಬಂದೇ ಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಯಾರಿ ಗೇಸು ತಿಳಿಯಿತು ಅದನ್ನೆಂದುಕೊಂಡರು. ಭಟ್ಟರು ಶಾಂತವಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. “ ತೀರಿತದ ಒಮ್ಮೆ ಎಲ್ಲದ ಅಂದುಕೊಳ್ಳೋದು! ಈಗ ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಹಾಂಗ ಹೀಂಗ ಅಂದೀರಿ !

“ ರಾಮಣ್ಣಾ, ಈ ಭಟ್ಟನ್ನು ಕಳಸಬಾರದ ಸುಡಗಾಡ ಗಟ್ಟಿಗೆ! ಮಾಡಸವರಾರ್ಯರು ಇಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಚಿರಂಭಟ್ಟರು ಹೋದಾಗಿ ಸಿಂದ. ”

“ ಈಗ ಕಳಸ್ತೀರಾ! ಅಲ್ಲರೋ ಒಬ್ಬನ ಮಗ ನಾನು ನಮ್ಮಪ್ಪಗ. ಸಂಸಾರದಿಂದ ಎಜ್ಜಿಸೇ ಬಡಬೇಕಂತೀರಾ! ”

“ ಮಸ್ತ ಸಂಸಾರ ಅಳತದ !

“ ಈಗಿಲ್ಲ ಮದಿವ್ಯಾತಂದ್ರ ! ”

“ ಸ್ಥಳ ನೆಟ್ಟಗದ ಹುಡಿಗೆ ಸುಖಾ ಬಡತಾಳ. ”

“ ಅಲ್ಲಲಾ ಅಂಣಾರಾಯರ ಮಗಳ್ನಾಕ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳೋ ದಿಲ್ಲ! ಕೇಳಿ ನೋಡಬೇಕು ! ”

“ ಕಲಿತ ಹುಡುಗೇರನ ಯಾವ ಮಾಡಿಕೊಂಡಾನಲ ! ಜಾತಿ ಗೀತಿ ನೋಡೋದಿಲ್ಲವರು. ನಾ ಸುಧಾರಕ ಇದ್ದೇನಿ - ”

“ ಹಾಂಗಾರ ಅ ಪದ್ಧಿನ್ನ ಮಾಡಿಕೋ ”

“ ಆಯೋ ಯವ್ವಾ ? ರಾಯರೇನು ಮಾಡಬೇಕು ! ”

ಎಲ್ಲರೂ ಖೋಳ್ಕೊಂದು ನಕ್ಕರು. ಮಾತು ರಂಗಿಗೆ ಬಂತು. ಊರೊಳಗಿನ ಹೊಲಗೇರಿ ಗಟಾರ ಎಲ್ಲ ತೊಳೆದದ್ದಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಇವರೆಲ್ಲರ ಪ್ರಮುಖ ರಂಗಣ್ಣಾ ಬಂದ.

ಆತನಿಗೆ ಈ ಜನರ ಉಪದ್ರವ್ಯಾಪಿತನ ಸರಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಈ ಸಿರು ದ್ಯೋಗೀ ಜನರನ್ನು ಒಟ್ಟುಹಾಕಿ ಒಂದು “ಕ್ಲಬ್” ತೆಗೆದಿದ್ದ. ಒಂದು ವಾಚನಾಲಯ ನಡೆಸಿದ್ದ. ಊರೊಳಗಿನ ರಾಮನವಮಿ, ನವರಾತ್ರಿ ಮುಂತಾದ ಉತ್ಸವಗಳು ಈ ಕ್ಲಬ್ಬಿನ ಪರವಾಗಿ ಯೇ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ವರ್ಷಾ ಒಂದೆರಡು ನಾಟಕಗಳನ್ನೂ ಆಡಿ ತೋರಿ ಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ವರ್ಷ ರಂಗಣ್ಣನೇ ಬರೆದ “ಬಭ್ರುವಾಹನ” ನಾಟಕವನ್ನಾಡಿ ತೋರಿಸುವವರಿದ್ದರು. ತಾಲೀಮು ಸುರು ಆಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇವರ ಕ್ಲಬ್ಬಿನ ಮನೆ ಡಾ. ಭುಜಂಗರಾಯರು ಬಾಡಿಗೆಯಿಂದ ಹಿಡಿದಿದ್ದರಿಂದ ಆ ಮನೆ ಬಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಮತ್ತೊಂದು ನೋಡಿದ್ದರು. ರಂಗಣ್ಣ ಒಂದಕೂಡಲೆ ಎಲ್ಲರೂ ಆತನ ಸುತ್ತಲೂ ಮುತ್ತಿದರು.

“ಯಾಕ ರಂಗಣ್ಣಾ! ಮನೀದು ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿದ್ಯಾ! ಬಾಡಿಗೆನು?”

“ನಾವು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ಅವರು ತೆಗೆಂಡದ್ದು. ಕೀಲೀಕೈ ಯಂತೂ ತಂದೇನಿ.”

“ಅಲ್ಲ ರಂಗಣ್ಣಾ ಅದು. ನೀ ಹೇಳ ಮತ್ತೆ. ಆ ಬಾಟಲೀಕಾ ಬೂಚನ್ನ ಓಡಸದಿದ್ದರ - ಮನೀ ತೆರವ ಮಾಡಸೋದೆಷ್ಟೊತ್ತೋ! ಮಾವಿನ ತೋಪು ತೆರವ ಮಾಡಸಲ್ಯಾ!” ಭಟ್ಟರು ಉತ್ತೇಜಿತರಾಗಿ ಅಂದರು. ರಂಗಣ್ಣ ಬರಿ ನಕ್ಕು ಬಿಟ್ಟ. ಭಟ್ಟರಿಗೆ ಈ “ನೇಮಸ್ತ” ಪಕ್ಷ ಸೇರುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ.

“ಅಂಣಾರಾಯರು ನಮ್ಮ ನಾಟಕಕ್ಕೂ ಅಂತ ಹತ್ತ ರೂಪಾಯಿ ಪಟ್ಟಿ ಕೊಟ್ಟಾರೆ. ವಾಚನಾಲಯಕ್ಕೂ ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಕೊಡತೇವಿ ಅಂತ ಹೇಳ್ಯಾರೆ” ರಂಗಣ್ಣ ಹೇಳಿದ.

“ಏನೂ ಅನ್ನು ರಾಯರು ದೊಡ್ಡ ಮನಸ್ಸಿನವರು ನೋಡು” ಭಟ್ಟರು ಮುಕ್ತಕಂಠದಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿದರು.

ಆ ಮಾತೂ ಈ ಮಾತೂ ನಡೆದವು. ಚಹಾ ಮುಗಿಯಿತು. ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೇ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆಂದು ನದಿಯ ದಾರಿ ಹಿಡಿದರು.

೮

ಗೆಳತಿಯರು

ಅಕ್ಕವ್ವ ಮನೆಗೆ ಒಂದು ೮-೧೦ ದಿನ ಆಗಿದ್ದವು. ಕೋಣೆ ಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಒಂದು ಉದ್ಯೋಗ. ಮೈಸೂರಲ್ಲಿಯ ವಸತಿಗೃಹದ ಜೀವನವೆಲ್ಲಿ ಈ ಜೀವನವೆಲ್ಲಿ! ಅಲ್ಲಿ ಅದೇ ಮನೆಯಾಗಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸ್ವಂತದ ಮನೆಯು ತನ್ನದಲ್ಲವಾಗಿತ್ತು.

ವಸತಿಗೃಹದ ಜೀವನವೆಂದರೆ ಒಂದು ಹೂವಿನಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಹೂವಿಗೆ ಹಾರಾಡುವ ಒಂಣುಒಂಣದ ಜೀವನ. ನಿಯಮಿತ ಊಟ, ಉಡಿಗೆ, ವ್ಯಾಯಾಮ, ಅಭ್ಯಾಸ ಇವುಗಳೇ ಆ ಜೀವನಮಂದಿರದ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳು.

ಮಾತೃಸುಖವೇ ಇಲ್ಲದಾಗ ಏನಿದ್ದೇನು ಫಲ! ರಾಧಾಬಾಯರು ಅಕ್ಕವ್ವನನ್ನು ತಮ್ಮ ಹತ್ತಿರ ಯಾವ ನೆವದಿಂದೂ ಬರಗೊಡುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಸ್ವಭಾವ ಮೊದಲಿಸಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ದೂರಾಗಿರುವುದೇ. ಊರಲ್ಲಿಯೂ ಯಾರನ್ನೂ ಹಚ್ಚಿಗೊಂಡಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಈಗಂತೂ ಜಡ್ಡಿನ ಸೀಡಕತನ. ಅಕ್ಕವ್ವನಿಗೆ, ಶುಶ್ರೂಷೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲ. ರಾಧಾಬಾಯರ ಹಟವೇ ಬೇರೆ. ಯಾವ ಮಾತಿಗೂ ಪದ್ಧಕ್ಕ ಬೇಕೇ ಬೇಕು. ಏನೋ ಹುರುಪಿನಿಂದ ರಾಧಾಬಾಯರ ಹತ್ತಿರ ಕುಳಿತು ಏನಾದರೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕೆಂದರೆ ಅವರು ಹರಿಹಾಯುತ್ತ “ ಬಡ ಆ ಕೆಲಸ- ಪದ್ಧಕ್ಕನನ್ನು ಛಂದಕ್ಕೆಟ್ಟಿಲ್ಲ ” ಅಂತೆ ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಕ್ಕವ್ವ ಖತಿಗೊಂಡು ತನ್ನ ಕೋಣೆಯ ಹಾದಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಮುಕ್ತಕಂಠದಿಂದ ಅತ್ತರೆ ಅವಳ ದುಃಖದ ಭಾರ ಅಷ್ಟೇ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ರಾಧಾಬಾಯರ ಕೋಣೆಯಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದ ಪದ್ಧಕ್ಕನನ್ನು ನೋಡಿ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಮೈ ಉಬ್ಬಿ ಅವಳನ್ನೆಷ್ಟು ನೋಡಿದರೂ ಸಾಲದಾಗಿ, ಅಕ್ಕವ್ವ ಅವಳನ್ನು ತನ್ನ ಕೋಣೆಗೊಯ್ದು ತಾಸುತಾಸು ಮಾತಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಪದ್ಧಕ್ಕ

ಸೆಳವಿಗೆ ಸಿಗದಿದ್ದರೆ ಪುಸ್ತಕಗಳಿದ್ದವು. ಏನೂ ಇಲ್ಲದಾಗ ಇತ್ತೀ ಇತ್ತು ಗಡಿಯಾರದ ಮುಳ್ಳಿನ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತುವುದು.

ಅಕ್ಕವ್ವ ಊರಿಗೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಇನ್ನೂ ಯಾವ ಗೆಳತಿಯರ ಭೆಟ್ಟಿಗೂ ಹೋಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಗೆಳತಿಯರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಒಹುಶಃ ಮದುವೆಯಾಗಿ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಕೆಲವರು ಅತ್ತೆ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಕೆಲವರ ಮನೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇತ್ತು. ಸರಸೂ ಜೀವದ ಗೆಳತಿ. ಅವಳ ಗಂಡ ಬಾಬಣ್ಣ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇಂಗ್ರೀಜೀ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಸ್ತರನಾಗಿದ್ದ. ಆತನು ಒಂಭತ್ತು ತಾಸಿಗೆ ಮನೆ ಯೊಳಗಿರುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅಕ್ಕವ್ವ ಕೃಷ್ಣನ ಕೂಡ ಹೇಳಿಕಳಿಸಿದಳು. ಮತ್ತಿಬ್ಬರು ಗೆಳತಿಯರು ಸರಸುವಿನ ಮನೆಗೇ ಬರಬೇಕೆಂದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು.

ಅಕ್ಕವ್ವ ಊಟ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಮೋಟರಿಸ ದಾರಿ ನೋಡದೇ ಸರಸುವಿನ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟಳು. ಅವಳ ಮತ್ತಿಬ್ಬ ಗೆಳತಿಯರೂ ಬಂದೇ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಅಕ್ಕವ್ವ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಕಾಲಟ್ಟ ಕೂಡಲೆ ನೋಡುತ್ತಾಳೆ, ಅವರು ಮೂವರೂ ಒಂದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ವಾಚನದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೇ ಮಗ್ನರಾಗಿದ್ದರು. ಸರಸು 'ಬಂದ್ಯಾ - ಬಾ.' ಇಷ್ಟೇ ಅಂದು ತನ್ನ ಓದಿನಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದಳು. ಏದು ನಿಮಿಷಗಳಾದರೂ ಯಾರೂ ಮಾತಾಡಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅಕ್ಕವ್ವನಿಗೆ ಈ ವಿಕ್ಷಿಪ್ತತನದ ಅರ್ಥವೇ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಸಿಟ್ಟು ಬಂತು. ಹಾಗೇ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದುಬಿಡಬೇಕೆಂದೆನಿಸಿತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಏನೋ ಹೊಳೆದಂತಾಯಿತು. ಈ ನಾಟಕದ ಗುರಿ ತನ್ನ ಕಲಿಯುವಿಕೆ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದೆನಿಸಿತು. ಅವರ ಈ ಟೀಕೆಗೆ ಅಷ್ಟೇ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಒಂದು ಕಾಗದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಟಾಕಿನಿಂದ ಒಂದು ಚಿತ್ರ ಬರೆಯತೊಡಗಿದಳು. ಇಷ್ಟೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟ ನಗೆ ಒಡೆದು ಮನೆ ಆದುರಿತು. ಅಕ್ಕವ್ವನ ಚಿತ್ರ ಮುಗಿಯುತ್ತ ಬಂತು. ಮೂವರೂ ನೋಡಿ ಚಕಿತರಾದರು.

ಚಿತ್ರ ಮುಗಿಯಿತು. ಅಕ್ಕವ್ವ ಅದನ್ನು ನರಸುವಿನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಳು.

ಈ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಹೆಣ್ಣು ಸಿಂಹಗಳಿದ್ದವು. ಒಂದು ಸಂಣ ಕಿವಿಯದು. ಉಳಿದ ಮೂರರ ಕಿವಿಗಳು ಉದ್ದಾಗಿದ್ದವು. ಕೆಳಗೆ “ ನಾಲ್ಕು ಹೆಣ್ಣು ಸಿಂಹಗಳ ಸರ್ಕಸ್!” ಎಂದು ಬರೆದಿತ್ತು. ಚಿತ್ರದ ವ್ಯಂಗ್ಯಾರ್ಥ ತಿಳಿಯದಷ್ಟು ಅಸರೇಸು ಮಡ್ಡರಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಹಾಂ ಹಾಂ ಅನ್ನುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕವ್ವ ತಮ್ಮನ್ನು ಒಂದು ಪುಸ್ತಕದ ಪ್ರಾಣಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ತಾವು ಇದೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲದ ಪೇಚಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದೆವೆಂದು ಅವರಿಗೆನಿಸಿತು. ವೋರೆ ಕಸ್ಪಿಟ್ಟಿತು. ಅದರೂ ದ್ವಾರಿ ಚಾಣಾ ಕ್ಷುಳು; ಚಟ್ಟನೆ “ ಅಯ್ಯೋ ಸಂಣ ಕಿವಿ ಸಿಂಹನ ಪಾಲಿಗೂ ಸರ್ಕಸ್ ಸೇನು ತಪ್ಪಿಲ್ಲ.” ಎಂದು ಅಂದುಬಿಟ್ಟಳು. ಮಾತಿಗೆ ಮಾತು. ಗೆಳತಿಯರೂ ನಕ್ಕು ಬಿಟ್ಟರು.

ತನ್ನ ಚಿತ್ರದ ಉರಲು ತನ್ನ ಸ್ನೇಹಿಣಿಗೆ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡೇತೆಂದ ದರ ಕಲ್ಪನೆ ಅಕ್ಕವ್ವನಿಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಆಯಿತು. ಅವಳ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಅಷ್ಟು ತೀರ್ಥಗಳೂ ಹರಿಯಲಾರಂಭಿಸಿರುವು. ಇಂಥ ಮಳೆಯ ಮುಹೂರ್ತವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಯೇ ನರಿಯು ಮದುವೆಯಾಗುವದಂತೆ! ಕೂಡಿಬಿಡು ಮನಗಳು ಮೈಮಾರೆಯುವದಕ್ಕಷ್ಟು ತಡ.

ಅದರೂ ಅಕ್ಕವ್ವ “ ನಾ ಹೋಗೇ ಬಿಡತೆನ್ನೆವ್ವ ಮನಿಗೆ ” ಎಂದು ಹೊರಟೇ ಬಿಟ್ಟಳು.

“ ಇಷ್ಟು ಹೇಳಬೇಕಂತ ಬಂದಿದ್ದೇನು!” ದ್ವಾರಿ ಕೇಳಿದಳು.

“ ಬಿಡ್ರೆ. ಯಾಕೆ ಕಾಡತೀರಿ ಆಕಿಸ್ತೆ ” ನರಸೂ ಅಂದಳು.

“ ಹೋಗಲಿ ಬಿಡೆ. ಚಕ್ಕಂದ ಎರಡೂ ಹೊತ್ತೂ ಸಿಗತದ ಮನ್ಯಾಗ. ಅತ್ತಿ ಮನಿಸ ಸರ್ಕಸ ಕಂಡಿಲ್ಲನೂ. ” ಚಿತ್ರದ ಸೇಡು ಯಮನಿಗಿನ್ನೂ ಸಾಕಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ.

“ ಸುಮ್ಮನ ಕೂಡ ಚದರಿ. ಮನ್ನೆ ಹತ್ತಿದ ಅರಿಷಣ

ಇನ್ನೂ ಆರಿಲ್ಲ. ಬಂದಾಳ ಮಾತಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಅಜ್ಜಿ ಹಾಂಗ.” ಯಮನಿ ಯಾರಿಗೂ ಅಂಜದಿದ್ದರೂ ಸರಸೂಗೆ ಅಂಜುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ಒಪ್ಪಂದವಾಯಿತು. ಅಕ್ಕವ್ವನೂ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮರೆತುಬಿಟ್ಟು ಗೆಳತಿಯರಲ್ಲೊಮ್ಮೆ ಕೂಡಿಕೊಂಡಳು.

ಸುಖದುಃಖದ ಮಾತುಕಥೆಗಳು ನಡೆದವು. ಅವರು ಸಂಸಾರ ವೊಂದಿಗೆಯರು. ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೆ ಹೊಸ ಅನುಭವ. ಗೆಳತಿಯರಲ್ಲಿ ಕೆಲಜನರು ದ್ರಾಷ್ಟ್ಯ ಅತ್ತೆಂದರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲವರು ಬಂಗಾರದ ಗೆಜ್ಜೆ ಕಟ್ಟಿ ನಲಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಸರಸುವಿನ ಎರಡು ಮಕ್ಕಳು ಹೋಗಿದ್ದವು. ದ್ವಾರಿಗಾಗೆ ಐದರೊಳಗೆ; ಅದೂ ಜೊಜ್ಜಲ. ಯಮನಿಯಂತೂ ಮೊದಲಗಿತ್ತಿ. ಮಾತಿಗೆ ಮೊದಲೇ! ಅಕ್ಕವ್ವನಿಗಾದರೂ ಈ ಐದಾರು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಗುರ್ತುಗಳಾ ಗಿದ್ದವು. ವಸತಿಗೃಹದಲ್ಲೂ ಇಡೀ ಆಯುಷ್ಯದಲ್ಲಿ ನೆನಪಿಡುವಂಥ ಸಂಗತಿಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಈಗ ಮನೆಯಲ್ಲಾದರೂ ಅಕ್ಕವ್ವನಿಗೆ ಸುಖ ವಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅವರದೊಂದು ಪರಿ. ಆದರೆ ಇವಳದೂ ಒಂದು ಪರಿ.

ನಾಲ್ಕೂವರೆಯಾಯಿತು. ಸರಸೂ ಚಹಾ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆಂದು ಎದ್ದಳು. ಯಮನಿಯೂ ಎದ್ದುಬಿಟ್ಟಳು. ಅಕ್ಕವ್ವನಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವೆ ನಿಸಿ “ಕೂಡತ ಹೋದಿ ಅಂತ” ಎಂದನ್ನುತ್ತ ಯಮನಿಯನ್ನು ಕೈಹಿಡಿದು ಕೂಡಿಸಿದಳು. ದ್ವಾರಿ ಯಮನಿಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ, ನಕ್ಕು “ಹೋಗಲೆವ್ವ ಆಕಿ. ಮೊನ್ನೆ ನಾಗರಪಂಚಮಿಗೆ ಕಾಲೇಜ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದದ ” ಎಂದು ಅಂದಳು.

“ಹೋಗ್ರೆ” ಎಂದು ಯಮನಕ್ಕ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ನೋಡಿದಳು. ಕಿಡಿಗೇಡಿ ಅರೆನಗೆ! ಅವಳಿಗೆ ಸಿಟ್ಟೇ ಬಂದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟಿತು. ತುಟಿಯಮೇಲಿನ ಕೆಂಪು ಉಕ್ಕೇರಿ ಎರಡೂ ಗಲ್ಲತುಂಬ ಸೂರಿಯಾ ಯಿತು. ಈ ದೃಶ್ಯ ನೋಡಿ ಅಕ್ಕವ್ವ ಕ್ಷಣಹೊತ್ತು ಮುಗ್ಧಳಾದಳು. ಅವಳ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ತೆರಿ ಏನೋ ಅಲ್ಲಾಡಿ ಎಲ್ಲಿಯೋ ಇಲ್ಲ ದಂತಾಯಿತು.

ಚಹಾ ಮುಗಿಯಿತು. ಯಮನಿಯನ್ನು ಹೋಗಗೊಡಬಾರದೆಂಬ ಒಳಸಂಜೆ ಆಗಿತ್ತೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಹರಟೆಗಳಿಗೆ ಮುಗಿಯದಿರಲಿಕ್ಕೇನಾಗಿತ್ತು!

ಸಂಜೆಯಾಯಿತು. ದ್ವಾರಿ ತವರುಮನೆಗೆ ಬಂದವಳಾದರೂ ಚೊಚ್ಚಲ ಬಸರು. ಯಮನಿಯಂತೂ ಹೊರಡಲೇ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ತಮ್ಮ ಮನೆಗೂ ಒಮ್ಮೆ ಬಂದು ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಅಕ್ಕವ್ವನಿಗೆ ಹೇಳಿ ಇಬ್ಬರೂ ಹೋದರು. ತುಸು ಹೊತ್ತು ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಅಕ್ಕವ್ವನೂ ಹೊರಟಳು. ಕುಂಕುಮ ಹಚ್ಚುವಾಗ ನರಸೂ ಅಂದಳು, “ಅಕ್ಕು, ಹ್ಯಾಂಗ ಅದರ ಹೊಸದ ಅವ್ವನ ಆಳಕಿ!”

“ಹೊಸ ಅವ್ವನ! ಆಕಿನ್ನ ಎಲ್ಲಿಂದ ತಂದಿ ಮತ್ತನ?”

“ನಿಮ್ಮ ಪದ್ಧಕ್ಕಾಂತ! ನಾ ಅನ್ನೊದಿಲ್ಲಪ್ಪನ, ಮತ್ತನ ಮನ್ನೆ ಪುರಾಣದಾಗ ನಡದಿತ್ತನ ಮಾತು, ನನ್ನ ಕಿವಿಗೂ ಬಿತ್ತು.”

“ಪುರಾಣದಾಗ ಇದನ್ನ ಹೇಳತಾರ ಕಾಣಸ್ತದ ಆಚಾರು! ಬಾಯಿ ಅದರ ಭಕಾಸ್ತಾರನ, ತೀರಿತು. ಹಾಂಗೇನಾರ ಇದ್ದರನ ನಾ ಇದ್ದೇನಲ್ಲ ಕೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಅಂಣಾನ”

ಅಕ್ಕವ್ವನಿಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿತ್ತು. ಆಡರೂ ನರಸೂ ಹಾಗೇ ಏನಾದರೂ ಹುಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಹೇಳುವವಳಲ್ಲವೆಂಬದೂ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಮುಂದೇನೂ ಮಾತಾಡದೇ ಹೊರಟಳು.

ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ಮನಸ್ಸು ಸ್ಥಿರವಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಮನೆ ಬಂದದ್ದು ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ.

೯

ಅಕ್ಕವ್ವ ನೋಡಿದ ದೃಶ್ಯ

ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಸಾಮಸೂಮ ಇತ್ತು. ದೀಪ ಹಚ್ಚಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅಡಿಗೆಯ ಮನೆಯೊಳಗೆ ರಂಗವ್ವನೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಅಕ್ಕವ್ವ ತನ್ನ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿ ಕೊಂಡು ಪಲಂಗಿನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಕೊಂಡಳು. ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಮೊದಲಿಲ್ಲ ಕಡೆಯಿಲ್ಲ.

“ನರಸೂ ಹೇಳಿದ್ದು ಸುಳ್ಳಿದ್ದೀತು. ಅಂಣಾರಾ ಹೀಗಿದ್ದಿದ್ದ ದಾರ್ಡ್ರ ! ಛೇ ! - ಉಡಾಳ ಮಂದಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗವನ ಇಲ್ಲ. ಯಾರಿ ಗೇನು ಹೆಸರಿಟ್ಟಾರು ನೋಡು. ಪದ್ಮಕ್ಕಾ, ಪಾಪ ಒಡಿಸಿ, ಗಂಡ ಸತ್ತಾಕೆ. ಒಂದು ಸುಕ್ಕ ಕಡಿಸು. ಎನಂದೂ ಯಾರ ಕೈ ಹಿಡಿಯವಿಲ್ಲ. ಮಾಡಿದರೂ ಇಲ್ಲದ ತರ್ಕವನ. ರಸ್ತೆದ ಮ್ಯಾಲ ಬಿದ್ದಾಳೆ ! ಹುಟ್ಟಿ ಶಾರ ಎನಾರೂ ! ಪಾಪ ಅವನ ತಲೆಗಿಂಬು ಬಿಟ್ಟಿರು ದಿಲ್ಲ. ಅವನೂ ಆಕೆ ಮ್ಯಾಲ ವಸವನ ಮಾಡತೀತಾಳೆ. ಸುಮ್ಮನಿರ ತಾಳ ಪಾಪ. ಇದೂ - ಇದು ಆವಗ ಗೊತ್ತಾಗದ ಇರೋ ಮಾತಲ್ಲ, ಊಳಿತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅಪ್ಪ, ಎಲ್ಲ ಸುಳ್ಳೆ ಅದ.”

ವಿಚಾರಮಾಡುತ್ತ ಹಾಗೆ ಎಣ್ಣೊತ್ತು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳೋ. ಇಣ್ಣೊತ್ತು ಕತ್ತಲೆಯೇ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಬ್ಬ ಈಗ ಅವಳ ಲಕ್ಷಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಸುಳ್ಳೇ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ಹೆಣಗಾಡಬಾರದೆಂದು ಸಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಊಟಕ್ಕೆಂದು ಅಡಿಗೆಯ ಮನೆಗೆ ಹೋದಳು. ಅಂಣಾರಾ ಯರದು ಒಪ್ಪತ್ತೇ ಊಟ. ಅಕ್ಕವ್ವನಿಗಾದರೂ ಊಟದ ಅವಸರವಿ ರುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ರಂಗವ್ವನ ಆಡಿಗೆ ಮೆರವಣಿಗೆಯ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕುತ್ತ ನಡೆದೇ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಅಡಿಗೆಯದಿನ್ನೂ ಸದ್ದು ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ರಂಗ ವ್ವನೂ ಬಂದಂತೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಕೋಣೆಗೆ ಹೋಗಿ ರಂಗವ್ವ ಊಟಕ್ಕೆ ಎಬ್ಬಿಸುವ ವರೆಗೆ ಎನಾದರೂ ಓದುತ್ತ ಬೀಳಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿದಳು. ತಿರುಗಿ ಬರುವಾಗ ಎನೋ ಅಂಣಾರಾಯರ ಕೋಣೆಯ ಕಡೆಗೆ

ದೃಷ್ಟಿ ಹೋಯಿತು. ಕೋಣೆಯಲ್ಲ ದೀಪ ಹತ್ತಿತ್ತು. ಹೊರಗಿನಿಂದ ಒಂದಿರಬಹುದು. ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಪುಸ್ತಕ ತರಬೇಕೆಂದು ಅತ್ತ ಹೊರಟಳು.

ಕೋಣೆಯ ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿತ್ತು. ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಕಾಲು ಕೂಟ ಸಿದ್ದು ಒಳಗಿನಿಂದ ಪರದೇ ಇಳಿಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಒಂದು ಸಿಟ್ಟಿಗೆ ಪರದೇ ಓರೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಒಳಮಗ್ಗಲಿನ ಕೆಲವೊಂದು ಭಾಗವು ಕಂಠಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು.

ಅಕ್ಕವ್ವ ಕಾಬಿಗೆ ಹಣೆ ಇಟ್ಟಳು. ಒಳಗಿನ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಮೈ ಬೆವೆಯಿತು.

ಅಂಣಾರಾಯರು ಪಲಂಗಿನ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಪದ್ಮಕ್ಕು ಹತ್ತಿರ ಸಿಂತು ಏನೇನೋ ಹೇಳಿ ಕಂಠೊರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅಂಣಾರಾಯರು ಅವಳ ಸಸಾಧಾನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಮಾತು ಕೇಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತು ನಡೆದಿತ್ತು. ಪದ್ಮಕ್ಕು ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಅಳಹತ್ತಿದಳು. ಅಂಣಾರಾಯರು ಎದ್ದು ಅವಳನ್ನು ಹತ್ತಿರಳೆಂದು ಅವಳ ಮೋರೆಯನ್ನೆತ್ತಿ..... ಅಕ್ಕವ್ವ ಕಂಠು ಮುಚ್ಚಿದಳು. ಭೂಮಿ ಆಕಾಶ ಒಂದಾದಂತೆ ಕಾಣಿಸಿತು. ಜೋಲಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತ ಹೇಗೋ ಕೋಣೆಗೆ ಒಂದುಬಿದ್ದಳು.

“ ಅಂತೂ ನರಸೂನ ಮಾತು ಖರೆ. ಅಂಣಾ ಹೀಂಗೆ ಮಾಡ ಬಾರದಾಗಿತ್ತು. ಪದ್ಮಕ್ಕು ಒಡಿವಿ. ಆಕೆದರು ಏನು ವಯಸ್ಸಾಗೇದ್ರ ! ತಾವು ತಿಳದನರು. ಹೀಂಗೆ ಮಾಡಬಾರದಾಗಿತ್ತು. ” ಅಕ್ಕವ್ವನಿಗೆ ಎಲ್ಲ ದೋಷ ಅಂಣಾರಾಯರದೇ ಎಂದು ತೋರುತ್ತಿತ್ತು.

ಈ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ರಾಧಾಬಾಯರಿಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕೋ ಇಲ್ಲವೋ. ಅವರ ಪ್ರಕೃತಿಮಾಸ ಸೂಕ್ಷ್ಮ. ಒಂದು ಹೋಗಿ ಒಂದಾದರೆ !

ಊಟ ನಡೆದಾಗಲೂ ಇದೇ ವಿಚಾರ. ಮುಗಿದರೇ ಸರಿ.

೧೦

ಮದುವೆಯ ಒಗಟು

ಆ ಮುಂದೆ ನಾಲ್ಕೈದು ದಿನ ಅಕ್ಕವ್ವ ತನ್ನ ಕೋಣೆಯ ಹೊರಗೇ ಬೀಳಲಿಲ್ಲ. ಅಂಣಾರಾಯರ ವೋರೆಯನ್ನು ಸಹ ನೋಡ ಬಾರದೆಂದವಳೆಗೆಸಿತು. ಪದ್ಧಕ್ಕನನ್ನಂತೂ ಕಂಣೆತ್ತಿ ನೋಡುವ ದಾಗಲಿಲ್ಲ. ತಂದೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಾಚಿಕೆ ಹುಟ್ಟಿತು. ರಾಧಾ ಬಾಯರ ನೆನಪಾಗಿ ಕಸಿವಿಸಿಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಕರ್ಮಧರ್ಮ ಸಂಯೋಗದಿಂದ ರಾಧಾಬಾಯರ ಪ್ರಕೃತಿ- ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಅತ್ಯವಸ್ಥವಾಗಿ ಎರಡು ವಾರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಗೊಂದಲವೇ ಗೊಂದಲ ನಡೆಯಿತು. ಅಂಣಾರಾಯರು ರಾಧಾಬಾಯರ ಕೋಣೆಯನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾಯರಿಗೆ ತಮ್ಮ ದವಾ ಖಾನೆಯಾದರೂ ಇತ್ತೋ ಇಲ್ಲವೋ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಸಹ ಹೋಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. ರಾಧಾಬಾಯರ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಪದ್ಧಕ್ಕನ ಹೊರ್ತು ಯಾರನ್ನೂ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅಕ್ಕವ್ವ ಹೊರಗೆ ನಿಂತು ನೋಡಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಅಂಣಾರಾಯರ ಶುಶ್ರೂಷೆಯಿಂದಲೋ, ಡಾಕ್ಟರರ ಔಷಧ ದಿಂದಲೋ, ರಾಧಾಬಾಯರ ಜೀವದ ಹಟದಿಂದಲೋ, ಚೀಟಿಯಂತೂ ತಿರುಗಿತು. ಮತ್ತೆ ಪೂರ್ವಸ್ಥಿತಿ ಬಂತು. ಅಕ್ಕವ್ವನ ನಿತ್ಯದ ಭಿಟ್ಟಿಯ ಕ್ರಮ ವೊದಲಿಸಂತೆ ನಡೆಯಿತು.

ಒಂದು ದಿನ ಪದ್ಧಕ್ಕ ಕೈತೊಳಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆಂದು ತುಸು ಹೊರಗೆ ಹೋದಾಗ ಅಕ್ಕವ್ವ ರಾಧಾಬಾಯರಿಗಂದಳು " ಅವ್ವನ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಾತಾಡೋದದ್ದ " "

ರಾಧಾಬಾಯರಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವೆನಿಸಿತು. ಅವರು ಹೊರಗೆ ಏನೂ ತೋರಿಸದೇ " ಅದೇನು ಮಾತಾಡೋದದನವ್ವನ ! " ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ಪದ್ಧಕ್ಕ ಬರುವದನ್ನು ನೋಡಿ ಅವಳ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತ

ಅಕ್ಕವ್ವ, “ ನೀ ಒಬ್ಬಾಕಿಸ್ತ ಬೇಕು ” ಇಷ್ಟೇ ಅಂದಳು. ರಾಧಾ ಬಾಯರಿಗೆ ಅವಳ ಮಾತಿನ ಅರ್ಥ ತಿಳಿಯಿತು. ಅವರು ಪದ್ಧಕ್ಕ ಹತ್ತಿರ ಬಂದದ್ದು ನೋಡಿ, “ ಪದ್ಧಕ್ಕಾ, ನರಸಕ್ಕನ ಮನಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬರತೀರಾ! ಉಡುಪಿ ಕೃಷ್ಣನ ಘೋಟೋ ಕೊಡತೇನಿ ಅಂತ ಹೇಳಾಳು ”. ಪದ್ಧಕ್ಕ ಮಾತಾಡದೇ ಹೊರಟು ಹೋದಳು.

ಎಷ್ಟೋ ಜೊತ್ತಾದರೂ ಯಾರೂ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ರಾಧಾ ಬಾಯರೇ ಅಂದರು “ ಏನು ಹೇಳೋದದ ”

ಅಕ್ಕವ್ವ ಮೇಲೆ ನೋಡುತ್ತ “ ಅವ್ವ, ನನಗೆ ಬರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಏನು ಈ ಕೆಲಸ ! ” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ರಾಧಾಬಾಯರಿಗೆ ದಿಗಿಲು ಬಿತ್ತು. ಅಕ್ಕವ್ವ ಮತ್ತೆ ಕೇಳಿದಳು. “ ಪದ್ಧಕ್ಕ ನಿನ್ನ ಶುಶ್ರೂಷಾದ ಕೆಲಸ ಮಾಡತಾಳೆ. ನಾ ಮಾಡಲಾರೇನೇನು ಅವ್ವ ! ” ಅಕ್ಕವ್ವನದಿರು ಇಂದಿನ ಬೇಡಿಕೆಯಿದ್ದಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಮೇಲಿನ, ತಮ್ಮ ಮಗಳ ಪ್ರೇಮದ್ದೇ ಈ ಬೇಡಿಕೆಯೆಂದು ಕಂಡು ರಾಧಾಬಾಯರಿಗೆ ಕೌತುಕ ವೆನಿಸಿತು. ಆದರೆ ಅವಳ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಮೂಡಿದ ಗಾಂಭೀರ್ಯ ನೋಡಿ ಬೆರಗಾದರು. ಏನೋ ಒಂದು ಮಾತು ಕಟಿಯುತ್ತಿರಬೇಕೆಂಬದು ಸ್ಪಷ್ಟವಿತ್ತು. ಆದರೂ ಹಳ್ಳಿಯೆಂದು ನೋಡಬೇಕೆಂದು “ ಅಕ್ಕಮ್ಮಾ, ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರೂ ಖರೇನು. ಇಲ್ಲೆ ಬಂದಿ, ಇದ್ದಿ ಆಗಲಿಲ್ಲೇನು ಮತ್ತೆ ! ” ಎಂದು ಸುಡಿದರು.

“ ಅವ್ವ ನಾ ಇದ್ದಿದ್ದಿಲ್ಲ, ಪದ್ಧಕ್ಕ ಬೇಕಾದ್ದೂ ಅನ್ನು. ಈಗ ನಾ ಒಂದೇನು ಆಕಾಳಕ ಮತ್ತೆ ! ” ಅಕ್ಕವ್ವನ ದನಿ ಏರುತ್ತ ನಡೆದಿತ್ತು.

ರಾಧಾಬಾಯರು ನಡುಗಿದರು. ಇದೇನೋ ಕೊಸದಿರಬೇಕೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಅವರ ನಾಲಿಗೆ ಜಡವಾಗಹತ್ತಿತು. “ ಛೇ ! ಛೇ ! ನಿನಗಿಲ್ಲ ಬಿಡು ಕೆಲಸ ಅದು. ನನಗೇನು ಬೇಕು, ಏನು ಬ್ಯಾಡ ಗೊತ್ತಾಗೇದಕೆಗ್. ಕಂಠ ಸೊನ್ನಿವ್ಯಾಳು ನಡದಿರತದ ನಂದೆಲ್ಲ ಕೆಲಸ. ಆಕಿ ಹೋದರೂ ನನ್ನ ಕೈ ಹೋದ್ದಾಂಗ. ’,

“ ಅದಕ್ಕೆ ಮೈೋತ್ತ ತಯಾರಾಗಲಿಕ್ಕೆ!”

“ ಒಮ್ಮೆ ಹೇಳಿದರಾಗಲಿಲ್ಲೇನು ಸಿಂಸಲ್ಲ ಆ ಕೆಲಸ ಅಂತ!” ರಾಧಾಬಾಯರು ಸಿಡಕತನದಿಂದ ಹೇಳಿದರು.

“ ಅದ್ಯಾಕ ನನ್ನ ಕೆಲಸಲ್ಲ?”

“ ಆಕ್ಕು, ನನಗ ತ್ರಾಸ ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದಿರ ಏನು! ಒಮ್ಮೆ ಹೇಳಿಲ್ಲ! ಹತ್ತ ಸಾರೆ ಏನು ಕೇಳೋದು?” ರಾಧಾಬಾಯರು ಎಂಗೂ ಹೀಗೆ ಮಾತಾಡಿದವರಲ್ಲ. ಅಕ್ಕವ್ವನೂ ಮಾತಾಟಿಸಿಕೊಂಡವಳಲ್ಲ. ಅವಳು ಅಳಹತ್ತಿದಳು. ಅವರಿಗೂ ಕೆಟ್ಟನಿಸಿ ಅವರೂ ಅಳಹತ್ತಿದರು. ತಾವೇ ಅವಳ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡತೊಡಗಿದರು. “ ಆಕ್ಕು ಸುಮ್ಮ ನಾಗು. ನಾ ಹೀಂಗ್ಯಾಕ ಹೇಳಿದೆ ನನಗ ಗೊತ್ತು. ನನ್ನ ಜಡ್ಡು ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೊರ್ತ ಅದ. ಕೆಲವ ಮಾತು ನಿನಗ ತಿಳಿಸ್ಸಿಕ್ಕೆ ಮನಸಾಗೋ ದಿಲ್ಲ. ನಿನಗ ತಿಳಿದರರ ನಾ ಸತ್ತ ಹೋಗತೇನಿ.”

“ ಪದ್ಧಕ್ಕಗೆ ಜನರೇನಂತಾರ ಗೊತ್ತದನರ!” ರಾಧಾಬಾ ಯರು ಕಂಣ ಮುಚ್ಚಿ ಮಲಗಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. - “ ಅಂಣಾರ ಅಂತ ಅಂತಾರ ” ಆರೇಲೆ ಅವಳು ತಾನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ನೋಡಿದ್ದನ್ನೂ ಹೇಳೇ ಬಿಟ್ಟಳು.

“ ಅಕ್ಕು ನನಗ ತಿಳಿಯೋದಿಲ್ಲ ಅಂತ ಮಾಡಿಯಾ ನಾನು ಕಂಣಾರೆ ನೋಡಿ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದೇನಿ. ಪದ್ಧಕ್ಕಂದೇನು ತಪ್ಪು ಪಾಪ! ಅವರದೂ ತಪ್ಪಲ್ಲ. ಹೌದು - ಈಗಿದ್ದೇನಿ ನಿನಗ ತಿಳಿಲಿಕ್ಕೆಲ್ಲ, ನಾ ಹೀಂಗ ಕಾಲ ಮುರುಕೊಂಡ ಬಿದ್ದಾಗ ಮದವಿ ವಯಸ್ಸಿತ್ತು. ಸಂದಶಿಂದ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ. ನಾನೂ ಮಾತ ತಗಿಲ್ಲ. ನಾಳೆ ನೀನೂ ಮದಿವ್ಯಾದಂದರ ನಿನಗೂ ಎಲ್ಲಾ ತಿಳಿದಿತು. ನಾನು ನಾನು ನಾಚಿಗಿಲ್ಲದಾಕಿರ ಅನ್ನು. ನಾನರ ಹೀಂಗಾಗೋ ಹಾಂಗ ಮಾಡೇನಿ. ಏಕಾಂತ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟೇನಿ. ಪದ್ಧಕ್ಕಗರ ಸ್ಪಷ್ಟ ಎಲ್ಲ ಒಡದ ಹೇಳಿದೆ. ಆಕೇದೇನು ತಪ್ಪು? ನಾ ನಾಚಿಗೇಡಿ, ಹೋಗು. ನನ್ನಾರಿ ನೋಡಬ್ಯಾಡಾ. ನಾನು ಭ್ರಾಂಬ್ರ ಕುಲದಾಗ

ಹುಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಅಯ್ಯೋ ಅಯ್ಯೋ ”. ಮಾತಿನ ಈ ಆವೇಗವು ತಲೆಗೆರಲಿ ಅವರು ಸ್ಮೃತಿ ತಪ್ಪಿ ಬಿದ್ದರು. ಅಕ್ಕವ್ವ ಗಾಬರಿಯಾದಳು. ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬದು ತಿಳಿಯದಾಯಿತು.

ಪದ್ಧಕ್ಕ ನರಸಕ್ಕನ ಮನೆಯಿಂದ ಬಂದಳು. ಅವಳಿಗೆ ರಾಧಾ ಬಾಯರ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಏನೂ ಅನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಚಟ್ಟನೇ ಪಿಚಕಾರಿಯಲ್ಲಿ ಔಷಧ ತುಂಬಿ, ಅವರ ಎದೆಗೆ ಚುಚ್ಚಿ ನಾಡಿಹಿಡಿದು ನೋಡ ಹತ್ತಿದಳು. ರಾಧಾಬಾಯರ ಮೈಮೇಲೆ ಸ್ಮೃತಿ ಬಂತು. ಆದರೂ ಆರಮರೆವು. ಅಕ್ಕವ್ವ ಹೌಹಾರಿದಾಕೆಯಾಗಿ ತನ್ನ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋದಳು.

೧೧

ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ

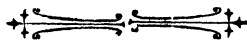
ರಾಧಾಬಾಯರ ಮಾತಿನ ವೂರ್ಣ ಅರ್ಥವೇನಿತ್ತೋ, ಅಕ್ಕವ್ವ ನಿಗಂತೂ ಹತ್ತಲಿಲ್ಲ. ಮದುವೆಯಾದ ಮೇಲೆ ತಿಳಿದೀತು. ರಾಧಾಬಾಯರದೇ ಪ್ರಮಾಣಸೂತ್ರ.

ಮದುವೆಯ ಸಂಬಂಧದ ಕಲ್ಪನೆಯೇ ಅವಳಿಗಿರುವದು ಶಕ್ಯವಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಹೆಂಡತಿ, ಗಂಡನ ಆರಭಾರ ಹಿಡಿಯುತ್ತ, ಆತನ ದಿನಚರಿಯು ಸುಖಮಯವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತ ದಿನಕಳೆಯುವದು, ಅವಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದ ಮಾತಿತ್ತು. ಧೋತರದ ನೀರಿಗೆ ಹಾಕಿಡುವದು, ಚಹಾ ಮಾಡುವದು, ಕೈಕಾಲು ತೊಳಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ನೀರಿಡುವದು, ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ನೀರು ತೋಡಿಡುವದು ಹೆಂಗಸರ ಕೆಲಸ. ಎಷ್ಟೋ ಹೆಂಗಸರು ದೊಡ್ಡ ಕಥೆಮಾಡಿ ಹೇಳುವರು.

ಮಧ್ಯಮವರ್ಗದ ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಹೆಂಡತಿ ಇರುವಾಗ ಇನ್ನೊಬ್ಬಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಕಡಿಮೆ. ಬಹು ತರವಾಗಿ ಮೊದಲಿನಾಕೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಎರಡನೆಯವಳು ಬರು

ವಳು. ಅಂದರೆ ಈಕೆಯ ಸಂಮತಿ ಬೇಕಿಲ್ಲ. ಒಂದೇ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದರೆ ಸಮ್ಮತಿಯ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬರುವದಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಾಗದಿದ್ದರೆ ಗಂಡನ ಎರಡನೆಯ ಮದುವೆ ಮಾಡಿ, ಆಕೆಯ ಮಕ್ಕಳು ತನ್ನವೇ ಎಂದು ತಿಳಿಕೊಂಡು ಸಂತೋಷಪಡುವ ಹೆಂಗಸರೂ ಇರುವರು. ಪುಣೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಅವಳ ಒಬ್ಬ ಸುಶಿಕ್ಷಿತ ಗೆಳತಿಯದೊಂದು ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಅವಳು ಬಿ. ಎ ಪಾಸಾಗಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಗಂಡ ಶುದ್ಧ ಅಕ್ಷರಶತ್ರು. ಆತನ ಕೂಡ ಆಯುಷ್ಯ ಕಳೆಯುವದು ತನಗಂತೂ ಅಶಕ್ಯ. ವಾಸ ಆತನದೂ ಆಯುಷ್ಯಹಾನಿಯಾಗಬಾರದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ತಾನೇ ಆತನ ಎರಡನೆಯ ಮದುವೆ ಮಾಡಿ, ತಾನು ಸ್ವತಂತ್ರಳಾದಳು. ಈಗ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದದ್ದು ಶುದ್ಧ-ಶುದ್ಧ- ಅಕ್ಕವ್ವನ ಕೋಶದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಶಬ್ದವಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅಕ್ಕವ್ವನ ವಿಚಾರ ಈ ಮೆಟ್ಟಿಗೆ ಬರುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ, ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಮತ್ತೊಂದು ವಿಚಾರಪ್ರವಾಹ ತಿಳಿಯದೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಮದುವೆಯಾಗಬಾರದು - ಅಂಣಾನ ನೂತು ಯಾಕೆ ಕೇಳಬೇಕು! ಅವ್ವ ಹುಟ ಹಿಡಿದರವ್ವ! ನೋಡೋಣಂತೆ! ಈಗ ಯಾಕವ್ವ!

ಆ ರಾತ್ರಿ ಅಕ್ಕವ್ವನಿಗೆ ನಿದ್ರೆ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಕಂಣಿಗೆ ಕಂಣು ಹತ್ತಿಲಿಲ್ಲ. ನಡುವೆ ಉದರಿ ಹೋಗುವ ವಿಚಾರ, ಕನಸು - ಹೀಗೊಂದು ಸರ ಬೆಳಗಾಗುವವರೆಗೆ ನಡೆಯಿತು.

೧೨

ಬಭ್ರುವಾಹನ ನಾಟಕ

ರಂಗಣ್ಣನ ನಾಟಕ ಬಮ್ಮೆ ರಂಗತಾಲೀಮಿನ ಹೊಸ್ತಲ ದಾಟಿ ರಂಗಭೂಮಿಗೆ ಒಂದುಮುಟ್ಟಿತು. ಅದರ ಸಂವಿಧಾನಕ ಕೆಳಗೆ ಹೇಳಿ ದಂತೇನೋ ಇತ್ತು.

× × × ×

“ ಪಾಂಡವರ ಅಶ್ವಮೇಧದ ಕುದುರೆ ಮಣಿಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಅಲ್ಲಿಯ ತರುಣ ರಾಜನಾದ ಬಭ್ರುವಾಹನನು ಅದನ್ನು ಕಟ್ಟಿಹಾಕುವನು. ಆತನಿಗೆ ತಾನು ಅರ್ಜುನನ ಮಗನೆಂಬದು ಗೊತ್ತಿರುವದು. ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ನೋಡಿಲ್ಲ. ಕುದುರೆಯ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಅರ್ಜುನನು ಹೊರಟಿರಬಹುದೆಂದು ಬಭ್ರುವಾಹನನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೂ ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಕುದುರೆಯನ್ನು ಬಿಡುವ ಮೊದಲು ಪರಾಕ್ರಮ ತೋರಿಸದೇ ಬಿಡಬಾರದೆಂಬ ಹಂಬಲ ಆತನದು. ರಣಾಂಗಣದ ಮೇಲೆ ತಾನು ತೋರಿಸಿದ ಅತುಲಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ನೋಡಿ ಪಾಂಡವ ಸೇನೆಯು ಬೆರಗಾಗಿ ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ತಿಳಿಸದೇ ಇರುವದಿಲ್ಲ; ಆತನು ಎಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಬಂದು ತನ್ನನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮದ ಕೌತುಕಮಾಡುವನು, ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಸುಖ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಬಭ್ರುವಾಹನನಿರುವನು.

ಹಿಂದಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಅರ್ಜುನ ತೀರ್ಥಾಟನಕ್ಕೆಂದು ಹೊರಟಿದ್ದ. ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಮಣಿಪುರ ಹತ್ತಿತು. ಅಲ್ಲಿಯ ಅರಸನಾದ ಸತ್ಯವಾಹನನ ಮಗಳು ಚಿತ್ರಾಂಗದೆ. ಅರ್ಜುನನ ರೂಪ ನೋಡಿ ಮೋಹಿತಳಾದಳು. ಆತನು ವ್ರತಸ್ಥನಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಆತನನ್ನು ಮೋಹಗೊಳಿಸಿ ಗಾಂಧರ್ವ ವಿಧಿಯಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಹಚ್ಚುವಳು. ಪುತ್ರಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾದ ಕೂಡಲೆ ಅರ್ಜುನ ಮುಂದಿನ ದಾರಿ ಹಿಡಿಯುವನು. ಅರ್ಜುನ ಹೋದಂದಿ ನಿಂದ ಚಿತ್ರಾಂಗದೆಯು ರಾಜ್ಯವೈಭವವನ್ನೆಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು

ನಗರದಾಚೆಗೆ ಆಶ್ರಮ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಸಂನ್ಯಾಸಿನಿಯಾಗಿ ಕಾಲಕಳಿಯುವಳು. ಅರ್ಜುನ ತನ್ನ ರೂಪಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿದ, ತನ್ನನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ; ಆದರೂ ಅದರಲ್ಲೆಲ್ಲ ತನ್ನದೇ ವಿಕಾರವಶತೆ ಅವಳಿಗೆ ಬಡೆದು ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಅವಳು ತಪ್ಪಿ ಸಹ ಅರ್ಜುನನ ಸುದ್ದಿ ತನ್ನ ಮಗನೆ ದುರಿಗೆ ತೆಗೆಯುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ.

ಕುದುರೆಯ ರಕ್ತ ಳೆಗಾಗ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದ ಸೈನ್ಯದ ಅಧಿಪತ್ಯ ಅರ್ಜುನನ ಕಡೆಗೆ ಇರುವದೆಂಬ ಸುದ್ದಿ ಚಿತ್ರಾಂಗದೇಗೆ ತಿಳಿದುಬರುವದು. ಅದನ್ನು ತನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಹೇಳುವದಿಲ್ಲ. ಯುದ್ಧಪ್ರಸಂಗ ಬರಬಾರದೆಂಬದು ಅವಳ ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾದ ಇಚ್ಛೆ. ತಾನೇ ಈ ಮಾತು ಮುಗಿಸಬೇಕೆಂದು ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಕಾಣಹೊರಡುವಳು. ಅರ್ಜುನ ತನ್ನ ಶಿಬಿರದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವನು. ಚಿತ್ರಾಂಗದೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಅವಳನ್ನು ಸನ್ಮಾನದಿಂದ ಸತ್ಕರಿಸುವನು. ಅವಳು ಬಂದ ಉದ್ದೇಶ ಕೇಳಿ ಅವಳನ್ನು ನಿಂದಿಸಿ, ಎದೆಗೆ ನೆಟ್ಟು ಪಾರಾಗುವಂಥ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಸುಡಿಯುವನು. ಚಿತ್ರಾಂಗದೆಯಾದರೂ ಸ್ವಾಭಿಮಾನದವಳು. ಅವಳು ಅರ್ಜುನನಿಗೆಷ್ಟೇ ಹೇಳುವಳು. ಅಶ್ವಮೇಧದ ಕುದುರೆಗೆ ಈವರೆಗೆ ಕ್ಷತ್ರಿಯನನ್ನು ಕಾಣುವ ಯೋಗವೇ ಬಾರದಿದ್ದರೆ ಮಣಿಪುರದಲ್ಲಿ ಆ ಯೋಗವು ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ ಬರುವದು. ಬಭ್ರುವಾಹನನು ಕ್ಷಾತ್ರಬೀಜದವನಿದ್ದರೆ ಆತನ ತಾಯಿಯ ದೇಹದಲ್ಲೂ ಕ್ಷಾತ್ರರಕ್ತವೇ ಹರಿದಾಡುತ್ತಿರುವದು. ಮರುದಿನದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಬಭ್ರುವಾಹನನು ದುರ್ಯೋಧನನಿಂದ ಮಡಿದರೆ ಆತನ ತಾಯಿ ಸೈನ್ಯದ ಅಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವಳು. ಕುದುರೆಗೆ ತನ್ನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬೇಕಾದರೆ ಅದು ಬಭ್ರುವಾಹನನನ್ನಷ್ಟೇ ಗೆದ್ದರೆ ಸಿಗಲಾರದು! ಚಿತ್ರಾಂಗದೆಯ ವೀರಾವೇಶವನ್ನು ನೋಡಿ ಅರ್ಜುನನು ಬೆರಗಾಗುವನು.

ಮರುದಿನ ಯುದ್ಧರಂಗಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವದು. ಅರ್ಜುನ-ಬಭ್ರುವಾಹನ ಈ ವೀರರಿಬ್ಬರೂ ಸರಿಸಮಾನರು. ಪರಸ್ಪರರ ಸೈನ್ಯ

ನನ್ನು ದಿಕ್ಕಾಪಾಲಾ ಮಾಡಿಬಿಡುವರು. ಈ ದಿನ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ದೈವವೇ ಪ್ರತಿಕೂಲವಿತ್ತೋ ಏನೋ, ಒಭ್ಯುವಾಹನನು ಆತನನ್ನು ನೋಡನೋಡುತ್ತ ರಥದಿಂದೆಳೆದು, ಆತನ ವ್ರಾಣ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಆತನನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡುವನು. ಅಸ್ತ್ರಬದ್ಧನಾದ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ “ ಹೇ ವೀರ, ನನ್ನ ತಂದೆ ವೀರ ಶಿರೋಮಣಿಯಾದ ಅರ್ಜುನ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿರದಿದ್ದರೆ, ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನೇ ಗುರುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ನಿನ್ನ ವೂಜಿ ಕಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದೆ. ನಿನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಸರಿಯಿಲ್ಲ. ರಣಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ದೈವಬಲದ್ದೂ ಪರೀಕ್ಷೆ ಇರುವುದು. ಹೋಗು. ನನ್ನ ತಂದೆಗೆ- ಆ ಧನಂಜಯನಿಗೆ ತಿಳಿಸು, - ನಿನ್ನ ವುತ್ರನು ನಿನಗೆ ಅನುರೂಪನೇ ಆಗಿರುವನೆಂದು ಹೇಳು.” ಇಷ್ಟೇ ಮಾತಾಡುವನು. ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಚಿತ್ರಾಂಗದೇಯ ಮಾತು ನೆನಪಿಗೆ ಬರುವುದು. ಆತನು ಸಿಟ್ಟುಜಿಂಕಿಯಾಗಿ ಬಭ್ರುವಾಹನನ ಮೇಲೆ ಸಾಗಿ ಹೋಗುವನು, ಮೈಮರೆತು ಒದೆಯುವನು. ಬಭ್ರುವಾಹನನಿಗಿದನ್ನು ಸಹಿಸುವುದು ಶಕ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಒಂದೇ ಬಾಣದಿಂದ ಅರ್ಜುನನ ತಲೆ ಚೂರ್ಣವಿಚೂರ್ಣವಾಗುವುದು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಾಂಗದೇಯು ಓಡಿ ಬರುವಳು. ತನ್ನ ಪತಿಯ ಪ್ರೇತನನ್ನು ನೋಡಿ ಶೋಕಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನಳಾಗುವಳು. ಬಭ್ರುವಾಹನನಿಗೂ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿ ಗೊತ್ತಾಗಿ ದುಃಖಿತನಾಗುವನು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಶೇಷನ ಆರಾಧನೆ ಮಾಡುವರು. ಶೇಷನು ಪ್ರಕಟನಾಗುವನು. ಸಂಜೀವನೀ ಮಣಿಗಾಗಿ ಈ ಇಬ್ಬರೂ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಚಿತ್ರಾಂಗದೇಯು ತನ್ನ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಶೇಷನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದರೆ ಆತನು ಸಂಜೀವನೀ ಮಣಿ ಕೊಡಲೊಪ್ಪುವನು. ಪತಿವ್ರತೆಗೆ ಪತಿಯ ಹೊರ್ತು ಯಾವುದೂ ಬೇಕಿಲ್ಲ. ಚಿತ್ರಾಂಗದೇಯು ತತ್ಕ್ಷಣ ಶೇಷನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಬಿಡುವಳು. ಮಣಿಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಅರ್ಜುನನೇಳುವನು. ವಾಂಡಸಸೈನ್ಯವು ಆನಂದದಿಂದ ನಗರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದು.”

ರಂಗಸ್ಥಲದ ರಚನೆಯಬಗ್ಗೆ ಯಾವ ಪ್ರಕಾರದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಿಲ್ಲದೇ ನಾಟಕವು ಪ್ರವೇಶ ಪ್ರವೇಶಕ್ಕೆ ಕಳೆಗಟ್ಟುತ್ತಲೇ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ನಟರಾದರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಪರಿಯಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಭೂಮಿಕೆಯ ಸ್ವಭಾವ ವಿಶೇಷವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತನಾಡುವ ಕ್ಲಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹುಡುಕಿಟ್ಟಿದ್ದರು.

ನಾಟಕಕ್ಕೆ ತಡವಾಗಿಯೇ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ತುಸು ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಯು ತಲ್ಲೀನವಾಗಿ ಬಂದೊಂದು ದೃಶ್ಯವೂ ಅವರ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ವ್ಯಧಿಸಲಾಗಿ ಸ್ಪರ್ಶವಾಡ ಹತ್ತಿತು. ಬಹುವಾಹನನ ಬಾಲಸದೃಶವಾದರೂ ವೀರೋಚಿತ ನಿರ್ಭಯತೆ, ಚಿತ್ರಾಂಗದೆಯ ನಿರ್ವಿಕಾರವಾದರೂ ಗೂಢತಮ ಮನೋವೃತ್ತಿ, ಅವಳ ಮೇಲಿನ ಅರ್ಜುನನ ಆದರಪೂರ್ಣವಾದ ಪ್ರೇಮ, ಮುಂತಾದವುಗಳ ಬಂದೊಂದು ಭಾವಚಿತ್ರವನ್ನು ನೋಡುವಾಗ ಸಭಾಗೃಹವೆಲ್ಲ ತಟಸ್ಥ ಕುಳಿತಿತ್ತು. ನಡುನಡುವೆ ಹಾಸ್ಯ ರಸಕ್ಕೂ ಅನುವಿಟ್ಟಿದ್ದ ರಿಂದ ಗುರುಭಟ್ಟರ ಕೌಶಲ್ಯಕ್ಕೂ ಸಂಪೂರ್ಣ ಆಸ್ಪದವಿತ್ತು.

ಈ ದಿನ ಸೋಮನಾಥಪುರವೇ ಸಭಾಗೃಹಕ್ಕೆ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ನರಸೂ, ದ್ವಾರಿಯಮನಿ ಈ ಮೂವರು ಬಂದಿದ್ದರು. ಬಾಬಣ್ಣಾ ಅರ್ಜುನನ ಭೂಮಿಕೆ ವಹಿಸಿದ್ದ. ಯಮಸಿಯ ಗಂಡ - ಹೆಸರು ಹೇಳದಿದ್ದರೂ ನಡೆಯುವದು - ಚಿತ್ರಾಂಗದೆಯ ಭೂಮಿಕೆ ಯಲ್ಲಿ ರಂಗದೇವತೆಯನ್ನು ನಾಚಿಸುವನಿದ್ದ. ಗುಟ್ಟಿನ ಗೆಳತಿಯರಿಗೆ ಮಾತಾಡುವದಕ್ಕಾಯಿತು, ನಗುವದಕ್ಕಾಯಿತು, ಕಾರಣ ಬೇಕೇ ಬೇಕು ಹೀಗಿಲ್ಲ. ಅದರೊಳಗೆ ಅರ್ಜುನ ಚಿತ್ರಾಂಗದೆಯರು ಪರಿಚಯ ದವರು. ಹಾಸ್ಯದ ಬಾಣಗಳು ಮುಗಿಲು ಮುಟ್ಟಿದರೂ ಆಶ್ಚರ್ಯದ ಮಾತಲ್ಲ. ಪದ್ಧಕ್ಕನೂ ಈ ದಿನ ರಾಧಾಬಾಯರನ್ನು ನಾಲ್ಕು ನಾಲ್ಕು ಸಾರೆ ಕೇಳಿಕೊಂಡು ನಾಟಕ ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಳು. ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಕಳೆ ವಿರಿತ್ತು. ಚಿತ್ರಾಂಗದೆಯು ಅರ್ಜುನನ

ತಿಬಿರಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಳು. ಆದರ, ಪ್ರೇಮ ಕ್ಷಣಿಕಸಂಪೋಹ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ವಿಕಾರಗಳ ಸುಳಿವಿನಲ್ಲಿ ಅರ್ಜುನನು ಹಾಗೇ ನಲಿದಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಆಷ್ಟರಲ್ಲಿ -

ಬರುಗಾಳಿ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಕಸಕಡ್ಡಿಯನ್ನೆಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನಾಟಕದ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕುಬಿಟ್ಟಿತು. ಪ್ರೇಕ್ಷಕರದೊಂದೇ ಗೊಂದಲವೆದ್ದಿತು. ಪರದೆಗಳು ಹಾರಹತ್ತಿದುವು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಥಿಯೇಟರಿಲ್ಲದ ಊರಲ್ಲಿ - ಅಂದರೆ ಸೋಮನಾಥಪುರದಲ್ಲಿ, ನಾಟಕವನ್ನೇ ಆಡಬಾರದೆಂದು ನಟರು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದರು. ಗುರುಭಟ್ಟರು ಮಾತ್ರ ಅದೇಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಊರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಾಯನು ಥಿಯೇಟರ ಕಟ್ಟುವ ನಿಶ್ಚಯವಾಡಿ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕಾಯನು ಪಟ್ಟಿ ಎತ್ತುವದೊಂದು ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಸಹ ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಗಾಳಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ನಾಟಕವೂ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿತು. ಪ್ರೇಕ್ಷಕರೂ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮರೆತುಬಿಟ್ಟು ಪುನಃ ನಾಟಕದ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿ ಬಿಟ್ಟರು. ಪದ್ಮಕ್ಕನ ಮನಸ್ಸಿನೊಮ್ಮೆ ಚಲನಿಚಲನಾಯಿತು,- ಅದೇ. ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿಬಡಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಒಂದುಬಿಟ್ಟಿತು. ವಿಚಾರ ಬಂದದ್ದೊಂದೇ ತಡ, ಎದ್ದೇ ಬಿಟ್ಟಳು. ಮಂಟಪದ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ನೋಡುತ್ತಾಳೆ, ಸುತ್ತಲೂ ಕತ್ತಲೆಯ ಕಾಡಿಗೆ ಮುಸುಕಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಮೈ ಬೆವರಿತು. ಆದರೂ ಬಹು ಎಲ್ಲರ ಮನಸ್ಸು ಮುರಿದು ಹೊರಬಿದ್ದಮೇಲೆ ತಿರುಗಿ ಹೋಗುವದೆಂದರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಾಚಿಕೆಯ ಮಾತೇ ಸರಿ! ಹಾಗೇ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ನಡೆದಳು. ಒಂದೆರಡು ಕೂಗಗಳೆತುವರೆಗೆ ಹೋಗಿರಬಹುದಷ್ಟೇ. ಮಳೆರಾಜ ಬಂದೇ ಬಿಟ್ಟು. ಪದ್ಮಕ್ಕ ಉಡಿಗಚ್ಚಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಓಡಿ ಓಡಿ ಯಾವದೋ ಒಂದು ಮನೆಯ ಆಸರಕ್ಕೆ ನಿಂತಳು. ಮೈಯೆಲ್ಲ ತೊಯ್ದು ಹೋಗಿತ್ತು.

ಚಮತ್ಕಾರಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯೇ ಇದು. ಯಾರ ಮನೆಯೋ - ಹಗಲಲ್ಲ; ಸಮಾಧಾನ. ಆದರೂ ಇಂಥ ಕತ್ತಲೆಯೆಂದರೆ ಭೂತ

ಪಿಶಾಚಿಗಳಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಹಬ್ಬ. ಈ ವಿಚಾರದಿಂದ ಪದ್ಮಕ್ಕನ ಹಲ್ಲು ಕಟಗರಿಸಹತ್ತಿದವು.

ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಒಂದು ಆಕೃತಿ ಬರಹತ್ತಿತ್ತು. ಏನು ಮಾಡಬೇಕು! ಪದ್ಮಕ್ಕ ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಚೀರಿಬಿಟ್ಟಳು. ಆ ಆಕೃತಿಗೂ ಅಂಜಿಕೆಯೆನಿಸಿರಬೇಕು. ಪದ್ಮಕ್ಕನ ಮೋರೆಯ ಮೇಲೆ ಎದ್ದುದ್ದೀ ಪದ ಬೆಳಕು ಬಿತ್ತು. “ಯಾರವರು?” ದನಿಯೂ ಕೇಳಬಂತು. ದನಿಯ ಗುರ್ತು ಹತ್ತಿದಂತೆನಿಸಿತು. ಆದರೂ ಪದ್ಮಕ್ಕನ ಕಂಠದ ರಿಗಿದ್ದ ಕಾಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ, ಅರಿಷಣ - ಕುಂಕುಮ ಕೂಡಿ ಅವಳು ನೆಲಕ್ಕೆ ಉರುಳಿದಳು. ದೀಪದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಆಕೃತಿಗೆ ಪದ್ಮಕ್ಕನ ಗುರ್ತು ಸಿಕ್ಕಿತು. “ಹಾಂ - ಹಾಂ - ಗಾಬರಾಗ ಬ್ಯಾಡ್ವಿಸ -”. “ಡಾಕ್ಟರರ -” ಎಂದು ಪದ್ಮಕ್ಕ ಪ್ರಯಾಸದಿಂದ ಕೇಳಿದಳು. ಬಾಗಿಲ ತೆರೆಯಿತು. ಡಾಕ್ಟರರು - ಅಂದರೆ ಡಾ. ಭುಜಂಗರಾಯರು ಅವಳನ್ನೆಬ್ಬಿಸಿ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಕರೆಕೊಂಡುಹೋದರು.

ಡಾಕ್ಟರರೂ ನಾಟಕ ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಮಳೆ ಬಂದು ನಾಟಕ ನಡುವೇ ಇತಿಸಮಾಪ್ತವಾದ್ದರಿಂದ ಇತರ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಂತೆ ಅವರೂ ನಿರಾಶೆಯಿಂದ ತಿರುಗಿ ಬರಬೇಕಾಯಿತು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದೀವಿಗೆ ಹಚ್ಚಿದ ಮೇಲೆ, ಅದರ ಪ್ರಕಾಶದಲ್ಲಿ ಪದ್ಮಕ್ಕನ ಸೀರೆ ಇಡೀ ಒದ್ದೆಯಾದದ್ದು ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಬಿತ್ತು. ಅವರು ತಟ್ಟನೇ ಒಳಗಿನಿಂದ ಒಂದು ದೋತರವನ್ನು ತಂದು “ಹೂಂ - ಆ ಒದ್ದಿಸ - ಬಿಟ್ಟು ಇದನ್ನು ಉಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಆ ದೋತರವನ್ನು ಅವರ ಮುಂದೆ ಇಟ್ಟು ಒಳಗೆ ಹೊರಟುಹೋದರು. ಪದ್ಮಕ್ಕ ದೋತರವನ್ನಂತೂ ಉಟ್ಟುಕೊಂಡಳು. ಸೀರೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಆರಹಾಕಿದಳು. ಆದರೂ ಏನೋ ವಿಚಾರಮಾಡುತ್ತ ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ಹಾಗೇ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದಳು.

ಡಾಕ್ಟರರ ಮದುವೆಯಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಮನೆಯೊಳಗೆ ಹೆಂಗಸರೂ ಯಾರಿದ್ದಂತೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಹೊರಗೂ ಯಾರೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಡಾಕ್ಟ

ರರು ಅಗ್ನಿ ಸ್ವಿಗೆ ಹೊತ್ತಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದರು. ಹೊತ್ತಿದ ಅಗ್ನಿ ಸ್ವಿಗೆಯನ್ನು ಅವಳ ಮುಂದಿಟ್ಟು “ ಮೈ ಕೈ ಕಾಸಿಕೊಳ್ಳಿನ್ನ - ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮತ್ತೆ ಒಳಗೆ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟರು. ತಮ್ಮಿಂದ ಅವಳಿಗೇನೂ ಸಂಕೋಚವೆನಿಸಬಾರವೆಂಬದೇ ಅವರ ಉದ್ದೇಶ. ಪದ್ಧಕ್ಕ ಮೈ ಕೈ ಕೂದಲ ಬಣಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಮುಂದಿದ್ದ ಬೆಂಕಿಯ ಕಡೆಗೆ ಶೂನ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತ ಹಾಗೇ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಡಾಕ್ಟರರು ಒಂದೆ ರಡು ಸಲ ಅವಳನ್ನು ಮಾತಾಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಬಂದು ಹಾಗೇ ತಿರುಗಿ ಒಳಗೆ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ ಏನೋ ಮನಸ್ಸಿನ ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡಿ “ ಒಳಗಡೆ ಬರೈಲ್ಲದ ಚಹಾ ಅಗೇವದ - ಇದ ನೋಡ್ತಿ. ಮನಿ ಅಂತ ತಿಳಕೊಂಡು ಸಂಕೋಚ ಅಂತ ಮಾಡಿಕೊ ಬ್ಯಾಡ್ವಿ ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮಾತು ಮುಗಿಸಿದರು. ಪದ್ಧಕ್ಕ ಅವರ ಮಾತಿನ ಕಡೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಯ ಕೊಡಲೇ ಇಲ್ಲ. ಹೊರಗೆ ಇನ್ನೂ ಮಳೆ ನಡೆದೇ ಇತ್ತು. ಇಲ್ಲಿಂದ ಮನೆಗೆ ಯಾವಾಗ ಹೋಗಿ ಬಿದ್ದೇನೋ ಎಂದು ಅವಳಿಗಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಏನೋ ಒಂದು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ಒಳಗಂತೂ ಹೋದಳು.

ಡಾಕ್ಟರರು ಅವಳ ಮುಂದೆ ಚಹಾದ ಕಪ್ ಇಟ್ಟು ತಾವೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಚಹಾ ಕುಡಿಯುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು. ಒಳದಿಂದ ಮಾತಿಗೂ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಪದ್ಧಕ್ಕ ತಾನು ನಾಟಕ ನೋಡ ಲಿಕ್ಕೆ ಹೋದದ್ದು, ಮಳೆ ಬರುವುದರೊಳಗಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಮುಟ್ಟಿ ಬೇಕೆಂದು ಹೊರಟದ್ದು, ಹಾದಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಳೆ ಬಂದದ್ದರಿಂದ ಈ ಮನೆಯ ಆಸರಕ್ಕೆ ನಿಂತದ್ದು ಇತ್ಯಾದಿ.... ಎಲ್ಲ ಹೇಳಿದಳು. ಡಾಕ್ಟರರೂ ನಾಟಕದಿಂದ ತಿರುಗಿ ಬಂದವರೇ. ಮುಂದೆ ಅಂಕಾರಾಯರ ಮನೆಯ ಮಾತು ನಡೆದುವು. ಏನೂ ಪ್ರಾಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಸಿಲ್ಲದಾಗ ಅಂಕಾರಾ ಯರಂಥ ಕುಳ ಸಿಕ್ಕರೆ ಯಾರ ಬಾಯಿಗೂ ನೀರು ಬಿಡುವುದೇ.

ಈಗ ಪದ್ಧಕ್ಕನ ಮನಸ್ಸು ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ಥಿರವಾಗಿತ್ತು. ಅವಳೂ ಮನ ಬಿಚ್ಚಿದಳು. ಬಾಯರ ಜಡ್ಡಿನ ಮಾತಾಯಿತು. ಆಮೇಲೆ ಅಂಕಾರಾಯರ ಸ್ವಭಾವ, ಅಕ್ಕವ್ವ, ಮನೆಯಲ್ಲಿಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಹೀಗೆ

ಬಂದರ ಮೇಲೊಂದು ನಡೆದುಬಿಟ್ಟವು. ನಡುನಡುವೆ ಮಳೆ ನಿಂತಿ ದ್ದರೆ ಹೋಗಿ ಬಿಡಬೇಕೆಂತಲೂ ಅನಿಸಿ, ಬಾಗಿಲ ಕಡೆಗೆ ಆತುರತೆಯಿಂದ ಪದ್ಧಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ನೋಡಿದಳು. ಮಳೆರಾಜನಿಗೆ ಈವೊತ್ತು ಆಗ್ರಹದ ಔತಣವೇ ಇದ್ದಿರಬೇಕು—ಪ್ರಲಯಕಾಲವೇ ಸವಿಾಪಿ ಸಿತೋ. ಎನೋ ಎಂಬಂತೆ ಚಪ್ಪರ ಬಾಗಿಲುಗಳು ಅದುರಿ ಅದುರಿ, ಗಾಳಿಗೋ ಎನೋ ದೀಪ ಆರಿತು.

ದೀಪ ಆರಿದಕೂಡಲೇ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ವಿಚಿತ್ರವೆಸಹತ್ತಿತು. ದೀಪ ಹತ್ತಿ ಬೆಳಕು ಯಾವಾಗ ಬಿದ್ದೀತೋ ಎಂದು ಇಬ್ಬರ ಮನಸ್ಸು ನಲ್ಲೂ ಬಂತು. ಇಬ್ಬರೂ ದೀಪದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಗಾಗಿ ತಮ್ಮತಮ್ಮ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತ ಕೈಯಾಡಿಸಹತ್ತಿದರು. ಎಲ್ಲಿಯೋ ಸಪ್ತಳವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಒಮ್ಮೆ ಪದ್ಧಕ್ಕೆನ ಕೈ ಮೇಲೆ ಡಾಕ್ಟರರ ಕೈ ಬಿತ್ತು. ಅವಳದನ್ನು ಅವಸರದಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಳು. ಹೇಗೋ ಎನೋ ಗಲ್ಲಕ್ಕೆ ಎರಡು ತುಟಿಗಳ ಮೃದುವಾದ ಸ್ಪರ್ಶವಾದಂತೆ ಭಾಸವಾಯಿತು. ಎದೆ ಹಾರ ಹತ್ತಿತು. “ಡಾಕ್ಟರ, ಎನು ಅವಿಚಾರ—” ಎಂದು ನುಡಿದು ಕೊಂಡಳು. ಮುಂದಿನ ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಡಾಕ್ಟರರ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಧಾಡ ಧಾಡ ಎಂಬ ಸಪ್ತಳ ಅವಳ ಕಿವಿಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕೇಳಬಂತು.

* * * * *

ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಚಹಾ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಪದ್ಧಕ್ಕೆ ಎಳು ಗಂಟೆಗೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿದಳು.

೧೩

ಮಾವಿನ ತೋಪಿನಲ್ಲಿ ದೀವಿಗೆ

ಎಷ್ಟೋ ವರ್ಷಗಳ ಮೇಲೆ ಒಮ್ಮೆ ಮಾವಿನ ತೋಪಿನಲ್ಲಿ ದೀವಿಗೆ ಹತ್ತಿತು. ಬಾಯರು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದರು. ಕುಲಕರ್ಣಿ ಗೋಪಣ್ಣ, ಮನೆ “ ಸಾರಿಸಿಸಿ ಉಡಗಿಸಿಸಿ” ಇಟ್ಟಿದ್ದ. ಅಡಿಗೆ ಸಹ ಬಾಯರ ಹಾದಿಯನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿತ್ತು.

ಎತ್ತಿನ ಬಂಡಿ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಸ್ವೇಶನ್ನಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತಿತ್ತು. ಬಾಯರು ತೋಪಿಗೆ ಬಂದು ಮುಟ್ಟಬೇಕಾದರೆ ರಾತ್ರಿಯ ಒಂಬತ್ತು ಗಂಟೆಯಾಯಿತು. ಬಂಡಿಯಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿದ ಕೂಡಲೇ ಅವರು ತಮಗಾಗಿ ತಯಾರ ಮಾಡಿಟ್ಟ ಕೋಣೆಯ ಕಡೆಗೆ ನಡೆದರು. ಗೋಪಣ್ಣ ಆಳುಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಇಳಿಸಿಕೊಂಡ.

ಬಾಯರ ಸಂಗಡ ಅವರ ಅಡಿಗೆಯಾಕೆ ಶಾರದಮ್ಮನೂ ಬಂದಿದ್ದಳು ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟ ಕೂಡಲೇ ಬಾಯರ ಕಾಲಲ್ಲಿಯ ಚಪ್ಪಲಿಗಳನ್ನು ಶಾರದಮ್ಮ ಬರಸಿಟ್ಟಳು. ಬಾಯರು ಪಲ್ಲಂಗಿನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡರು.

“ ಶಾರಕ್ಕು, ಎಲಿ ಇಲ್ಲೆ ತರಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳು.” ಶಾರದಮ್ಮ ಹೊರಟಳು. “ ಇದು ನೋಡು. ಬರತನ ತುಪ್ಪ ತೋಗೊಂಡು ಜಾ ಬಟ್ಟಲದಾಗ.” ಬಾಯರು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಶಾರದಮ್ಮ ತುಪ್ಪ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಅದನ್ನು ಅವರ ಕಾಲಿಗೆ ತೋಡಿಯಹತ್ತಿದ್ದಳು.

“ ನೋಡಿದ್ಯಾ ಒಮ್ಮೆ ನಮ್ಮ ತ್ವಾಟೆ !” ಬಾಯರು ನಕ್ಕು ಶಾರದಮ್ಮನಿಗೆ ಕೇಳಿದರು.

“ ತ್ವಾಟೆ ಇದು ! ಅರಮುಸಿನೈವ್ವ !” ಶಾರದಮ್ಮ ಬಾಯಿ ತುಂಬಾ ಅಂದಳು.

“ಹಾಂಗಾರೇನು ! ಪುಣೆದಾಗ ಆ ಗೇಣ ಗುಡಸಲೆತ್ತಲ್ಲ, ಅಷ್ಟಿದ್ದೀತೊಂತ ಮಾಡಿದ್ದೇನು ! ”

“ ತೋಪಂಜರ ಮುಸೀಂತ ಹ್ಯಾಂಗ ತಿಳಿಸಬೇಕು ! ”

ಶಾರದಮ್ಮನ ಹಲ್ಲಿನ ಬೆಳಕು ಬಿತ್ತು. ಬಾಯರ ಮೋರೆಯ ಮೇಲೆ ಬಂದು ಅಭಿಮಾನದ ಸಗೆ ಮೂಡಿತು. ಅವರು ಶಾರದಮ್ಮನಿಗೆ “ ಸಾಕು. ಕಾರಕೂನರಿಗೆ ಬಂದು ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳು ” ಎಂದು ಹುಕುಮ ಮಾಡಿದರು. ಗೋಪಣ್ಣ ಬಂದು ಕೈಜೋಡಿಸಿ ನಿಂತುಕೊಂಡ.

“ ವಕೀಲರಿಗೆ ಪತ್ರ ಬರೀರಿ. ಪುಣೆದಾಗ ನಮ್ಮ ಕೊಡ ತೊಗೊಂಬೋದ್ದೆಲ್ಲ ತೀರಿಸಿರಿಂತ. ಇನ್ನೇನಲ್ಲಿ ಮನಿ ಬ್ಯಾಡಾ. ಬಾಡಿಗಿಂತ ಅಂಥಾದು ಇಂಥಾದು ಎಲ್ಲ ಕೊಟ್ಟು ಲೆಕ್ಕ ತಿಳಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳಿ. ” ಗೋಪಣ್ಣ ತಲೆ ಬಾಗಿಸಿ “ ಹಾಂಗ ಮಾಡತೇನಿ ” ಎಂದು ಕೂಡಲೆ ಬಾಯರು ಆತನಿಗೆ ನಕ್ಕು ಅಪ್ಪಣೆಕೊಟ್ಟು, ಊಟಊಡಿಗೆ ಮುಗಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಮಲಗಿಕೊಂಡರು. ಪ್ರವಾಸದ ಶ್ರಮ. ಶಾರದಮ್ಮನೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಕೊಂಡಳು.

ಮಾವಿನತೋಪಿನ ಬಾಯರೆಂದರೆ ವಿದ್ಯಾಲಂಕಾರ ವೇ. ಮೂ. ಶ್ರೀವಾದಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಮೂರನೆಯ ಸಂಪಂಧದ ಮನೆಯವರು. ಅವರು ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಘನವಂತರ ಮನೆತನದಲ್ಲಿ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯೆಂದರೆ ಅವರ ಮಾತೃಭಾಷೆಯೇ ಆಗಿತ್ತು. ಕಾಶಿ, ಪ್ರಯಾಗ, ತಂಜಾವೂರು ಮುಂತಾದ ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷೆಯ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಂದ ಬಹುಮಾನ ಪಡೆದಿದ್ದರು. ಪ್ರಾಚ್ಯವಿದ್ಯಾಸಂಶೋಧನ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಆಸ್ಥಾನವಂತರು. ಪುಣೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರಂಥಸಂಗ್ರಹವುಳ್ಳ ಆನಂದಾಶ್ರಮಸಂಸ್ಥೆ ಅವರಿಗೆ ತವರುಮನೆಯಾಗಿತ್ತು. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಭಂಡಾರಕರ ಸಂಸ್ಥೆಯೊಂದು.

ಶಾಸ್ತ್ರಗಳವರಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಏನೋ ಹರಿ ಹರಿ ಅನ್ನುತ್ತ, ತಮ್ಮ ವ್ಯಾಸಂಗ ನಡಿಸುತ್ತ, ಆಯುಷ್ಯದ ಚರಮಗೀತೆಯನ್ನು

ಯಾವುಸಾದರೊಂದು ಏಕಾಂತವಾಸ-ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಜನ ವಸ್ತಿಯಿಂದ ದೂರವಿದ್ದ ಸ್ಥಳ-ದಲ್ಲಿ ಹಾಡಿ ಮುಗಿಸಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿ ಮಾವಿನ ತೋವು ಕೊಂಡರು. ಪರಿವಾರವಾದರೂ ದೊಡ್ಡದಲ್ಲ. ತಾವು, ತಮ್ಮ ಎರಡನೆಯ ಸಂಬಂಧದ ಮನೆಯವರು. ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕೂ ಓಂ ಬರಬೇಕು. ಮಾವಿನತೋವು ಕೊಂಡು ವರ್ಷ ಮೀರಲಿಲ್ಲ. ಮನೆಯವರು ಅವರನ್ನು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ತಾವು ಮುಂದೆ ನಡೆದುಬಿಟ್ಟರು. ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೆ ಯಾತರಲ್ಲೂ ಉಲ್ಲಾಸವುಳಿಯದೆ, ಅವರು ಪುಣೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಹತ್ತಿದರು. ಅವರ ಪಠಾರದಲ್ಲಿಯೆ ಕಮಲಾಬಾಯಿ ಎಂಬ ಒಬ್ಬ ವಿಧವೆಯಿದ್ದಳು. ಅವಳು ಮೂಲ ನಿಜಾಮ ಇಲಾಖೆಯವಳು. ಅವಳ ಗಂಡ ನೌಕರಿಗಾಗಿ ಪುಣೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗಲೇ ಪ್ಲೇಗ ಒಂದು ಸತ್ತ. ಈಗ ಕಮಲಾಬಾಯಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಮಗಳ ಹೊರತು ಯಾರೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲ.

ಕಮಲಾಬಾಯಿಯ ಮಗಳು ಬಸು, ಹತ್ತು ಜನರ ಕಣ್ಣೊಳಗೆ ತುಂಬುವಂಥವಳು. ಇಂಥ ಸುಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಮಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದುವುದರಲ್ಲಿ ಕಮಲಾಬಾಯಿಯ ಉದ್ದೇಶವೇನಿದ್ದೀತೆಂಬದನ್ನು ಒಡೆದು ಹೇಳುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಆದೇ ವಠಾರದಲ್ಲಿ ಸಾಸೂನ ಹಾಸಿಟಲದೊಳಗೆ ಕಲಿಯುತ್ತಿರುವ ಕೆಲ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೂ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿಯೆ ಎಷ್ಟೋ ಜನರ ಕಣ್ಣು ಬಸುವಿನ ಮೇಲಿತ್ತು. ಕಮಲಾಬಾಯಿ ತನ್ನ ಮಗಳಿಗೆ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಳು: “ ಬಸು, ಈ ಗಂಜಿಗಳಿಗಿಂತ ಮೆಚ್ಚಿಗೆ ಬೀಳಬ್ಯಾಡಾ. ಈ ಕಾಸಡೆ ಜನನ ನಿನಗೇನ ಸುಖವ ಕೊಟ್ಟಾವ ಮಹಾರಾಯಳ! ಅದೇನೋ ಅಂತಾರಲ್ಲ ‘ಸೋಗ ತಂದಾವ ಸಂಸಾರ ಏನು ಹೂಡ್ಯಾ’ನುಂತ.”

ಕಮಲಾಬಾಯಿಯ ಇಕ್ಕಟ್ಟಿನಿಂದ ಬಸುವಿನ ದರ್ಶನ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ದುರ್ಲಭವಾಗಿತ್ತು. ಕಮಲಾಬಾಯಿಯ ಬಾಯಿಪ್ರಸಾದಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲರೂ ಅಂಜುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದರಲ್ಲೂ ಒಬ್ಬ ಸಾಹಸಿಗ ದಾರಿ ಹುಡುಕಿ, ಬಸುವಿನ ಪ್ರೇಮ-ಸಂಪಾದನೆಗೆ ಪ್ರಾರಂಭಮಾಡಿದ. ಬಸು

ವಿನ ಸೌಂದರ್ಯದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದೋ, ಸಿವುತ್ರಿಕನ ನರಕವಾಸದ ಭೀತಿಯಿಂದೋ ಶಾಸ್ತ್ರೀಗಳು ಒಂದುದಿನ ಕಮಲಾಬಾಯಿಯನ್ನು ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಕೊಂಡು ಬಸುವನ್ನು ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮ ನೋಕ್ಕಾಯ ಯಾಚಿಸಿದರು. ಯಾಕೋ ಏನೋ ಅವರಿಗೆ ಕಮಲಾ ಬಾಯಿಯ ಬಾಯಿಪ್ರಸಾದ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಶಾಸ್ತ್ರೀಗಳ ವಾಣಿಯೇ ಆಷ್ಟು ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾಗಿದ್ದರಬೇಕು. ಒಂದು ಶುಭ ಮುಹೂರ್ತ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬಸು ಮಾವಿನ ತೋಪಿನ ಬಾಯವರಾದಳು.

ಶಾಸ್ತ್ರೀಗಳಿಗೆ ಮದುವೆ ದಕ್ಕಲಿಲ್ಲ. ತುಸು ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ತಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಶೋಕಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸಿ ತಾವು ಸಾಯುಜ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ತಾಯಿಯ ಆಧಾರವಿರುವ ವರೆಗೆ ಬಸುವೇನು ತನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯ ಕಲ್ಪನೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಛತ್ರ ಒಮ್ಮೆ ಹೋದನೇಲಿ, ಬಯಲಲ್ಲಿಯೇ ಬಿದ್ದಂತಾಯಿತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ತನಗೊಬ್ಬ "ಸಹಚರಿ" - ಗೆಳತಿ ಬೇಕೆಂದು ಜಾಹಿರಾತು ಕೊಟ್ಟಳು. ಆದರೆ ಅಡಿಗೆಯ ಶಾರಕ್ಕಾ ಈ ಮಾತು ಮರೆಯಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಪದ್ಮ ಕ್ಕನ ಪಾಲಿಗೆ ನಿರಾಶೆ ಬಂದಿತ್ತು.

ಜಾಯರು ಈ ದಿನ ತಮ್ಮ ಒಡೆತನದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಂತಾಯಿತು.

೧೪

ಭುಜಂಗರಾಯರು ಸಂಣ ಡಾಕ್ಟರರಾದರು.

ಡಾ. ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾಯರು ಸೋಮನಾಥಪುರದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಚ್ಯಕ್ಷಿಸಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭಮಾಡಿದಾಗ ಅಂಣಾರಾಯರು ಅದೇ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ಆ ಮಾತಿಗಿದ್ದೀಗ ಇಷ್ಟತ್ತು ವರ್ಷಗಳಾಗಿರಬಹುದು. ಇಬ್ಬರದೂ ಸ್ನೇಹ ಕೂಡಿತು. ಅಂದಜಳಿಕ ಡಾಕ್ಟರರು ಅಂಣಾರಾಯರ ಫ್ಯಾಮಿಲಿ ಡಾಕ್ಟರರಾಗಿದ್ದರೆಂದು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಡಾಕ್ಟರರದೂ ಮನೆಯ ಸುಸ್ಥಿತಿ, ಬಡಬಗ್ಗರಿಗೆ ಔಷಧೋಪಚಾರ ಕ್ರಮಗಳಿ ಮತ್ತಾರ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುವ ಕಾರಣವಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಭುಜಂಗರಾಯರು ತಮ್ಮ ಉಪಜೀವಿಕೆಗಾಗಿ ಬಂದವರು. ದುಡ್ಡು ಕೊಟ್ಟು ಔಷಧ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವರಾರು! ಭುಜಂಗರಾಯರ ಪಾಲಿಗಂತೂ ಸೋಮನಾಥಪುರವು ರೋಗವಿಲ್ಲದ ಊರಾಗಿತ್ತು!

ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾಯರೊಬ್ಬರಿಂದ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಕೆಲಸ ನೀಗುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಬಂದುದಿನ ಭುಜಂಗರಾಯರಿಗೆ ಹೇಳಿಕಳಿಸಿದರು. ಭುಜಂಗರಾಯರಿಗೆ ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾಯರು ತಮ್ಮನ್ನು ಯಾಕೆ ಕರೆ ಕಳಿಸಿರಬಹುದೆಂಬದು ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅನುಭವಿಕರು, ಹಿರಿಯರು. ಭೆಟ್ಟಿಗಂತೂ ಹೋಗಿ ಒರಬೇಕೆಂದು ಹೊರಟರು—ಔಪಚಾರಿಕವೆಲ್ಲ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾಯರೇ ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡಿದರು. “ಹ್ಯಾಂಗ ನಡದದ್ದು!”

“ನೆಟ್ಟಗಂತ್ ಅನಬೇಕು.” ಭುಜಂಗರಾಯರು ಶುಷ್ಕವಾಗಿ ನಕ್ಕು ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟರು.

“ಎಲ್ಲರೂ ‘ಸೋತವರ್ಯಾರು.’ ಸರ್ವಿಸ್ ಮೋಟರಿನವರು ಬ್ಯಾರೆ ಅಲ್ಲ ನಾವು ಬ್ಯಾರೆ ಅಲ್ಲ. ಅವರು ಚಹಾ ಸಿಗರೇಟ ಕೊಟ್ಟು ನೀಟ ತುಂಬಿಕೊಡತಾರ. ನಾವು ಚಹಾ ಮನರ್ಯಾಗರ ಕುಡದ ಒರೆ ಪ್ರಾಂತ ಹೇಳತೇವಿ.” ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾಯರು ತಮ್ಮ ವಿನೋದಕ್ಕೆ

ತಾವು ಮೊದಲು ನಕ್ಕು ಭುಜಂಗರಾಯರು ನಗುವ ಹಾದಿ ನೋಡುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು. ಅವರು ಸಕ್ಕಮೇಲೆ ವಾಕ್ಪ್ರವಾಹವು ಮುಂದೆ ಸಾಗಿತು. “ಅದರಾಗ್ತ ಸಮ್ಮ ಕೆಲಸಂಧ್ಯಾ ಗುಳಿಗಿ ವ್ಯಾಪಾರ. ಆ ನಾನಾದೀಕ್ಷಿತನೂ ಈಗ ಡಾಕ್ಟರ ಆಗ್ಯಾಸ. ಕೇರು, ಬಜಿ, ಸುಂಟಿ ಮುಳ್ಳಿಸಿ ಬಾಟಲಾಗ ತುಂಬೋದು, ಮ್ಯಾಲೆ ಲೇಬಲ್ಲು ಡೋಜು ಹಚ್ಚಿದರ ತೀರಿತು, ಅದನು ಡಾಕ್ಟರ. ಮ್ಯಾಲೆ ಬುದ್ಧಿ ಬೆಳಕು. ಮೊನ್ನೆ ಕುತುಬಮಿನಾರದ ಮಾತು ನಡದಿತ್ತು. ನಾ ಸಹಜ ಅಂದೆ, ಬೀಳಲಿಕ್ಕಾದ್ದರಿಂದ ಎರಡ ಅಂತಸ್ತು ತಗಿಸ್ತಾರಂತ. ಈ ಬೃಹಸ್ಪತಿ ಕೇಳತಾನು, ಮೊದಲಿನವೋ ಕಡಿಲೋಂತ. ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟಿ, ಮೊದಲಿನವೆರಡೂಂತ.” ಮತ್ತೊಂದು ಸಗೆಯ ಸ್ಫೋಟ.

ಭುಜಂಗರಾಯರು ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೇ ಅದು ಇದು ಮಾತಾಡಿ ಈವೊತ್ತು ಕಂಕಳಿಸಿದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತು ತೆಗೆದರು.

“ಭುಜಂಗರಾವ, ಈಗೀಗ್ತ ನನ್ನಿಂದ ಕೆಲಸನು ನೀಗೋದಿಲ್ಲ. ಏನೋ ನೀವೂ ನೆರವಾದರ—”

ಭುಜಂಗರಾಯರಿಗೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ಪ್ರಾಕ್ಟೀಸಿನ ಅನುಭವವಂತೂ ಬಂದಿತ್ತು. ಈ ಸುಸಂಧಿ ಬಂದಾಗ ಅವರಾದರೂ ಅದನ್ನು ಕಳಕೊಳ್ಳಬಾರದೆಂದು ಮಾಡಿದರು. ಆದರೂ ಸ್ಪಷ್ಟ ಏನೂ ಹೇಳದೇ “ಏಚಾರ ಮಾಡತೇನಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

“ಹಾಂಗ್ತ ಆಗಲಿ. ಒಬ್ಬರಿಗಿಬ್ಬರು-ಅಷ್ಟು ಅನುವು.” ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾಯರು ತುಸುಹೊತ್ತು ಮಾತಾಡಿ ತಮ್ಮ ದವಾಖಾನೆಗೆ ನಡೆದರು. ಭುಜಂಗರಾಯರೂ ಮನೆಗೆ ಬಂದುಬಿಟ್ಟರು.

ಎರಡು ಮೂರು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಭುಜಂಗರಾಯರು ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾಯರ Family Medical Hall ನಲ್ಲಿ ಸಂಠ ಡಾಕ್ಟರರಾದರು.

೧೫

“ ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟು ದಿನವು ಮದಿವ್ಯಾಗದ ಇರಬೇಕಂತಿತ್ತು ! ”

ಅಕ್ಕವ್ವ ಮೈಸೂರಿನಿಂದ ಬಂದು ಬಂದು ವರ್ಷವಾಗುತ್ತ ಬಂದಿತ್ತು. ಅವಳಿಗೇಗ ಹದಿನೇಳು ತುಂಬ ಹದಿನೆಂಟರೊಳಗೆ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ರಾಧಾಬಾಯರಿಗೂ ತಮ್ಮ ಬಗ್ಗೆ ಭರವಸೆ ಹಾರಹತ್ತಿತ್ತು. ತಮ್ಮ ಕಂಠೆದುರಿಗೊಮ್ಮೆ ಅಕ್ಕವ್ವನನ್ನು ಧಾರೆ ಎರೆದು ಕೊಟ್ಟರೆ, ಅವರ ಯಾವ ಆಶೆಯೂ ಉಳಿಯದಂತಾಗಿ ಅವರು ನಿಶ್ಚಿಂತರಾಗಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಅಂಣಾರಾಯರೆದುರಿಗೆ ಈ ಮಾತು ಸಾವಿರ ಸಲ ಬಂದಿತ್ತು. ಅವರದನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹಾಕಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ದಿನವೊಂದಕ್ಕೂ ಅದೇ ವಿಷಯ. ಅವರಿಗೂ ಬೇಜಾರಾಯಿತು.

ಬಂದು ದಿನ ಅಕ್ಕವ್ವನನ್ನು ಸಂಗಡ ಕರಕೊಂಡು ಅಡ್ಡಾಡಲಕ್ಕೆ ಹೊರಟರು. ಮಾತಿಗೆ ಮಾತು ಬಂದು “ ಇನ್ನು ಮುಂದೇನು ವಿಚಾರ ! ” ಎಂದು ಕೇಳಿದರು.

“ ಯಾತರ ವಿಚಾರ, ಅಂಣಾ ! ” ಅಕ್ಕವ್ವನಿಗೆ ತಾಯಿ ತಂದೆಗಳು ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ನಡೆಸಿದ ವಿಚಾರವೆಲ್ಲ ಸಂಪೂರ್ಣ ಗೊತ್ತಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ತನ್ನ ಮೋರೆಯ ಮೇಲೇನೂ ತೋರಗೊಡಲಿಲ್ಲ.

ಅಂಣಾರಾಯರಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ವಿಚಾರ ಬಿತ್ತು. ಮಾತು ಎತ್ತುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ ! ಅವರು ತಮ್ಮೊಳಗೇ ಸುಡಿದುಕೊಂಡಂತೆ ಗುಣ ಗುಟ್ಟಿದ್ದರು. ‘ಮುಂದೆ ಕಲಿಯೋದಿದ್ದರೂ ಆ ಮಾತು ಬ್ಯಾರೆ. ಆದರೂ—’

“ ನನ್ನ ಮನಸಿನ್ಯಾಗಂತೂ ಕಲಿಯೋದದ್ದು !— ಈಗ S. S. L. C. ಯೊಳಗಂತೂ ಇದ್ದೇ ಇದ್ದೆ. ಸಾಲ್ಕೈದು ವರ್ಷ, ಬಿ. ಎ. ಆಗ ತಿದ್ದೆ. ” ಅಕ್ಕವ್ವನ ಆಶಾವಾದೀತನ ತಲೆದೋರಿತು.

“ ಅಕ್ಕ ಮನಸಿನ್ಯಾಗ ಬ್ಯಾರೇನು ನಡದದ. ”

“ ಬ್ಯಾರೆ ಎನು ! ” ಅಕ್ಕವನ ದನಿ ನಡುಗಿತು.

“ ಅಂ - ಆಕಿ ಆಂತಾಳ. ಅಂದರನ ಸಿನ್ನ ಮದಿವಿದಶಿಂದನನ ಆಕಿ ಬೀವ ಮಿಡಕತದ! ” ಅಂಣಾರಾಯರು ಎನೋ ಬಂದು ಸುದ್ದಿ ಹೇಳುವ ದನಿಯಿಂದ ಅಂದರು.

“ ಆದರೂ ಅವ್ವ ಹಿಂಗ ಹಾಸಿಗಿ ಹಿಡಿದಾಗ್- ” ಮುಂದೆ ಮಾತಾಡುವದು ಅಕ್ಕವ್ವನ ಬೀವದ ಸುತ್ತ ಬಂತು.

“ ಇನ್ನೆಷ್ಟ ದಿನನ ಮದಿವ್ಯಾಗದನ ಇರಬೇಕಂತಿ! ” ಅಂಣಾರಾಯರು ಸ್ವಲ್ಪ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಕೇಳಿದರು.

ಅವರ ಮಾತಿನಲ್ಲಿಯ ಕೊಂಕು ಅವಳ ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಂತು. ತನಗೆ ಬಂದ ಸಿಟ್ಟನ್ನು ಪ್ರಯಾಸದಿಂದ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟು “ ಅಂಣಾ, ನನಗ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಬ್ಯಾಡಾ. ಮಾಡಕೋಬೇಕಂತ ಮನಸಿನ್ಯಾಗ ಬಂದವಗ ಹೇಳೇನಂತನ ಸಿಮಗ ” ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟಳು.

ಅಂಣಾರಾಯರು ಅವಳ ನೋರೆಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಕತ್ತಿ ದರು. ಆದರೂ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಹಿಚುಕಿ ನೋಡಬಾರದೆಂದು ಅವರು ಸುಮ್ಮನಾದರು. ಅಕ್ಕವ್ವನು ಮಾತ್ರ ರಾಧಾಬಾಯರಿಗೇ ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳಿಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಟ್ಟುಕೊಂಡಳು.

೧೬

“ ನನ್ನಾಣೆ ಅದ್ಯ ನಿನಗ್ತು ”

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಸಂವಾದವಾದನಂತರ ಹತ್ತು ಹನ್ನೆರಡು ದಿನಗಳಾಗಿರಬಹುದು. ಅಕ್ಕವ್ವ ರಾಧಾಬಾಯರು ಕೂಡ ಹರಟೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಪದ್ಧಕ್ಕನೂ ಎಲ್ಲಿಯೋ ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಳು. ಇದೇ ಸುಸಂಧಿ ಎಂದು ಅಕ್ಕವ್ವ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೇ ಮಾತು ಎತ್ತಿದಳು. “ ಅವ್ವ, ಇದೇನು ನಡಿಸಿರಿ! ”

“ ನಾವೇನು ಮಾಡೇವೆವ್ವ- ! ” ರಾಧಾಬಾಯರು ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಕೇಳಿದರು.

“ ಅಂಣಾ ಅಂತಾರ್ತ ಮದಿವಿ ಮಾಡಿಬಿಡಬೇಕಂತ! ” ಅಕ್ಕವ್ವನ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಸಮಾಧಾನವಿತ್ತು. ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಪ್ರಲಯ.

ರಾಧಾಬಾಯರು ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾದರು.

“ ಅವರದೇನು ವಿಚಾರ ಇಲ್ಲ, ನಾನು ಅಂದಿದ್ದೆ ವೋನ್ನೆ - ಏನೋ ಮಾತು ನಡದೀತಂತ ” ರಾಧಾಬಾಯರು ಏನೋ ಒಂದು ಸಗೆಯಾಡಿ ಅಂದರು. “ ನಂದ್ತ ಆಗ್ರಹ, ನಂದೇನು ಇಲ್ಲೆ ಇರೋದು ಬಹುದಿನ ಇಲ್ಲ. ಏನೋ ನಿನ್ನ ಸುರಗೀಸೀರಾಗ ನನ್ನ ಕಂಡು ತೊಯ್ಯಾಪ್ರಾ ಅಂತ ಆಶಾ. ಸಿಂದಾರ್ತ ಸುಖ ನೋಡಿ ಕಣ ಮುಚ್ಚಿ ಬೇಕಂತೇನಿ. ”

“ ಅವ್ವ, ನಿನ್ನ ಹ್ಯಾಂಗ ಬಿಟ್ಟ ಹೋಗಬೇಕು- ” ಅಕ್ಕವ್ವ ತನ್ನ ತಲೆಯನ್ನು ತಲೆಗಿಂಬಿನ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಆಹತ್ತಿದ್ದಳು.

“ ನಮಗ ನೀ ಬ್ಯಾಡಾಗೀಂತ ತಿಳಕೊಂಡಿ ಏನು ! ಮದಿವ್ಯಾ ದರೂ ನಿನಗ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಹೋಗಬೇಕಾಗದಿದ್ದರಂತು. ”

“ ಅಂದರ್ತ ! ಮನಿಮಾರು ಇಲ್ಲದವರನ್ನಾರನಾರ್ತ ತಂದು ಅವರ ಕೊಳ್ಳಾಗ ನನ್ನ ಕಟ್ಟಿದರೆಂದರ - ”

“ಹಾಂಗ್ ಹ್ಯಾಂಗನಿಸೀತು ಹೇಳ ನಮಗ! ನಮಗಾರ್ತ ಯಾರಿದ್ಧಾರ! ಗುಣವಂತನ್ಯಾರನಾದರೂ ಹಿಡಿದು ತಂದು, ಅವನ ಕೊಳ್ಯಾಗ ಈ ಗುದ್ದಿ ಕಟ್ಟಬೇಕಂತ ಮಾಡೇವಿ.” ರಾಧಾಬಾಯರ ವಿನೋದ ಈಗ ಅಕ್ಕವನಿಗೆ ಸರಿ ಬರುವಂತಿದ್ದಿಲ್ಲ.

“ಅವ್ವ, ಹೇಳಲಯ್ಯ ನಾಸು! ನನಗ ಮದಿವಿನನ ಬಯ್ಯಾಡಾ.”

“ಛೀ ಎಳ ಹುಚ್ಚೆ! ಅನಬಾರದ ಹಾಂಗ. ಅಲ್ಲ, ಮದಿವಯ್ಯಾಗದ ಎಷ್ಟ ದಿನ ಇದ್ದೀ!”

“ಅವ್ವ, ನೀವನ್ನೋದರನ ಎಸು! ಈಗ ಒಲೈತಂದು ಮುಂದ ಕಾಲ ಜಾರಿದರ ಹ್ಯಾಂಗ! ಇದ ಹೌದಲೋ ನಿಮ್ಮ ಮಾತಿನ ಅರ್ಥ!” ರಾಧಾಬಾಯರ ಮಾತಿನ ಅರ್ಥ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಅದೇ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೂ ಇಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಬಹಿಟ್ಟ ಅರ್ಥ ಅವರಿಗೆ ಸಂಮತವಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅಕ್ಕವ್ವ ಒಮ್ಮೆ ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡಿ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟಳು. “ನಾ ಹೇಳತೇನಿಸಿ, ನನಗ ಮದಿವಿ ಬಯ್ಯಾಡಾ.”

ರಾಧಾಬಾಯರಿಗೆ ಏನೂ ತೋಚದಂತಾಯಿತು. ಅವರು ಎರ ಕ್ತಸ್ವರದಿಂದ ಆಂದರು. “ನನಗೇನು ಹೇಳತಿ ಅಕ್ಕು! ಅಲೈ ನಿನ್ನ ಹಡದವರಿದ್ಧಾರ. ಅವರಿಗೆ ಹೇಳು ಏನು ಹೇಳೋದು.”

“ಅಂಣಾಗ್! ಹೇಳತೇನಿಸಿ! ತಮ್ಮ ಮನಸು ಮೊದಲ ಬಿಗಿ ಹಿಡೀರೀಂತ ಹೇಳು.” ರಾಧಾಬಾಯರು ಅವಳ ಬಾಯ ಮೇಲೆ ಕೈ ಯಿಟ್ಟರು. “ಅಕ್ಕು, - ಅಕ್ಕು, ಇದೇನು! ನನ್ನಾಣೆ ಆದ ನಿನಗ. ನಾ ಜೀವ ಹಿಡೀಬೇಕಂತಿಯೋ ಇಲೋ!” ಅವರ ಕುತ್ತಿಗೆ ಬಿಗಿದು ಬಂತು. ಅಕ್ಕವ್ವನಿಗೂ ಸಂತಾಪ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಠಗಳಿಂದ ನೀರೊಡೆ ವವು.

ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ಆ ತಾಯಿಮಕ್ಕಳು ಸುಂದ ಬಡಿದು ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದರು.

೧೭

ಮನಶ್ಶಾಂಚಲ್ಯ

ಸಂಜೆ. ಡಾಕ್ಟರರಾದಂದಿನಿಂದ ಭುಜಂಗರಾಯರು ಸ್ವಲ್ಪ ಸಿತ್ತಿಂತರಾಗಿದ್ದರೂ ಅಂಣಾರಾಯರ ಮನೆಗಿನ್ನೂ ಹೋಗುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಪದ್ಧಕ್ಕು ಎರಡು ಮೂರು ದಿನಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಬಂದು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆಸಾಗೇನೋ ಅಲ್ಲಿಯ ಸುದ್ದಿ ಸಡೆಯು ತ್ತಿದ್ದವಷ್ಟೇ.

ಒಂದು ದಿನ ಅಕ್ಕವ್ವ ಊರೊಳಗೆ ಬುದಾಗ ಡಾಕ್ಟರರ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಬಿದ್ದಳು. ಯಾರಿರಬಹುದು ! ಅಂಣಾರಾಯರ ಮಗಳೆಂಬದು ಗೊತ್ತಿ ದ್ದಿಲ್ಲ. ಪದ್ಧಕ್ಕನಿಗೆ ಕೇಳಿನೋಡಿರು. ಅವಳು ತನಗೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ವೆಂದು ಹೇಳಿ ಮಾತು ಹಾರಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಮುಂದೆ ಒಂದು ದಿನ ಡಾಕ್ಟರರು ಅಂಣಾರಾಯರ ಮನೆಗೆ ಹೋದಾಗ ಅವರಿಗೆ ಪದ್ಧಕ್ಕು ಮಾತು ಹಾರಿಸಿಕೊಂಡದ್ದರ ಅರ್ಥ ತಿಳಿಯಿತು. ಒಮ್ಮೆ ಪದ್ಧಕ್ಕು ಮನೆಗೆ ಒಂದಾಗ ವಿನೋದದಿಂದ ಆದರು. “ ಕೋಳಿ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟರನ ಬಾಯಿ ಮಾಡೋದೇನು ಬಡೋದಿಲ್ಲ ಅದು. ”

ಪದ್ಧಕ್ಕನಿಗೆ ಅವರ ಮಾತಿನ ಅರ್ಥ ತಿಳಿಯದೇ ಹೋದೀತೇ ! ಅವಳು ಸೆಟಗೊಂಡರೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವಲ್ಲ. “ ತಿಳಿತ ಹೌದಲ್ಲೋ ! ಆತ ಹಾಂಗಾರನ. ”

ಡಾಕ್ಟರರ ನಾಲಿಗೆ ತದುಲುಬದುಲು ಮಾತಾಡತೊಡಗಿತು. “ ಅಂ- ವೊನ್ನೇನೋ ಕಂಣಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಹಾಂಗಾತನ- ಅಂ- ನಾ ಯಾರನೂ ಕೇಳಿಲ್ಲ. ”

“ ನೋಡೆರನ ನೋಡಿ, ಕೇಳೆರನ ಕೇಳಿ. ನನಗ್ಯಾಕಬೇಕು ! ”

ಪದ್ಧಕ್ಕನ ಸೆಡವಿಯಬೇಕಾದರೆ ಅತಿಪ್ರಯಾಸವಾಯಿತು. ಏನೇ ಆಗಲಿ. ಅಕ್ಕವ್ವನನ್ನು ನೋಡಿದಾಗಿನಿಂದ ಭುಜಂಗರಾಯರ ಮನಸ್ಸು ಚಂಚಲವಾದದ್ದೇನೋ ಸಿಚ.

ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಅಕ್ಕವ್ವ ರಾಧಾಬಾಯರ ಕೋಣೆಯ ಕಡೆಗೆ ವಿಶೇಷ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಅವಳ ಮನಸ್ಸು ಕಲುಷಿತವಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಆಫನಾ ಅವರ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೇಮ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಮನೆಯೇ ಹೇಸಿ ಗಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಭುಜಂಗರಾಯರು ಅಂಣಾರಾಯರ ಮನೆಗೆ ಹೋದಾಗ ಎರಡೂ ಸಾರೆ ಅಕ್ಕವ್ವ ತನ್ನ ಕೋಣೆಯೊಳಗೇ ಇದ್ದಳು. ಏನೋ ಎದುರಿಸಿ ಹಾಯ್ದು ಹೋದಾಗ ಕಂಣಿಗೆ ಜಿದ್ದಿರಬಹುದಷ್ಟೇ. ಭುಜಂಗರಾಯರ ಮನಸ್ಸು ಮಾತ್ರ ಚಡಪಡಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ವರೆಗೆ ವರು ಪ್ರೇಮದ ಪೇಚಾಟದಲ್ಲಿ ಜಿದ್ದಿರಬಹುದಿತ್ತು. ಕಲಿಯುವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಏನಾದರೂ ಆಗಿರಬಹುದು ಹೋಗಿರಬಹುದು. ಇತರ ಅನುಭವವೂ ಬಂದಿರಬಹುದು. ಈಗಂತೂ ಅವರ ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ವ್ಯವಹಾರದ ಸ್ವರೂಪ ಬಂದು ಜಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಪದ್ಧಕ್ಕನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕಾಮುಕತೆಯಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಅಕ್ಕವ್ವ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಬಿದ್ದನೇಲಿ ಅವರ ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ಹೊಸ ದೊಂದು ದೃಷ್ಟಿ ಒಡೆದಿತ್ತು.

ನೈಸರ್ಗಿಕ ರೂಪ, ಆರೋಗ್ಯದಿಂದ ಬೆಳೆದ ಮೈಕಟ್ಟು, ಸಂಸ್ಕಾರದ ಹೊಳಪು, ಸಹಜ ಅಂಗವಿಕ್ಷೇಪ, ನೀಟಾದ ಇರುವಿಕೆ ಇವುಗಳಿಂದ ಅಕ್ಕವ್ವ ನಾಲ್ವರ ಕಂಣಿಗೆ ಒಡೆದು ಕಾಣುವಂತಿದ್ದಳು. ಮೋಲೆಯ ಮೇಲೊಂದು ಬಗೆಯ ಗಾಂಜೀರ್ಯವೂ ಇತ್ತಿತ್ತು. ಒಡೆ ಮೂಡಿದ್ದರಿಂದ ಅದರಲ್ಲೂ ಒಂದು ಹೊಸ ಬಣ ಭುಜಂಗರಾಯರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಂಡಿತು.

ಮತ್ತೊಂದು ಮಾತು. ಅಂಣಾರಾಯರಿಗವಳೊಬ್ಬಳೇ ಮಗಳು. ಸಂಪತ್ತು ಯಾರಿಗೆ ಬೇಡ! ಭುಜಂಗರಾಯರೂ ಮುಕ್ತರಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿಲ್ಲ ಹಾಗೆ; ಸಂಪತ್ತಿನ ಸಂಭವವಿದ್ದರೆ-

ಈ ವಿಚಾರಸರಣಿಯಲ್ಲಿ ಗೌಣಪಕ್ಷ ಒಂದೇ. ಅಕ್ಕವ್ವನ ಪ್ರೇಮಸಂಪಾದನೆಗೆ ದಾರಿ. ಈಗ ಅಂಣಾರಾಯರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಬಳಿಕೆ ವಿಶ್ವಾಸದ್ದು. ತಮ್ಮ ಚಾರಿತ್ರ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಇಲ್ಲದ ಸಂಶಯ ಹುಟ್ಟಿದರೆ- ಈ ಮಾತು ತಾನಾಗಿ ಕೂಡಿ ಬರುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ!

ಅಂಣಾರಾಯರೆತ್ತ, ತಾವೆತ್ತ! ರಾಜಾ ಭೋಜ ಗಂಗಾ ತೇಲಿ ನ್ಯಾಯ! ಆ ಪದ್ಧತ - ಛೇ! ಅವಳ ವಿಚಾರ ಇದರಲ್ಲಿ ಬೇಡ.

ಅಂತೂ ಭುಜಂಗರಾಯರು ತಮಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡ ಒಡಸಿನ ಉತ್ತರ ತಾವೇ ಅರಿಯದೆ ಹೋದರು.

೧೮

ತಕ್ಕ ವರ

ಅಂಣಾರಾಯರು ತಮ್ಮ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡೇ ಇದ್ದರು. ಭುಜಂಗರಾಯರ ಸ್ವಭಾವ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಬಂದಿತ್ತು. ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾಯರ ಕೂಡ ಆಸ್ತಾಂಶೋಚನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಇನ್ನು ಭುಜಂಗರಾಯರನ್ನಷ್ಟು ಕೇಳುವುದುಳಿದಿತ್ತು. ಒಮ್ಮೆ ಅವರೂ ಬಂದಾಗ ಏನೋ ಸಹಜ ಮಾತೆತ್ತಿದಂತೆ “ ಮತ್ತೇನು ಭುಜಂಗರಾವ, ನಾವೇನಾರ ಮಾತು ಹೇಳಿದರೂ ನೀವು ನಮ್ಮ ಹೊರಗಿಲ್ಲ ಇಲ್ಲ ” ಎಂದು ಮಾತಾಡಿ ಅವರ ಮೋರೆಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ ನಕ್ಕರು. ಭುಜಂಗರಾಯರಿಗೆ ಅಂಣಾರಾಯರು ತಮ್ಮ ಮಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕೇಳಬಹುದೆಂದನಿಸಿತ್ತು. ಆದರೆ ಆ ಕಲ್ಪನೆ ಅಶಕ್ಯಕೋಟಿಯಲ್ಲಿಯೆಂದೆಂದು ಅದನ್ನು ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬರಗೊಟ್ಟಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೇ ಪ್ರಶ್ನೆ ಅನುಸೇಕ್ಷಿತವಿತ್ತು. ಅವರು ಏನೂ ಮಾತಾಡದೆ ಅಂಣಾರಾಯರ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯಪೂರ್ವಕ ಕೇಳ ಹತ್ತಿದರು. “ ನಮ್ಮ ಅಕ್ಕವ್ವನ್ನೂ ನೀವು ನೋಡಿದಿರಿ. ಏನೋ ಏನಿ ಸಂಕಲ್ಪಿದ್ಧರ - ”

ಭುಜಂಗರಾಯರ ಮೈಮೇಲೆ ಹೂಬಿಸಿಲು ಜಿದ್ದಂತಾಯಿತು. “ ರಾಯರೂ ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಹೊರಗಿಲ್ಲ. ಜನ್ಮದ ಗಂಟು - ಯಾರ ದವರೂ ವಿಚಾರ ಮಾಡೋದು - ”

“ ತಿಳಿತು. ನಮ್ಮ ಅಕ್ಕುಂದು ನಿಮಗ ಗುರ್ತಿಲಾಂತಿಲ್ಲ ಏನಿಲ್ಲ.

“ ಶಾರಕ್ಕಾ - ”

“ ಹೂಂ - ”

“ ನಡಿ ಎಲೈಯರ ಹೋಗೋಣ ”

“ ಹೋಗೋದಾದರ ನಾಳಿಗೆ. ಈಗಲ್ಲ - ”

“ ಸುಟ್ಟಿತು ನಿನ್ನ ಸಿದ್ಧಿ. ಎದ್ದು ಕೂಡಂತೇನಿ - ”

“ ನನ್ನ ಲಕ್ಷ್ಯದವ. ನೀವು ಮಾತಾಡಿ ”

ಈ ಸಂವಾದ ಬೆಳಗು ಕಾಣಲಿಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸಾಧನೆಯಾಗಿತ್ತು. ಒಂದೇ ಅವರ್ತನಕ್ಕೆ ರಾತ್ರಿ ತೀರದಿದ್ದರೆ ಮತ್ತೊಂದು. ಅದಕ್ಕೂ ತೀರದಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೊಂದು. ಹೀಗೆ ಅವರ್ತನದ ಮೇಲೆ ಅವರ್ತನ ನಡೆದಿರುತ್ತಿತ್ತು.

ನವರಾತ್ರಿ ಬಂದಿತು. ಬಾಯರು ಸೋಮೇಶ್ವರಿಯ ದರ್ಶನಕ್ಕೆಂದು ಸೋಮನಾಥಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ಅವರ ಕೂಡ ಶಾರದ ಮ್ಮನೂ ಇದ್ದಳು. ದೇವಿಯ ದರ್ಶನ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವಾಗ ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿ ಬಿತ್ತು. ಆಯಿತು. ಅಂದಿನಿಂದ ಅವರು ಹುಚ್ಚರಂತೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೇ ಬೆದರಿ ನೋಡುವುದು, ಹೇಳಿದ್ದನ್ನೇ ಹೇಳುವುದು, ಮಾತಾಡುತ್ತ ಮಾತಾಡುತ್ತ ನಡುವೇ ಎನೋ ಆಸಂಬದ್ಧ ಮಾತಾಡುವುದು, ಈ ಎಲ್ಲ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಶಾರದಮ್ಮನಿಗವರ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತೆ ಹತ್ತಿತು ತೀರ್ಥ ಯಾತ್ರೆಯ ನೆವ ಹೂಡಿ ಯಾವದಾದರೊಂದು ಊರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬರಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿಸಿ ನೋಡಿದಳು. ಬಾಯರು ಬಮ್ಮಿಲೇ ಸಂಮತಿಸಿದರು. ಅದರೆ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನ ನೆಲೆಯೇ ಹತ್ತಲಿಲ್ಲ.

ಯಾತ್ರಿಗೆ ಹೊರಡುವ ಸಿದ್ಧತೆಯಂತೂ ಆಯಿತು. ಮರು ದಿನ ಹೊರಡತಕ್ಕದ್ದು. ಅದೇ ಸಂಜೆಗೆ ಬಾಯರಿಗೆ ಜ್ವರ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟುವು. ಒಂದೆರಡನ್ನುತ್ತ ಒಂದು ವಾರ ತಿರುಗಿತು. ಜ್ವರದ ಪ್ರಮಾಣ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಲೇ ಬಂದಿತ್ತು. ಶಾರದಮ್ಮ ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಸೋಮನಾಥಪುರದಿಂದ ಡಾ. ಭುಜಂಗರಾಯನನ್ನು ಕರೆಕಳಿಸಿದಳು.

ಡಾಕ್ಟರರು ಬಂದಾಗ ರೋಗಿಯ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ ಶೋಚನೀಯವಾಗಿತ್ತು. ಜ್ವರ ಮೈವೇಲೆ ಕೈಯಿಡಗೊಡುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಸ್ಮೃತಿಯಾದರೂ ಇದ್ದಂತೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಬಡಬಡಿಸುವುದನ್ನು ನಡೆದಿತ್ತು. ದೈವ ಗಟ್ಟಿಯಿದ್ದರೇ ಉಳಿಯಬೇಕು !

ಡಾಕ್ಟರರು ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಪ್ರಾಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಸಿನ ಪರಿವೆಯನ್ನಿಡದೇ ಔಷಧೋಪಚಾರ ಶುಶ್ರೂಷೆ ಮಾಡಿದರು. ಅವರ ಕೈಗೂ ಯಶಸ್ಸು ಬರಹತ್ತಿತು. ರೋಗಿಯು ನೆಟ್ಟಗಾದಾದಂತೆ ಡಾಕ್ಟರರ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದು. ಬಾಯರೊಮ್ಮೆ ಪೂರಾ ನೆಟ್ಟಗಾದರು. ಡಾಕ್ಟರರು ಬರುವುದೂ ಪೂರಾ ಸಿಂತುಹೋಯಿತು.

ಜಡ್ಡಾದಾಗ ತನ್ನ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿದ್ದ ಜನರ ಮೋರೆಯ ನೆನಪು ರೋಗಿಗೆ ನೆಟ್ಟಗಾದ ಮೇಲೆ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಬಾಯರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಡಾಕ್ಟರರ ಮೋರೆಯ ನೆನಪು ಪೂರಾ ಉಳಿಯಿತು. ಜೀವದ ಕುತ್ತಿ ನಿಂದ ಸಾರುಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯವಂತನನ್ನು ಅವರಾದರೂ ಹೇಗೆ ಮರೆಯಬೇಕು ! ಡಾಕ್ಟರರಂತೂ ತೋಪಿಗೆ ಬರುವ ಲಕ್ಷಣ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೇ ಹೇಳಿಕಳಿಸುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ ! ಜಡ್ಡು ಹೇಳಿಕಳಿಸಿದರೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆ ಬಾಯರು ಎಡವಿಬಿದ್ದರು. ಕಾಲಿನ ನರ ತೊಡಕಿತು. ಡಾಕ್ಟರರು ಬರಲೇಬೇಕಾಯಿತು.

ಡಾಕ್ಟರರು ಬಂದಾಗ ಬಾಯರನ್ನು ಪಲಂಗಿನ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಸಿತ್ತು. ಹತ್ತಿರ ಶಾರಮ್ಮ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಗಾಯದ ಪರೀಕ್ಷೆಯಾಯಿತು. ಎನೂ ಆಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಡಾಕ್ಟರರ ಕೈ ಮಾತ್ರ ನಡುಗುತ್ತಿತ್ತು. ಶಾರದಮ್ಮ ಚಹಾ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆಂದು ಒಳಗೆ ಹೋದಳು. ಕೊಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಯರೊಬ್ಬರೇ ಉಳಿದರು. ಡಾಕ್ಟರರು ಹೊರಗೆ ಹೊರಟರು.

“ ಡಾಕ್ಟರ- ” ಮೃದುವಾದ ದನಿ ಕೇಳಬಂತು. ಡಾಕ್ಟರರು ಕಕ್ಕಾವಿಕ್ಕಿಯಾಗಿ ನೋಡಹತ್ತಿದರು. ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೇ ಬಾಯರ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಸಿಂತರು. ಬಾಯರ ಮೋರೆ ಗಂಭೀರವಾಗಿತ್ತು.

“ ಬನು, ನನಗ ಗುರ್ತು ಸಿಗಲಿಲ್ಲಂತ ತಿಳಕೊಂಡೇನು !
ವೊದಲನೆ ದಿವಸದ ಗೊತ್ತಾತು. ”

“ ಹೂಂ— ! ಇಷ್ಟ ದಿನದ ಮ್ಯಾಲೂ ಗುರ್ತುಗಳೇತದಲ್ಲ ! ”

“ ಸಂದದ ತಪ್ಪಲ್ಲ ! ಕಮಲಾಬಾಯಿಗೆ ನನ್ನ ಬಡತನ — ”

“ ಅದೆಲ್ಲ ಈಗ್ಯಾಕಿನ್ನ ! ಆಕೀನೂ ಹೋದ್ದು. ನನ್ನ ಸುಖದ್ದು
ಶಿಂದಂತ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೋದ್ದು. ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೊಂದಿದ್ದಿಲ್ಲ— ”
ಬಾಯರ ದನಿ ಜಡವಾಗಿತ್ತು. “ ನಾವು ಮರೆತಿವಿ — ನಿಮಗಾರದ
ನೆನಪುಗಳೇತು. ”

“ ಬನು, ಈಗ ನನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯೇಳಗೂ ಬದಲಾಗೇದ. ನಾನೂ
ಒಂದು ಸಂಸಾರ ಹೂಡೇನಿ. ” ಈ ಸುದ್ದಿಯಿಂದ ಬಾಯರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ
ಸಮಾಧಾನವಾದಂತೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ.

ಚಹಾ ಬಂತು. ಡಾಕ್ಟರರೂ ಹೊರಟರು. ಬಾಯರು ನಗುತ್ತ
ಹೇಳಿದರು. “ ಡಾಕ್ಟರ, ಕಾಲ ನೆಟ್ಟಗಾಗಿ ನಾ ಓಡ್ಯಾಡು ತನಕ
ನೀವು ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕು ”

ಡಾಕ್ಟರರು ಈಗ ಹೊರಟೇ ಜಿಟ್ಟರು. ಅವರೊಮ್ಮೆ ತಿರುಗಿ
ನೋಡಿದರು. ಬಾಯರ ಕಂಠುಗಳಲ್ಲಿ ಏನೋ ಒಂದು ಬೆಳಕು ಕಂಡು
ಬಂತು.

೨೦

ಭುಜಂಗರಾಯರ ಧನವಂತ ರೋಗಿಗಳು

ಮದುವೆ ಮಾಡುವ ಮೇಲೆ ಭುಜಂಗರಾಯರು ಅಂಣಾರಾಯರ ಮನೆಯೊಳಗೇ ಇರಹತ್ತಿದ್ದರು. ಬೇರೆ ಮನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವುದು ರಾಧಾಬಾಯರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸರಿಬರಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಮಗಳು ತಪ್ಪು ಹತ್ತಿರಿದ್ದರೆ ತೀರಿತು.

ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದರೆ ಅಕ್ಕವ್ವನ ಸಂಸಾರ ಸುಖದ್ದೇ ಇತ್ತು. ಆತ್ತಿಯ ಮನೆಯ ಕಾಟಿಲ್ಲ. ಗಂಡ ಅಕಬರನಾದರೆ ತಾನು ಬೀರಬಲ್ಲ. ಭುಜಂಗರಾಯರಿಗಾದರೂ ಹೊಸ ಸಂಸಾರ ಹೂಡಿದ ಹುರುಳು. ರಾಧಾಬಾಯರಿಗೆ ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡಿ ಹಿರಿಗಿಟ್ಟು ಅವರೊ ಮೊಮ್ಮೈ ತಮಗೆ ಜಡ್ಡಾದದ್ದನ್ನೂ ಮರೆತುಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಭುಜಂಗ ರಾಯರ ಸ್ವಭಾವ ಮೊದಲಿನಿಂದ ಹೆಣ್ಣುಗರಳಿಸದು. ಈಗಂತೂ ರಾಧಾಬಾಯರು ಆತ್ತಿಯಾದ ಮೇಲೆ ಅವರ ಸೇವೆ ಶುಶ್ರೂಷೆಯಲ್ಲಿ ಎಳೆಸೊ ಕಡಿನೆಯಾಗದಂತೆ ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂಥ ಗುಣವಂತ ಅಳಿಯನನ್ನು ಕೊಟ್ಟದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ರಾಧಾಬಾಯರಾದರೂ ದೇವರೆದುರಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಸಲ ತುಪ್ಪದ ದೀವಿಗೆ ಹಚ್ಚಿಸಿದ್ದರೋ !

“ ಭುಜಂಗರಾಯರ, ನಮ್ಮ ಅಕ್ಕೊಂದು ನನ್ನ ಮ್ಯಾಲೆ ಬಹಳ ಸಿಟ್ಟಿದ. ನಾ ಏನೋ ನಿಮ್ಮನ್ನ ಹ್ಯಾಂಗ ಬೇಕ ಹಾಂಗ ದುಡಿಸಿಗೋ ತೇನೀಂತಂತಾಳ ಆಕಿ. ” ರಾಧಾಬಾಯರು ತಮ್ಮ ಮಗಳ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತ ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು.

“ ನೀವು ತಾಯಿ ಸಮಾಸ ಇದ್ದೀರಿ. ನಾ ಏನ ಸೇವಾ ಶುಶ್ರೂಷಾ ಮಾಡಿದರೂ ಮಗ ಮಾಡಿದಂತ ಆದೀತು. ಹೊರಗ ಆಂದ ತೋರಿಸ್ತೀರಿ. ಅಲ್ಲೆ ಮೊಗಲಾಯಾಗ ನೋಡ್ತೀವು. ಹಮಾ ಲರ ಹಾಂಗ ದುಡದ್ಯ ದುಡೀರಿ, ದುಡದ್ಯ ದುಡೀರಿ, ಒಂದದರೆ ಸಮಾ ಧಾನದ ಶಬ್ದ ! - ಉಂ ಹೂಂ - ” ಅಕ್ಕವ್ವನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡದೇ

ಭುಜಂಗರಾಯರು ಒಳ್ಳೆಯ ಗಾಂಭೀರ್ಯದಿಂದ ರಗಳೆ ಹೂಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಕ್ಕವ್ವ ಕೃತ್ರಿನು ಕೋಪದಿಂದ ಅವರ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ - "ಅವ್ವ, ಹೇಳಿ ಕೇಳಿ ವೋಗಲಾಯೆವ್ವ ನಮ್ಮದು!" ಎಂದು ರಾಧಾಬಾಯರ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವರಿಬ್ಬರ ಸಮವಿನೋದ ನೋಡಿ ರಾಧಾಬಾಯರ ಆಚೇತನಪ್ರಾಯದೇಹದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯುತ್ಸಂಚಾರವಾದಂತಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಸಮವೇಗದಿಂದ ಹರಿಯುವ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಒಂದುದಿನ ಏನೋ ಒಂದು ಬದಲಾಗಿರಬೇಕು. ಅಂದಿನಿಂದ ಭುಜಂಗರಾಯರ ಮೋರೆಯ ಮೇಲೆ ಉದಾಸೀನತೆ ಕಾಣಹತ್ತಿತು. ಅವರ ಬಾಯಿಂದ ಬೆದರಿ-ಬೆದರಿದಂತೆ ಮಾತು ಹೊರಡಹತ್ತಿದುವು. ಅವರ ಹೃದಯದಿಂದೊಂದು ಅಸ್ಫುಟ ಅರ್ತನಾದ ಹೊರಟು ಅವರ ಕಂಠಮುಂದೆ ಕತ್ತಲು ಕಾಣಹತ್ತಿತು.

ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಅವರು ಬಹುತರವಾಗಿ ದವಾಖಾನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಲಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಮನೆಗೆ ಬಂದರು ಬರಲಿಲ್ಲ, ಹೀಗೂ ನಡೆಯಿತು ಕೆಲದಿನ. ಅಕ್ಕವನಿಗೆ ಅವರ ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಾದ ಈ ಬದಲಿನ ಅರ್ಥವೇನೂ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ.

ಬಂದು ದಿನ ಭುಜಂಗರಾಯರು ಹೊರಗೆ ಹೊರಟಿದ್ದರು. ಅವಳು ಸಹಜ ಕೇಳಿದಳು. "ಈಗ ಇಷ್ಟೇನು ಕೆಲಸ ಬೀಳತದ್ರ?" ಭುಜಂಗರಾಯರು "ಆಂ - ಇರತದ್ರ -" ಎಂದು ಹೊರಗೆ ಹೋಗುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಖುರ್ಚಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು.

"ಹೊರಗ ಹೋಗೋದಿತ್ತಲ್ಲ ಮತ್ತೆ!" ಅಕ್ಕವ್ವ ನಕ್ಕಳು.

ಭುಜಂಗರಾಯರ ಅಂಗವ್ಯಾಪಾರ ವುಸಃ ನಡೆದುವು; ಅಕ್ಕವ್ವ ನಿಗಾಶ್ಚರ್ಯವೆನಿಸಿತು. ಅವಳು ಮತ್ತೆ ಕೇಳಿದಳು. "ಯಾವದಾರ ಸೀರಿಯಸ್ ಕೇಸದ್ರ ಏನು ಮತ್ತೆ!"

"ಸೀರಿಯಸ್ ಅಂದ್ರ - ಆಂ - ಅಷ್ಟೇನು ಸೀರಿಯಸ್ ಅಲ್ಲ. ದುಡ್ಡಿದ್ದವರಿಗೆ ಜಡ್ಡಾದ್ರ ಜಾಕ್ವರ ತಲಿ ಹಿಡಕೊಂಡು ಕೂಡಬೇ

ಕೂಡತನಸ್ತರತದ ಅವರಿಗೆ. ” ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ವಿನೋದದ ಗಾಳಿ ಬೀಸಿತು.

ಇ ದುರ ಒಂದು ರೋಗಾತನ್ನು. ನಿನಗೂ ಆದರ ಸುಂಕ ಎಲ್ಲೆ ಬಡೀತದಂತ ಅಂಜಿಕೆ ನನಗ. ” ಅಕ್ಕವ್ವ ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಕ್ಕು ಜಿಟ್ಟಳು. “ ಅಂಜಿಕೀನತ ಮತ್ತೆ. ಆ ಔಷಧದ ಪೆಟಿಗಿ ಒಂದು ತಲೆ ವ್ಯಾಲ ಹೊರಸಿ ನನ್ನೂ ಕರಕೊಂಡು ಹೋದರ ನಾನೂ ಬರತೇನಿ. ’ ಭುಜಂಗರಾಯರ ನಗೆಗೆ ಈಗ ಕಣು ಹುಟ್ಟಿದವು. “ ನನ್ನ ಕಿವಿ ಇನ್ನೂ ನಾಲೊಪ್ಪತ್ತಿಟಗೊಂಡಿರಬೇಕೊಂತೇನಿ. ” ಮಾತ ಮಾತಾಡುತ್ತ ಅವರು ಅಕ್ಕವ್ವನ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಅವಳ ಎರಡೂ ಗಲ್ಲ ಮುಟ್ಟಿ “ ಆವತ್ರಾರ್ತ! ” ಎಂದು ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿದರು. ಅಕ್ಕವ್ವ ಹಿಂದೆ ಸರಕೊಂಡಳು. ಈಗ ಅವರು ನಿಜವಾಗಿ ಹೊರಗೆ ಹೊರಟಂತಾಯಿತು.

೨೧

ತಿಳಿಯಬಾರದ್ದು.

ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಭುಜಂಗರಾಯರು ಮನೆಯನ್ನೇ ವರ್ಜ್ಯ ಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಅಕ್ಕವ್ವನ ಮೇಲೂ ಅಲಕ್ಷ್ಯ. ಹೇಳುವುದಾದರೂ ಯಾರಿಗೆ! ಅಕ್ಕವ್ವನಂತೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಕೊರಗುತ್ತ ನಡೆದಳು. ಅವಳ ತಂದೆತಾಯಿಗಳು ಒಬ್ಬರಮೇಲೊಬ್ಬರು ದೋಷ ಹೊರಿಸಹತ್ತಿದರು. ಯಾರ ಮೇಲೆ ದೋಷ ಹೊರಸಿದರೂ ಅವಳ ದುಃಖ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವಂತಿದ್ದಿಲ್ಲ.

“ ನೋಡಿಸ್ಯಾ ನನ್ನ ಹಟದ ಪರಿಣಾಮತ! ” ಅಂಕಾರಾಯರು ರೇಗಿ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. “ ಹುಡುಗಿ ಕುತಿಗಿ ಕೊಯ್ದಿವಿ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿ. ಗಂಡಹುಡುಗನ ಹಾಂಗ ಬೆಕಸಿದರ ಸುಖತನರತ ಕಾಣತಿದ್ದು. ”

“ ನಾ ಬರೀಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದೇನು ಆಕಿ ಹಣಿ ವ್ಯಾಲೇ! ”

“ ಹಣಿತ ನನು ಮಾಡತದ ಗಟ್ಟಿಸಿಗೋಳಿಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿ! ಹಣಿ

ಮಾಡತದಂತ! ಕಂಠಾಗ ಬೊಟ್ಟು ತಿಂವಕೊಂಬುದು ಕುರುಡಾದ ವ್ಯೋಂತಳೋದು. ಎಲ್ಲಿಂದೋ ಬಂದಿ ಬಾವಾನ್ನ ಹಿಡಿದತಂದು ಮನ್ಯಾಗ ಸಾಕಲಿಕ್ಕೆ ಹೋದಿವಿ- ” ಇದೊಂದು ಅಂಠಾರಾಯರ ಮಾತಿನ ಮಾದರಿ.

ಭುಜಂಗರಾಯರು ಹೋಗುವುದಾದರೂ ಯಾರ ಮನೆಗೆ ? ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ಅವರ ಮೇಲೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಇಟ್ಟು ನೋಡಿದವರು ಯಾರು ! ಒಂದು ದಿನ ಅಂಠಾರಾಯರೇ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಮಾಡಿ ಹೊರಟರು. ಆ ದಿನ ಭುಜಂಗರಾಯರು ಮುಂಬಯಿಗೆ ಹೋದರೆಂದು ತಿಳಿದು ಒಂತು. ಅವರು ಮರಳಿ ಒಂದು ನಾಲ್ಕೈಂಟು ದಿನಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ದಿನ ತೋಪಿನ ಕಡೆಗೆ ಅಪ್ಪಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಪಶ್ಚಿಮ ಬದುವಿಗೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸರವು ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಬಾವಿ ತೋಡಿ ಯಾತಕ್ಕೆ ಅನುವು ಮಾಡಿತ್ತು. ಅಂಠಾರಾಯರ ಒಮ್ಮೆ ದೂರ ಎಂದೂ ಬರತಕ್ಕವರಲ್ಲ. ವಿಚಾರದ ಮೋಟರಿಗೊಮ್ಮೆ ಕೀಲಿ ಕೊಟ್ಟರೆ ಗಾಡಿ ಕೀಲಿ ತೀರಿ ನಿಂತರೇ ನಿಲ್ಲಬೇಕು.

ಮಬ್ಬುಗತ್ತಲಾಗುತ್ತ ಬಂತು. ಅಂಠಾರಾಯರು ತಿರುಗಿದರು. ಯಾರೋ ಇಬ್ಬರು ಮಾತಾಡುತ್ತ ಬರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಚಕಿತರಾದರು. ಒಬ್ಬರಂತೂ ಭುಜಂಗರಾಯರು. ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು ಯಾರು ! ಅಂಠಾರಾಯರು ಸ್ವಲ್ಪ ಅಡ್ಡದಾಗಿ ಬಿದ್ದರು. ಭುಜಂಗರಾಯರ ದನಿ ಕೇಳಬಂತು.

“ ಇನ್ನಿಲ್ಲಿ ನಾ ಇರೋದು ಶಕ್ಯ ಇಲ್ಲವು. ”

“ ಹಾಂಗಾರ್ಯ ಅಲ್ಯಾರ್ಯ ಎನಿಟ್ಟೀರಿ ? ”

“ ಹಾಂಗಲ್ಲ ಒಂದು, ಈವೊತ್ತಿನ ತನಕ ನಾ ಮಂದಿ ಎಸಂದಾರು ಬಿಟ್ಟಾರು ಇದರ ಕಡೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಕೊಡತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅಥವಾ ಅಂಥ ಪ್ರಸಂಗನ ಬಂದಿದ್ದಿಲ್ಲಾಂತ ಅನ್ನು. ”

“ ಈಗೇನು ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದದ್ದು ! ಇಲ್ಯಾರ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಕೂತಾರ !

ನನ್ನ ಮನಿ ಮಾಲೀಕಳು ನಾನು. ನೀವೂ ಸ್ವತಂತ್ರ ಇದ್ದೀರೀಂತ ನಾ ತಿಳಕೊಂಡೇನಿ. ” ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದ ಒದಲಾಗಿ ಒಂದು ಉಪ ರೋಧದ ಸಗಿ.

“ನಾ ಸ್ವತಂತ್ರ ಇದ್ದೇನನ?” ಭುಜಂಗರಾಯರು ರೊಚ್ಚಿ ಗೆದ್ದು ಮಾಕಾಡಿದರು. “ ಇಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಆಳು ಹೋಳು— ”

“ ಅ— ನನ್ನ ಮನೀಗೆ ಯಾರ ಬರತಾರ ಯಾರ ಇಲ್ಲ ಈ ಪಂಜೀತಿ ಅವರಿಗ್ಯಾಕ! ” ದನಿ ದೂರ ದೂರ ಕೇಳುತ್ತ ಕೇಳದಂತಾ ಯಿತು.

ಅಂತೂ ಭುಜಂಗರಾಯರಿಗೆ ಈ ಛಲ ಹತ್ತಿರುವದು ! ಆಕೆ ಯಾರು ! ಅಂಣಾರಾಯರಿಗೆ ಏನು ತಿಳಿಯಬೀಕಾಗಿತ್ತು, ಅದು ಸಂಪೂರ್ಣ ತಿಳಿದುಬಂತು. ಅವರು ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿದರು. ಅಕ್ಕವ್ವ ವ್ವರಾಂಡಾದೊಳಗೆ ಶೂನ್ಯದೃಷ್ಟಿ ಯಿಂದ ಏತ್ತೋ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದಳು. ಅವಳನ್ನೆದುರಿಗೆ ಕಂಡ ಕೂಡಲೆ ಅವರಿಗೆ ತುಂಬಿ ಬಂದು, ಅವರು ಅವಳ ಕೂಡ ಏನೂ ಮಾತಾಡದೇ ತಮ್ಮ ಕೋಣೆಯ ದಾರಿ ಹಿಡಿದರು.

೨೨

ಅಂಣಾರಾಯರು ತೋಪಿಗೆ ಹೋಗುವರು.

ತಮಗೆ ತಿಳಿದು ಒಂದ ಪ್ರಕಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಅಂಣಾರಾಯರು ರಾಧಾಬಾಯರೆದುರಿಗೇನೂ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ತಾವೇ ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಕೇಳಿ ಕೊಂಡು ನೋಡಿದರು. ಒಂದು ಮಾತಿನ ನಿರ್ಣಯವಾಯಿತು. ಭುಜಂಗರಾಯರು ತಮ್ಮ ದವಾಖಾನೆಯನ್ನು ಮಾವಿನ ತೋಪಿನ ಲ್ಲಿಯೇ ಬಯ್ದಿಟ್ಟಿದ್ದರು ! ತಮ್ಮ ಮಗಳ ಸ್ಥಿತಿ ನೋಡಿ ಕೈಮು ಗಿದುಕೊಂಡು ಕೂಡುವುದಂತೂ ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ತಾವೇ ಒಮ್ಮೆ ಮಾವಿನ ತೋಪಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಆ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು

ಬರಬೇಕೆಂದು ಅಂಣಾರಾಯರು ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಟ್ಟು ಕೊಂಡರು. ಗುರುತು ಪರಿಚಯವಿಲ್ಲದೇ ಯಾವಳಾದರೊಬ್ಬ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳಿಗೆ ಇಂಥ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮಾತು ಕೇಳುವುದು ಗೃಹಸ್ಥತನಕ್ಕೆ ಅಪ್ರಶಸ್ತವೇ ಸರಿ. ಭುಜಂಗರಾಯರಿಗೇ ಕೇಳುವುದು ರಾಜಮಾರ್ಗ. ಆದರೂ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ಅಂಣಾರಾಯರು ಅಡ್ಡದಾರಿಯನ್ನೇ ಆರಿಸಿದರು.

ಒಂದು ದಿನ ನಸುಕು ಹರಿಯುವುದರೊಳಗಾಗಿ ತೋಪಿಗೆ ಹೊರಟರು. ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಮುಟ್ಟಿದಾಗ ಎಂಟು ಬಡಿದು ಹೋಗಿತ್ತು. ಬಾಯರು ಈಗ ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರಬಹುದಷ್ಟೇ. ಯಾರೋ ಭಿಟ್ಟಿಗೆ ಬಂದಿರುವರೆಂದು ಕೇಳಿ ಅವರಿಗಾಶ್ಚರ್ಯವೆಸಿಸಿತು.

“ಶಾರಕ್ಕ, ನೋಡು ಯಾರ ಬಂದಾರವ್!” ಶಾರಮ್ಮ ನೋಡಿ ಒಂದಳು. “ಗುರ್ತದವರಲ್ಲಲಿವ್ವ.”

“ಯಾಕ ಬಂದಾರ ಕೇಳಿದೇನು !”

“ಹ್ಯಾಂಗ ಕೇಳಬೇಕಿವ್ವ.”

ಬಾಯರು ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾದರು. ಆದರೂ “ಇದೇ ಈಗ ಬರತೇನೀಂತ ಜೇಳು ಆವರಿಗೆ” ಎಂದು ತಪ್ಪೊಳಗೆ ವುಟುವುಟು ಮಾಡತಾಡಿಕೊಂಡರು. “ನೋಡು, ನಿಸಗೇನಾರವ ತಿಳಿದ ಒಂದರವ.” ಶಾರಮ್ಮ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಅಂಣಾರಾಯರಿಗೆ ಕೂಡಲೆಕ್ಕೆ ಹೇಳಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸಿಂತುಕೊಂಡಳು. ಏನೋ ಸಹಜ ಕೇಳಿದಂತೆ “ಏನು ಕೆಲಸ ಇತ್ತು!” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ಇವಳೇ ಬಾಯರಿರಬಹುದೆಂದು ಅಂಣಾರಾಯರ ಕೃಪೆಯಂತೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. “ಭಿಟ್ಟಾಗಬೇಕಾಗೇದ” ಇಷ್ಟೇ ಹೇಳಿ ಸುಮ್ಮನಾದರು. ಅಂಣಾರಾಯರು ಹಾಕಿಕೊಂಡ ಮಕ ಎತ್ತಿ ಆದರಾಚೆಗೆ ನೋಡುವುದು ಶಾರಮ್ಮನ ತುತ್ತಿಲ್ಲ. ನಿರಾಶಳಾಗಿ ಅವಳು ಒಳಗೆ ಹೊರಟು ಹೋದಳು. ಪ್ರಾತರ್ವಿಧಿ ಎಲ್ಲ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬಾಯರೂ ತಯಾರಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು.

ಅಂಣಾರಾಯರು ಪಡಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಬಾಯರು ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಸಿಂತರು. ಅಂಣಾರಾಯರ ಕಣ್ಣು ಕುಕ್ಕಿದುವು. ಕ್ಷಣ ಪೊತ್ತು ಅ ಕುಂಕುಮವಿಲ್ಲದ ಎತ್ತರ ಹಣೆಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಹತ್ತಿದರು. ಬಾಯರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೂ ಅಂಣಾರಾಯರನ್ನು ನೋಡಿ ಬಂದು ಪ್ರಕಾರದ ಆದರ ಹುಟ್ಟಿತು.

“ಎನು ಕೆಲಸಿತ್ತು ನನ್ನ ಕಡೆ!” ಬಾಯರು ನಮ್ರಭಾವದಿಂದ - ನೈಸರ್ಗಿಕ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ಕೇಳಿದರು.

“ನಿಮಗ ನನ್ನ ಗುರ್ತು. ಆದರೂ ಸಂಕೋಚ ಅನನೋಕಾರಣ ಇಲ್ಲ. ನನಗೂ ಒಬ್ಬ ಮಗಳಿದ್ದಾಳೆ.”

ಅಂಣಾರಾಯರ ಈ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಬಾಯರು ಹುತಬುದ್ಧರಾದರು.

“ತಮಗೇನ ಬೇಕಾಗೇದರ ಅದಷ್ಟು ತಿಳಿದಿರು-” ಬಾಯರು ಸ್ವಲ್ಪ ಸಂಕೋಚ ಮಾಡಿಕೊಂಡೇ ಕೇಳಿದರು.

ಈಗ ಅಂಣಾರಾಯರು ತಮ್ಮ ಮಾತಿನ ಕ್ರಮವನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಬಿಟ್ಟರು. “ನಿಮಗ ಡಾಕ್ಟರ ಭುಜಂಗರಾಯರ ಗುರ್ತು ಎಲ್ಲಿದೆ!”

ಇದೊಂದು ಸರಳ-ಯಾವ ಪ್ರಕಾರದ ಕೊಂಕು ಇಲ್ಲದ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಬಾಯರು ಮಾತ್ರ ಒಳ್ಳೆಯ ಪೇಚಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದರು. “ಯಾಕೆ!” ಎಂದಿಷ್ಟೇ ಕೇಳಿ ಅಂಣಾರಾಯರ ಮೋರೆಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತ ಸಿಂತುಕೊಂಡರು. ಅಂಣಾರಾಯರ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಈಗಿಲ್ಲ! ಅವರು ಮತ್ತೆ “ಭುಜಂಗರಾಯರ ಪರಿಚಯ ಅದರಲ್ಲದ ನಿಮಗ!” ಎಂದು ಕೇಳಿದರು.

ಬಾಯರ ಆಯುಷ್ಯದ ಚಿತ್ರವೆಂದಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಚಿತ್ರ ಮೂಡಹತ್ತಿತು. ಹೇಳತಕ್ಕಂಥದೇ ಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಥವಾ ಈಗ ಅಂಥದೇನೂ ಉಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಾಯರಿಗೆ ಮಾತಾಡುವುದಕ್ಕೆ ತುಸು ಸಂಕೋಚ

ವೆನಿಸಿತು. ಸ್ಪಷ್ಟೋಕ್ತಿಯ ಕಮಲಾಬಾಯರ ನೆನಪಾಗದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ನಗೆಮಾತಿಗೆ ಹಾಕಿ “ನಾನೂ ಮೊನ್ನೆ ಜಡ್ಡಿಸಿಂ ದ ಎದ್ದೇನಿ. ಅವರದ್ದ ನಡೆದಿತ್ತು.”

“ನಿಮ್ಮೂರು ಯಾವದು!” ಅಂಣಾರಾಯರ ಬಾಯಿಂದ ಹೊರಟು ಬಿಟ್ಟಿತು. ಇದು ಬಾಯರಿಗೆ ಅತಿಪ್ರಸಂಗವೆನಿಸದೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮೆದುರಿಗಿದ್ದ ಈ ಗೃಹಸ್ಥನಿಗೆ ಸಭ್ಯತೆಯ ಗುರುತಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆಯೂ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಾರದಿರಲಿಲ್ಲ. “ನೀವು ವೋಲೀಸರಂತೂ ಅಲ್ಲ” ಬಾಯರು ಸಹಜ, -ನಗನಗುತ್ತ ಕೇಳಿದರೂ ಅದರಲ್ಲಿಯ ತಿರಸ್ಕಾರ ಒಡೆದು ಕಾಣದಿರಲಿಲ್ಲ.

“ನಾ ವೋಲೀಸನೂ ಅಲ್ಲ, ನಿಮಗಿದೆಲ್ಲ ಕೇಳೋ ಅಧಿಕಾರನೂ ನನಗಿಲ್ಲ. ಈ ಮಹಾರಾಯ ಯಾವ ಹುಡುಗಿಗತಿಗಿ ಕೊಯ್ದಾನೆ, ಆಕಿ ತಂದಿ ನಾನು-” ಅಂಣಾರಾಯರ ದನಿ ಕುಗ್ಗಿತು. ಬಾಯರ ಮೋರೆಯ ಮೇಲೂ ಬಳಿಫಾಯೆ ಒಡೆಯಿತು. “ನಾನನ ಕುತಿಗಿ ಕೊಯ್ದೆ-ಈ ಮೂರ್ಖನ ಕೊಳ್ಳಾಗ ಕಟ್ಟಿದೆ-” ಮುಂದೆ ಬಾಯರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಎನೂ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅವರು ನಕ್ಕು ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಂದುಕೊಂಡರು, “ಹುಂ- ಭುಜಂಗರಾಯರ ಯಜಮಾನರ ಹಾಂಗಾರ!” ಇಷ್ಟು ಸಮರ್ಪಕ ಶಬ್ದ ನೆನಪಾದದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಅವರಿಗೆ ಕೌತುಕವೆನಿಸಿತು. “ಈ ನಿಮ್ಮ ಮನಿಸ ಮಾತಿನಾಗ ಸಂದೇನು ಸಂಬಂಧ!”

“ತಂಗಿ, ಸಿಟ್ಟಿಗೆ ಬರಬ್ಯಾಡಾ, ನೀನೂ ನನಗೆ ಮಗಳ ಹಾಂಗಿ ದ್ದೀಂತ ಹೇಳತೇನಿ. ಒಂದು ಮಾಡತೀಯಾ!”

“ಎನಂತೀರಿ ನೀವು!”

“ಆತನ್ನ ಮನಿಗೆ ಬರಗೊಡಬ್ಯಾಡಾ.”

ಬಾಯರ ಸಿಟ್ಟು ತಲೆಗೆರಲಿತು. ಅವರು ರೇಗಿ “ನನ್ನ ಮನಿಗೆ ಯಾರ ಬರಬೇಕು ಯಾರ ಬರಬಾರದು ಇದನ್ನ ಯಾರು ಹೇಳಿಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಬ್ಯಾಡಾ.” ಎಂದು ಮೋರೆ ತಿರುವಿ ಸಂತರು.

“ಆತ ನಿಂದತಿಂದ್ರ ಹುಚ್ಚಾಗ್ಲಾನೆ. ನನ್ನ ಮಗಳ ಸುಖ ನಿನ್ನ ಮ್ಯಾಲವಲಂಬಿಸೆದ್ರೆ-ಆದಕ್ಕೂ ಸೆರಗ ಒಡ್ಡಿ ಬೇಡಿಕೋತೇನಿ.”

“ರಾಯರ, ಇಷ್ಟೊತ್ತಿನಕ ಸುಮ್ಮನೆದ್ದೆ. ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳೆದ್ದೆ ವರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕು ಸಿಕ್ಕು ಹಾಂಗೆ ಮಾತಾಡೋದು ನಿಮಗ ಶೋಭಿಸೋ ದಿಲ್ಲ. ಎಳ್ಳಿಸ್ತೆ. ನನಗೆ ಇಲ್ಲದ್ದೆ ಮಾತಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಸವಡಿಲ್ಲ.” ಎಂದು ಬಾಯರು ಒಳಗೆ ನಡೆದರು.

ಅಂಣಾರಾಯರು “ನಿನ್ನ ಮರ್ಚಿ!” ಎಂದು ತಾವೂ ಎದ್ದು ಬಿಟ್ಟರು.

೨೩

ಮತಿಗೆಟ್ಟರೆ ಮಂಗನ ಬಾಯಿ

ಭುಜಂಗರಾಯರು ತಾಳತಂತ್ರ ಎಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಊಟಕ್ಕೊಂದು ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರಷ್ಟೇ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಮದಿ ರಾದೇವಿಯ ಭಕ್ತರೂ ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಡಾಕ್ಟರರ ಕೆಲಸವೆಂದರೆ ಹದಿನೆಂಟು ತರದ ವಾಸನೆಯ ಬಿಡುಧದ ಸಂಸಾರ. ಇದೊಂದು ವಾಸನೆಯಾದರೂ ಯಾಕೆ ದಕ್ಕಬಾರದು!

ಆಕ್ಕುವ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಯಾರಕೂಡ ವಿಶೇಷ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ರಾಧಾಬಾಯರ ಕೋಣೆಗೂ ವಿಶೇಷ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ರಾಧಾಬಾಯರು ಅವಳನ್ನು ಕಂಡಕೂಡಲೆ “ಆಕ್ಕು-ಎನಾತನ ನಿನ್ನ ಸ್ಥಿತಿ-ನಿನ್ನ ಗಂಡ-ಗಂಡಲ್ಲ ಕೆಟಕ. ನನ್ನ ಮುಂದೆ ದೇವರು ನಿನ್ನ ಕಂಠ ಮುಚ್ಚಿ ಬೇಕು. ಇವರು ಗಂಡಂದರಲ್ಲ-ಹೋದ ಜನ್ಮದ ಭಾಗಾದೆರು!” ಬನ್ನಿ ಈ ಪುರಾಣಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತೆಂದರೆ ಮಾತಾಡಿ ಮಾತಾಡಿ ಆಚೇತನರಾಗಿ ಬೀಳುವತನಕ ಸರತಿ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಆಕ್ಕುವ ಈ ಪರ್ಯವಸಾಸಕ್ಕೆ ಅಂಚುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಬಂಗಲಿಯಿಂದ ಅಷ್ಟೇ ನಾಲಕ್ಕಾರು ಫರ್ಲಾಂಗಿನ ಮೇಲೊಂದು ಹಾಳುಗುಡಿಯಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ದಿನ ಸಂಜೆಗೆ ಆಕ್ಕುವ

ಹೋಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಒಂದೊಂದು ದಿನ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಡುವುದಕ್ಕೂ ತಡವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ತಡವಾದರೂ ಅವಳನ್ನು ಕೈ ಹಿಡಿದು ಕೇಳುವವರಾರು !

ಈವೊತ್ತೂ ತಡವಾಗಿತ್ತು. ಅಂಕುಡೊಂಕಾದರೂ ಕಾಲೊಳಗೆ ಸುಳಿದಾಡಿದ ದಾರಿ. ತುಸು ವೇಗದಿಂದ ಕಾಲೊಗೆಯುತ್ತ ಸಡದಿದ್ದಳು. ಏನೋ ಕಾಲಿಗೆ ತೊಡಕಿ ನೆಲಕ್ಕುರುಳಿದಳು. "ಅಂSSS—" ಎಂದು ನರಳಿದಂತೆ ಕೇಳ ಬಂತು. ಯಾವುದೋ ಪ್ರಾಣಿ ಇರಬಹುದೆಂದೆನಿಸಿ ಓಡಿಯೇ ಹೋಗುವವಳಿದ್ದಳು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ "ಯಾ-ಯಾ-ಯಾರವರು" ಎಂದು ಯಾರೋ ತೊದಲುತ್ತು ಮಾತಾಡಿದಂತೆ ಕೇಳಿಸಿತು. ಭುಜಂಗರಾಯರ ದನಿಯಂತೆನಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಳು. ಯಾವುದೋ ಒಬ್ಬ ಪ್ರಾಣಿ ಕುಡಿದು ಸ್ಮೃತಿ ತಪ್ಪಿ ಜಿದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದ. "ಏ-ನೀ ಯಾರು—" ಇನ್ನಂತೂ ಸಂಶಯವುಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದೇವರ ಹೆಸರು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮೈಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸಿ ನೋಡಿದಳು.

ಬೇಬಿನಲ್ಲೊಂದು ಕಡ್ಡಿಯ ಪೆಟಿಗೆ ಖಳಖಳ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಒಂದು ಕಡ್ಡಿ ಕರೆದಳು. ಅಬಿಳಿನಲ್ಲಿ ಭುಜಂಗರಾಯರು ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದು ಕಂಣಿಗೆ ಬಿತ್ತು. ಅಕ್ಕವ್ವ ಅವರನ್ನು ಎಂದೂ ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಈ ಚಟ ಹತ್ತಿರಬಹುದೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ಸಹ ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಕ್ಷಣ ಹೊತ್ತು ಎನೂ ತೋಚದಾಗಿ ಗಲ್ಲದ ಮೇಲೆ ಕೈಯುಟ್ಟು ಕುಳಿತುಕೊಂಡಳು. ಮನೆಗಂತೂ ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು ! ತಾನು ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು. ತನ್ನೊಬ್ಬಳಿಂದ ಕೆಲಸ ನೀಗಬೇಕಾದರೂ ಹೇಗೆ ! ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಕರೆತರುವುದೂ- ಊಂಹುಂ- ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಭುಜಂಗರಾಯರನ್ನು ನೋಡಿದ್ದರೆ ಅವಳಿಗೆ ತಲೆ ಹೊಡೆದಂತೇ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. ಏನೇ ಆಗಲಿ, ಧೈರ್ಯ ತಾಳಿ

ತಾನೆ ಅವರನ್ನು ಮನೆಗೆ ತಂದು ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಕೋಣೆ ಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದಳು. ಅತಿಪ್ರಯಾಸದಿಂದ ಎಬ್ಬಿಸಿ ಅಂತೂ ಕೂಡಿಸಿದಳು. “ಮನಿಸಿಗೆ ಹೋಗೋಣಲ್ಲ!” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ಭುಜಂಗರಾಯರೂ ತತ್ತರಿಸುತ್ತ ಅವಳ ಮೈ ಮೇಲೆ ಭಾರ ಹಾಕಿ ನಡೆದರು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಯಿಂದ ಗ್ರಾಮೋ ಘೋಸ ರಂಕಡು ಹಾಗೇ ನಡೆದಿತ್ತು. “ನಡಿ ನನ್ನ ಧೋಮಿಗೆ ಕರ ಕೊಂಡು-ಅಲ್ಲೆ ಬಂದು ಇದ್ದಾಳೆ-ಬಕ್ಕಿ ನ ಕೊಡೆತ್ತೇನಿಸಿ-ಮನ್ಯಾಗ ಅಕ್ಕು ಇದ್ದಾಳೆ-ನಾ ಕುಡಿದಿಲ್ಲ ಆದರೂ ಚಪಕದಲೆ ಹೊಡಿಸತಾಳೆ- ಆ ಅಂಣಪ್ಪಗೂ ಸೋಕ್ಕದ- ಅಂಣಾ ಅಪ್ಪ-ಅಪ್ಪ ಅಂಣಾ - ಹಾ- ಹಾ-ಹಾ-ಬನು ಛಂದಿದ್ದಾಳೆ-ನೋಡಿಲ್ಲೇನು-” ಬನುವಿನ ವರ್ಣನೆಗೆ-ಅವಳ ಅಂಗ ಪ್ರತ್ಯಂಗಗಳ ವರ್ಣನೆಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಬರ ಬರುತ್ತ ಅಷ್ಟ ಶೃಂಗಾರರಸವು ಹಾಗೇ ಇಳಿದು ಬಿಟ್ಟಿತು. ಅಕ್ಕುವನಿಗೆ ತನ್ನ ಮೈಮೇಲೆ ಭಾರ ಹಾಕಿ ನಡೆದವ ಮನುಷ್ಯನೋ ಪಶುವೋ ಎಂಬ ಭ್ರಾಂತಿ ಹುಟ್ಟಿ ಅವಳು ಆತನನ್ನು ಸೂಕಿಕೊಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟಳು. ಕೂಡಲೆ ಧಪ್ ಎಂಬ ಸಪ್ಪಳ ಕೇಳಬಂತು. ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಎದ್ದು ದ್ವೀಪ ಹಿಡಿದು ನೋಡಿದಳು,-ಭುಜಂಗರಾಯರ ತಲೆಗೆ ಪೆಟ್ಟು ತಾಕಿ ರಕ್ತ ವುಟಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಹಿಂದೆಮುಂದೆ ನೋಡದೆ ತನ್ನ ಸೀರೆಯ ಸರಗು ಹರಿದು ಮೊದಲು ತಲೆಗೆ ಪಟ್ಟಿ ಕಟ್ಟಿದಳು. ಹಾಗೂ ಹೀಗೂ ಮಾಡಿ ಭುಜಂಗರಾಯರನ್ನು ಮನೆಗೆ ತಂದು ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಂಚದ ಮೇಲಂತೂ ಮಲಗಿಸಿದಳು. ಆ ಮೇಲೆ ಮೊದಲಿನ ಪಟ್ಟಿ ಜಿಚ್ಚಿ ಗಾಯ ತೊಳೆದು ಬ್ಯಾಂಡೇಜಿಸಿ ಪಟ್ಟಿ ಕೊಟ್ಟಳು. ಭುಜಂಗರಾಯರ ಶಬ್ದ ಭಾಂಡಾರದಿಂದ ಇನ್ನೂ ಒಂದೊಂದು ರತ್ನ ಹೊರಬೀಳುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು. ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ ಆವರು ನಿದ್ರಾವಶರಾದರು. ಅವಳೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಆರಾಮಖುರ್ಚಿಯ ಮೇಲೆ ಮಲಕೊಂಡಳು.

.....

ಮರುದಿನ ಭುಜಂಗರಾಯರೇಚ್ಚುತ್ತಾಗ ಹೊತ್ತು ಎರಿ

ಹೋಗಿತ್ತು. ಅವರ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಏನೋ ಒಂದು ಗೊಂದಲ ಸಡೆ ದಿತ್ತು. ರಾತ್ರಿಯ ಯಾವ ಸಮಾಚಾರವೂ ಅವರ ನೆನಪಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲದು. ಮನೆಗೆ ಯಾರು ತಂದು ಮುಟ್ಟಿಸಿರಬಹುದೆಂಬದೂ ನೆನಪಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ತಲೆಗೆ ಕೈಹಚ್ಚಿ ನೋಡಿದರು; ಅಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಂಡೇಜು. ತಮ್ಮನ್ನು ಆಕ್ಕವ್ವನೂ ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿರಬಹುದೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ಮಾತ್ರ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಚುಚ್ಚುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರು ವಿಷಣ್ಣರಾಗಿ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು. ಮೈಯೆಲ್ಲ ನೋವುನೋವು ಆಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು.

ಆಕ್ಕವ್ವ ಒಂದು ಅವರೆದುರಿಗೆ ಒಂದು ಟೇಬಲ್ ಎಳೆದು ಅದರ ಮೇಲೆ ಬಿಸಿನೀರು, ಟೂಥ್ ಪೇಸ್ಟ್, ಬ್ರಶ್, ಮತ್ತು ಒಂದು ಇನ್ಸೂ ಮಲ್ ಬುಟ್ಟಿ ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಇಟ್ಟು ಹೊರಟುಹೋದಳು. ಭುಜಂಗರಾಯರು ಮುಖಮಾರ್ಚನೆಯ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮುಗಿಸಿದರು. ಆಕ್ಕವ್ವ ಒಂದಾಗ ಅವಳ ಮೋರೆಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುವ ಧೈರ್ಯ ಆಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಈಗ ಮಾತ್ರ ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯ ವಿಚಾರ ತಿಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಬಗ್ಗೆ ಚಡಪಡಿಕೆ ಹತ್ತಿತ್ತು.

ಆಕ್ಕವ್ವ ಚಹಾದ ಕಿಟಲೆ, ಒಂದು ಕಪ್ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಳು. ಟೇಬಲ್ ಸ್ವಚ್ಛ ಮಾಡಿ ಮುಖಮಾರ್ಚನೆಯ ಸಂಭಾರಗಳ ನ್ನೆಲ್ಲ ಹೊರಗಿಟ್ಟು ಕಿಟಲೆ ಕಪ್ ಟೇಬಲ್ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಭುಜಂಗರಾಯರ ಚಹಾ ಮುಗಿಯುವ ದಾರಿ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತುಕೊಂಡಳು. ಭುಜಂಗರಾಯರು ಅವಳ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದರು. ಆಗ ಅವಳು ಅಲ್ಲಿ ಹಾಸಿದ್ದನ್ನು ಸರಿ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ತೋಡಗಿದ್ದಳು. ಅವರು ಏನೂ ಮಾತಾಡದೆ ಚಹಾ ಆಂತೂ ಮುಗಿಸಿದರು. ಏನೋ ಮಾತಾಡಿಸ ಬೇಕೆಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ಶುಷ್ಕವಾಗಿ ನಕ್ಕು " ತಮ್ಮ ಚಹಾ ಆಗಿಲ್ಲ ಕಾಣ ಸ್ತದಿನೋ- " ಎಂದು ತಮ್ಮ ಕಪ್ಪಿನಲ್ಲಿ ಚಹಾ ಸುರುವಿದರು.

“ ಆಂ ಹಂ- ಆ ಕಪ್ ಬ್ಯಾಡಾ-ಎಂಜಲಾಗೇದ್-”

“ ಆದರೇನಾತು-ನನ್ನ ಎಂಜಲ. ನಮಗೆಲ್ಲಾ ನಡಿತದ್.”

“ನಿಮಗ ನಡದೀತು. ನನಗ ನಡಿಯೋದಿಲ್ಲ.” ಎಂದು ಆ ಚಹಾ ವುನು ಕಿಟಲಿಯಲ್ಲಿ ಸುರುವ ಕಿಟಲಿ ಕಪ್ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಟುಹೋದಳು.

ಭುಜಂಗರಾಯರಿಗವಳ ಮಾತಿನ ಅರ್ಥ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಎನ್ನೋ ಕೊಂಕು ಮಾತು ಇದ್ದಿರಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಾರದಿರಲಿಲ್ಲ.

೨೪

ಸ್ತ್ರೀಸ್ವಭಾವದ ಸೂಕ್ಷ್ಮತರಂಗ.

ಭುಜಂಗರಾಯರ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ತೋಪಿಸ ಹೆಸರು ಬಂದಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿಯ ದಾವಳೋ ಒಬ್ಬ ಬನು- ಅಕೆಯ ವಿಷಯ ಮಾತ್ರ ಪೂರಾ ಗೊತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅಕ್ಕವ್ವ ವಸ್ತುತಃ ಭುಜಂಗರಾಯರ ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಾದ ಬದಲಿನ ಕಡೆಗೆ ವಿರಕ್ತಿಯಿಂದಲೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆದರೂ ಅವರಿಗೆ ಇಷ್ಟು ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಸಿದ ಈ ಬನುವನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ನೋಡಬೇಕೆಂಬ ಕುತೂಹಲ ಆಗಾಗ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಿತ್ತು. ಭುಜಂಗರಾಯರ ತಲೆಯ ಗಾಯ ಇನ್ನೂ ಮಾಯಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅವರಿನ್ನೂ ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ಅಡ್ಡಾಡುವಂತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಇದೇ ಸದ್ದಿನಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಮಾವಿನ ತೋಪಿಗೆ ಹೋಗಿ ಒರಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿದಳು.

ಆ ದಿನ ಊಟ ಉಡಿಗೆ ಮುಗಿಸಿ ಮೋಟರಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಮಾವಿನ ತೋಪಿಗೆ ನಡೆದಳು. ತೋಪಿಗೆ ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿದ ಮೇಲೆ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಒಳಗೆ ಹೋಗುವುದಂತೂ ಜೀವದ ಸುತ್ತ ಬಂತು. ಒಮ್ಮೆ ಹಾಗೇ ತಿರುಗಿ ಹೋಗಿಬಿಡಬೇಕೆಂತೂ ಅಸಿಸಿತು. “ಅಕ್ಕಾಬಾಯ”ರ ಈ ಸಂಕೋಚದ ಸ್ವಭಾವ ನೋಡಿ ಕೃಷ್ಣಾ ನಕ್ಕು ತಾನೇ ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ “ಭುಜಂಗರಾಯರ ಮನಿಯವರು ಬಂದಾರ್-” ಎಂದು ಹೇಳಿದ. ಬಾಯರು ಅದೇ ಊಟ ಮುಗಿಸಿದ್ದರು. ಅವರು ಆತನ ಕೂಡ ಮೋಟರಿನ ವರೆಗೆ ಬಂದೇ ನಿಟ್ಟರು. ದೃಷ್ಟಿಗೆ ದೃಷ್ಟಿ ಎಂದು

ರಾಯಿತು. ಬಾಯರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಒಂದು ಸೆಳವು ಹಾಯ್ದು ಹೋಯಿತು. ಅಕ್ಕವನ ಹೃದಯದಲ್ಲೂ ಅಸೂಯೆಯ ದೊಂದು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸ್ಪಂದನದ ಆಭಾಸವಾಗದೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಬ್ಬರೂ ಭುಜಂಗರಾಯರ ಆಯುಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಂದಿಲ್ಲೆಂದು ಬಗೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದವರು. ಈ ಕ್ಷಣವೆಂದರೆ, ಅವರಿಬ್ಬರ ಆಯುಷ್ಯದ ಮೇರುಮಣಿಯೇ ಸರಿ.

“ಯಾಕೆ! ಇಲ್ಲಿಂದ ಕೂತರೆಲ್ಲ! ಒಳಗಡೆ ಸಡಿಲಿ.” ಬಾಯರು ಆಗತ್ಯ ತೋರಿಸಿದರು. ಅಕ್ಕವನು ಏನೂ ಮಾತಾಡದೇ ಕೆಳಗಿಳಿದು ಅವರ ಕೂಡ ಮನೆಯೊಳಗೆ ನಡೆಸಲು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಬಾಯರ ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಬಂದು ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು. ಬಾಯರು ಒದರಿ ಹೇಳಿದರು. “ಶಾರಕ್ಕು, ನೀರ ತೊಗೆಂಡ ಬರೆ, ನೀರಂದರ ನೀರಷ್ಟೆ ಅಲ್ಲ ಮತ್ತೆ.”

“ಈಗ್ಯಾಕೆಲ್ಲದ್ದು! ನಾನೂ ಊಟ ಮಾಡಿ ಬಂದೇನಿ.” ಅಕ್ಕವನು ಸ್ವಲ್ಪ ಸಂಕೋಚ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅಂದಳು.

“ಮಾತೋ ಕಥಿಯೋ! ಅದೇನೋ ಅಂತಾರಲ್ಲ “ಒಣ್ಣ ನೀರ ಕುಡಿದರೆ ಊರಿಗೇ ಬಂದ ಹಾಂಗಳಿಲ್ಲ.” ಬಾಯರು ನಗೆಯಾಡಿದರು. ಅಕ್ಕವನೂ ನಗೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಕೊಂಡಳು. ಆಯಿತು. ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಇನ್ನೂ ಮಾತಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಆನುವು ಹುಟ್ಟಿತು.

“ಮನ್ಯಾಗ ನಿಮ್ಮ ತಾರೀಫ ಬಹಳ ನಡೆದಿರತದ್ದು. ನನಗೂ ಯಾವಾಗಲೂಮ್ಮೆ ಗುರ್ತಾದೀತೋಂತನಿಸಿತ್ತು.” ಅಕ್ಕವನು ಈ ಪ್ರಾರಂಭ ಕೇಳಿ ಬಾಯರು ತತ್ತರಿಸಿದರು. ಈಗ ಅವಳು ಹೇಳಿದ್ದೆಲ್ಲ ಸುಳ್ಳಿತ್ತು. ಭುಜಂಗರಾಯರು ತಪ್ಪಿ ಸಹ ಮಾವಿನ ತೋವಿನ ಹೆಸರು ತೆಗೆದಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಬಾಯರಿಗೂ ಅವರು ತಮ್ಮ ಮಾತು ತಮ್ಮ ಹೆಂಡತಿಯ ಎದುರಿಗೆ ತೆಗೆದಿದ್ದಾರೆಂದೆನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಈ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳು ಸುಳ್ಳು ಯಾಕೆ ಹೇಳಬೇಕು! ಏನೋ ಸಹಜ ಮಾತಾಡಿರ

ಬಹುದು. ಹೀಗೆಂದು ಅವರು “ಡಾಕ್ಟರ್ಸ್ ಪೌದಲೋ! ಆನರ ನೂತಿಗೆ ಕಾಲ್ಯ ಇರೋದಿಲ್ಲ. ಆನರ ಮಾತೇನು ತೋಗೊಂಡೀರ! ಅಂತೂ ಎನರ ಆಗಲಿರ ಗುರ್ತಾತು!” ಎಂದು ಬಾಯಿ ಜಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಾ ಡಿದರು. ಆ ಮೇಲೆ ಕೇಳಲೋ ಜಡಲೋ ಎಂದನ್ನುತ್ತ “ಡಾಕ್ಟರ್ಸ್ ನೆಟ್ಟಗಿದ್ದಾರ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದರು.

ಅಕ್ಕವ್ವ ಭುಜಂಗರಾಯರಿಗೆ ಜಡ್ಡಾದ ಸುದ್ದಿ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಾರ ದೆಂದೇ ಮಾಡಿದ್ದಳು. ಆದರೂ ಹೇಳಿ ಮೋಜು ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕುರೆ ನೋಡೋಣ ಎಂಬ ಕುತೂಹಲ ಹುಟ್ಟಿ, ಅವರಿಗೆ ತಲೆಗೆ ಪೆಟ್ಟು ತಾಕಿ ಅವರು ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೇ ಮಲಗಿರುವರೆಂಬ ಸುದ್ದಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಅತಿ ಶಯೋಕ್ತಿಯಿಂದ ಕಥೆ ಮಾಡಿ ಹೇಳಿದಳು. ಶಿಷ್ಯಾಚಾರವೆಂಬ ನೋಗಿನ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಬಾಯರು ಹಾಗೇ ಹೋಗಿ ಭುಜಂಗ ರಾಯರ ತಲೆಗಿಂಬಿಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಾಯರ ಈ ಗಡಿ ಬಿಡಿ ನೋಡಿ ಅಕ್ಕವ್ವನಿಗೆ ನಗೆ ಬಂತು. ಬಾಯರಿಗೂ ತಮ್ಮದು ತಮಗೇ ನಗೆ ಬಂತು. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಆನರ ಕೈ ಹಿಡಿದಾಕೆ ಹೀಗೆ ನಿಶ್ಚಿಂತ ಳಾಗಿ ಕುಳಿತಾಗ ತಾವೆಷ್ಟರವರು! ಆದರೂ ಭುಜಂಗರಾಯರ ಕಡೆಗೇ ಹರಿದಾಡುತ್ತಿರುವ ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಜಿಗಿ ಹಿಡಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಬಾಯರಿಗೆ ಅತಿಪ್ರಯಾಸವಾಯಿತು.

ಚಹಾ ಮುಗಿಯಿತು. ಬಾಯರು ಅಕ್ಕವ್ವನಿಗೆ ತಮ್ಮ ಮನೆ, ಹಕ್ಕುಲ, ಅಡಿಕೆಯ ಬನ, ಬಾವಿ ಹೀಗೆ ಒಂದೊಂದು ತೋರಿಸಿದರು ಬಿಸಿಲು ಕಡಿನೆಯಾಯಿತು. ಮನೆಯ ಹೂರಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಕುಳಿತರು. ಮಾತು ಮುಗಿದಿದ್ದೇ ಇಲ್ಲ. ಬಾಯರು ಏನೋ ನೆನಸಾ ದಂತೆ ಮಾಡಿ ಅಂದರು.

“ನಿಮ್ಮಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿದ್ದರೂ ಒಂದ ಹೇಳಬೇಕಾಗೆಂದ ನನಗೆ.” ಅಕ್ಕವ್ವ ಚಕಿತಳಾದಳು. “ಹೇಳಿ. ನನಗೇನು ಸಿಟ್ಟು ಬರೋದಿಲ್ಲ.”

“ಮೊನ್ನೆ ನಿಮ್ಮ ಹಿರೇರು ಬಂದಿದ್ದರು—” ಬಾಯರು ಇಷ್ಟೇ ಹೇಳಿ ಅವಳ ಮೋರೆಯ ಕಡೆಗೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿದರು.

ಅಕ್ಕವ್ವನಿಗೂ ಇದು ಹೊಸ ಸುದ್ದಿಯೇ. ಆವಳ ವೋರೆಯ ಮೇಲೆ ಕಾಣುವ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಕೃತ್ರಿಮವಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಬಾಯರ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಮಾತ್ರ ಅಂಕಾರಾಯರು ತಮ್ಮ ಮಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳದೇ ಬಂದಿದ್ದಿಲ್ಲವೆಂದಾಗಿತ್ತು.

“ಅಂಕಾ ಬಂದಿದ್ದರೂ ಇಲ್ಲೆ!” ಅಕ್ಕವ್ವ ತುಸು ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯಿಂದ ಕೇಳಿದಳು.

“ಬಂದ್ರು-ಎನೇನೋ ಮಾತಾಡಿ ಹೋದರು.” ಬಾಯರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸಿಟ್ಟು ಪೂರಾ ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿತ್ತು.

“ಅವರ ಅಂಬೋಣೆರೆ ಎಸಿತ್ತು!” ಅಕ್ಕವ್ವ ತನ್ನ ಆತುರತೆಯನ್ನು ಹೊರದೋರದೆ ಕೇಳಿದಳು.

“ನೋಡ್ಡಿ-ಪಾಕ್ಕರದೂ ನಂದೂ ಇಂದಿನ ಗುರ್ತಲ್ಲ. ಆವರು ಕಲ್ಪಿತದ್ರೂ-ನಂದಿನೂ ಮದಿವ್ಯಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ-ಆಗ ನೋಡ್ಯಾರ ನನ್ನ-” ತಾವು ಇದೆಲ್ಲವನ್ನು ಇವಳಿಗೇಕೆ ಹೇಳುವುದು ಎಂದೆನಿಸಿ ಬಾಯರು ಸುಮ್ಮನಾದರು.

ಅಕ್ಕವ್ವನೂ ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಅವರನ್ನು ಅಣಕಿಸಿದಂತೆ “ಹೀಂಗೂ ಹಾಂಗಾರೂ! ಆಗ ನೋಡ್ಯಾರ ಸಿಮ್ಮನ್ನ” ಎಂದು ಕೇಳಿಬಿಟ್ಟಳು. ಬಾಯರಿಗದನ್ನು ಸಹಿಸುವುದಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅವಳ ಕಡೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಯ ಕೊಡದೇ ತಮ್ಮ ಮಾತು ಮುಂದೆ ಸಾಗಿಸಿದರು. “ನಾ ಇಲ್ಲೆ ಒಬ್ಬಾಕಿಸನ ಇರತೇಸಿ- ಜಡ್ಡಾತ ನನಗ-ಸತ್ತಿದ್ದರ ನೆಟ್ಟಗಾಗತಿತ್ತು-ಉಳಿಸಿದರ ನನ್ನ-ವೊಡಲಿನ ಗುರ್ತು-ಬಂದಾಗ ಕೂಡತಾರಿಲ್ಲೆ ಹರಟೆ ಹೊಡಕೋತು-ನಿಮ್ಮ ಹಿರೇರು ಇಲ್ಲದ್ದಂತಾ ರೈವ್ವ-” ಬಾಯರು ಆಳುವುದಕ್ಕೇ ಪ್ರಾರಂಭಮಾಡಿದರು. ಅಕ್ಕವ್ವ ನಿಗೀಗ ಅಂಕಾರಾಯರ ಮಾತಿನದೂ ಸಿಟ್ಟು ಬಂತು.

“ಅಂಕಾ ಅಂದರೂ ಹೀಂಗ!”

“ಅನ್ನೋದೇನೂ ಉಳಿಸಲಿಲ್ಲ. ನೀ ನನಗ ಮಗಳ ಹಾಂಗಿ ದ್ವಿಂತಂದರು- ಥಡಾಥಡಾ ಅಂದರು-”

“ನಮ್ಮ ಅಂಣಾಸ ಸ್ವಭಾವನ ಹಿಂಸಾ-ಅವರ ಮಾತನ ಮನಸಿನಾಳಿಗೆ ಹಿಡಿಬಾಡ್ತಿ.” ಅಕ್ಕವ್ವ ಬಾಯರ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡುತ್ತ ಅಂದಳು.

ಕತ್ತಲಾಗುತ್ತ ಬಂತು. ಕೃಷ್ಣಾ ಬಂದು ನಿಂತಿದ್ದ-ಅಕ್ಕವ್ವ ನಿಗೆ ಏಳಬೇಕಾಯಿತು. ಬಾಯರು ಅವಳನ್ನು ಮೋಟರಿಸ ವರೆಗೆ ಕಳಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ಇಬ್ಬರಗೂ ಕೆಟ್ಟಿಸಿತು. ಮೋಟರತೂ ಹೊರಟುಜಿಟ್ಟಿತು. ಬಾಯರು ತಿರುಗಿದರು. ಮೋಟರು ಇನ್ನು ಬಂಕಕ್ಕೆ ಹೊರಳುವುದಿತ್ತು. ಬಾಯರು ನಿಲ್ಲಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಕೈಮಾಡಿದರು. ಅಕ್ಕವ್ವ ಕೆಳಗೇ ಇಳಿದು ಬಂದುಜಿಟ್ಟಳು. ಬಾಯರ ಮೋರೆಯ ಮೇಲೆ ದ್ರವ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ “ಜೀವಕ್ಕೇನೂ ಆಸಾಯ ಇಲ್ಲ ಹೌದಲ್ಲೋ!” ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ಅವರ ಅತುರತೆ ನೋಡಿ ಅಕ್ಕವ್ವನಿಗೆ ನಗೆ ಬಂತು. “ನಾ ಬರತಿದ್ದೇನು ಇಲ್ಲನಕಡ ಹಾಂಗೇನಾರಡ ಇದ್ದರಡ-” ಎಂದು ಸಹಜವಾದ ಉಪಹಾಸದಿಂದ ಕೇಳಿದಳು. ಈ ಆಶ್ವಾಸನದಿಂದ ಅವರ ಸಮಾಧಾನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅಕ್ಕವ್ವನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲೂ “ನೀ ಯಾರು! ನಾ ಇದ್ದೇನಿ ಏನಾದರೂ ಭೋಗಿಸಲಿಕ್ಕೆ” ಎಂಬ ಅರ್ಥ ಮೂಡಿದಂತೆ ತೋರಿತು.

“ನಂದೇನೂ ಸಂಬಂಧಿಲ್ಲಂತ ತಿಳಕೊಂಡರಾ! -ನಾನು-” ಮುಂದಿನ ಶಬ್ದ ಅಕ್ಕವ್ವನ ಕಿವಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಮುಟ್ಟಿದುವು. ಸಿಡಿಯು ಬಿತ್ತು. ತಾವು ಆ ಮಾತು ಹೇಳಬಾರದಾಗಿತ್ತೆಂಬದರ ಅರಿವು ಬಾಯ ರಿಗಿಗೇ ಬಂತು. ಸ್ವಲ್ಪ ತಡವಾಗಿಯೇ ಆ ಅರಿವು ಬಂತು. ಅದಕ್ಕೆ ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ರೊಚ್ಚಿಗೆದ್ದು ಅಳುತ್ತ “ಹೂಂ-ನನಗ ಛೇ ಧೂ ಹಾಕರಿ ನೀವು ಜೀಕಾರಡ-ನಾ ಇನ್ಯಾಕ ಆಂಜಲಿ!- ನನಗೂ ದಿವಸ ಹೋಗ್ಯಾವಡ-”

“ಬಸಕ್ಕು, ಬಸಕ್ಕು, ನನ್ನ ಮಾತ ಕೇಳತೀರೋ ಇಲ್ಲೋ! ನನಗೂ ತಿಳಿತದ ಎಲ್ಲ. ಜೀವಕ್ಕು ತಾಪ ಮಾಡಿಕೊ ಬಾಡ್ತಿ. ನುಸೂತ್ರ ಆಗಲಿ ಎಲ್ಲ. ಕಾಳಜಿಂತ ಮಾಡಬಾಡ್ತಿ. ಎಲ್ಲಾಡಕೂಕ್ಕು

ನಾ ಇದ್ದೇನಿ." ಅಕ್ಕವ್ವ ಬಾಯರ ಬಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸುತ್ತ ಅಂದಳು. ಬಾಯರು ಅವಳ ಹೆಗಲು ಮೇಲೆ ಗೋಣು ಚೆಲ್ಲಿದ್ದರು.

ಮೋಟರ ಹೊರಟಾಗ ಪೂರಾ ಕತ್ತಲಾಗಿತ್ತು-

೨೫

ಪಲಾಯನ.

ದವಾಖಾನೆಗೆ ಸಂಜೆ ಡಾಕ್ಟರರು ಮೊದಲಿನಂತೆ ಬರಹತ್ತಿದ್ದರು. ಮನೆಯಲ್ಲಿಯ ಗಾಳಿ ಮಾತ್ರ ಹಾಗೇ ಸುಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅಂಣಾರಾಯರು ಭುಜಂಗರಾಯರ ಹೆಸರೇ ತೆಗೆಯುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅಕ್ಕವ್ವ ಮಾತೇ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಳು. ರಾಧಾಬಾಯರೂ ಎಷ್ಟಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟೇ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಂತೂ ವಾಳೆಯಾಗಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಭುಜಂಗರಾಯರಂಥ ಅಭಿಮಾನದ ಕೂಸಿಗೆ ಅಶಕ್ಯವಾಯಿತು.

ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗಬೇಕು! ತೋಪಿನ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬರಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸು ಪಾಗೇ ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ರೊಕ್ಕದ ಕೊರತೆಯೂ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರಹತ್ತಿತು. ಭುಜಂಗರಾಯರು ಯಾರನ್ನೂ ಬಾಯಿ ತೆರೆದು ಕೇಳುವವರಲ್ಲ. ದವಾಖಾನೆಯಲ್ಲಿಯಾದರೂ ತಮಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ರುಪಾಯಿ ಕಾಂಪೌಂಡರನ ಕಡೆಯಿಂದ ಇಸಕೊಳ್ಳುವ ಪರಿಸಾಧನವಿತ್ತು. ದವಾಖಾನೆಯ ಮೇಲೆ ಅಲಕ್ಷ್ಯವಾದ ಮೇಲೆ ಆತನಿಗೂ ಬೇಡಲಕ್ಕೆ ಸಂಕೋಚ. ಈಗಂತೂ ಪೂರಾ ಬರಗಾಲ.

ಬಸು ರೊಕ್ಕಸ್ತಳು; ಸ್ವತಂತ್ರಳು. ಆದರೂ ಅವಳ ದುಡ್ಡು ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೆ ಹಿಡಿದು ನಡೆಯುವಂತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ರಟ್ಟಿಯ ಬಲದಿಂದ ತಾವೂ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ದುಡಿದು ಸ್ವತಂತ್ರರಾಗಬೇಕೆಂದು ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ನೋಕರಿಗಾಗಿ ಬರೆದು ನೋಡಿದರು. ನೋಕರಿಯಾದರೂ ನೀಡಿಯ ಬದುಕಲ್ಲ. ಅವರಿಗಾದರೂ ಕುಳಿತು ಮಲಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ಸಮಾಧಾನ

ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ದಿನ ಅಷ್ಟೇ ಜುಜಬಿ ಆರಿವೆ ಅಂಚಡಿಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಬಾಳಿಸಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಮನೆ ಬಿಟ್ಟರು.

ಪೊದಲ ವಿಚಾರ ತೋಪಿಗೇ ಹೋಗುವುದು. ಚಡ್ಡಿ ಸಿಂಡ ಎದ್ದೂ ಒಹಳ ದಿನ ಆಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಎಡವುತ್ತ ತಡೆಯುತ್ತ ತೋಪಿಗೆ ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿದರು. ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿತ್ತು. ದಣಿದು ದಣಿದು ಕುಗ್ಗಿದ ದನಿಯಿಂದ “ಬಾಗಲ೨ ತಗಿ೨೨೨-” ಎಂದು ಪ್ರಯಾಸ ದಿಂದ ಕೂಗಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಮೂರ್ಚ್ಚೆ ಬಂದು ಬಿದ್ದುಬಿಟ್ಟರು. ಮನೆ ಯಲ್ಲಿ ಆಳು ಬಾಗಿಲ ತೆರೆದು ನೋಡುತ್ತಾನೆ, ಭುಜಂಗರಾಯರು. ಬಾಯರೂ ಒಂದರು. ಅಂತೂ ಭುಜಂಗರಾಯರನ್ನು ಬಮ್ಮೆ ಒಳಗೆ ತಂದು ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಸಿದರು.

.....

ಮರುದಿನ ಅಕ್ಕವ್ವನಿಗೆ ಭುಜಂಗರಾಯರ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೊಂದು ಪತ್ರ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಪತ್ರ ಒಂದವರು,- ಆ ಅಕ್ಕರಗಳು ಗುರುತಿಸವು. ಪತ್ರವಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೇ ಎರಡು ಮೂರು ವಾಕ್ಯಗಳಿದ್ದವು.

“ ಮದುವೆಯಾಗಿ ಮೂರ್ಖನಾದೆ. ನಾನು ನಿನಗೆ ಅನುರೂಪನಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳು, ಅಥವಾ ನನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಸಂಸಾರೋಪಗನಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಗುಣಗಳಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳು. ನಾನಂತೂ ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವ ಸಿಲ್ವಯ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಆಯುಷ್ಯದ ಹಾನಿಯಾದುದಕ್ಕೆ ವಿಷಾದವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಕೂಡಿಯೂ ಬಂದಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ! ಇತಿ.

ನನ್ನ-”

ಈ ಪತ್ರ ನೋಡಿ ಅಕ್ಕವ್ವನಿಗೆ ಹೌಹಾರಿದಂತಾಯಿತು. ಕಂಠು ಗಳಿಂದ ನೀರು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಒಂದು ಉರಿ ಎದ್ದು ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟಿದಂತೆ ಸಿಸಿತು. ಅವಳು ಆ ಪತ್ರವನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ಅಂಣಾರಾಯರ ಕೋಣೆಯ ಕಡೆಗೆ ನಡೆದಳು. ಅಂಣಾರಾಯರಿನನ್ನೂ ಹೊರಗಿಸಿದ ಬಂದಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಈಗ ಮಾತ್ರ ಅವಳ ದುಃಖಕ್ಕೆ ದಾರಿ ಒಡೆಯಿತು. ಅಂಣಾರಾಯರು ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿದ್ದರಷ್ಟೇ.

ಈಗ ಇನ್ನೊಂದು ತುಸು ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ತಿರುಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೂ ಎಲ್ಲರೂ ತನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋದಂತೆಸಿಸಿ ಇಷ್ಟೊತ್ತಿನಕ ಹುಡುಗಿ ಕೊಂಡಿದ್ದ ದುಃಖದ ಆವೇಗ ಹೊರಹೊರಟು ಅವಳು ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಅಳಹತ್ತಿದಳು. ಆ ಭರದಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗೆ ಅಂಣಾರಾಯರು ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದದ್ದೂ ತಿಳಿದು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಅವಳ ಈ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಈವೊತ್ತು ಏನೋ ಅನಾಹುತವಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಊಹಿಸಿ ಸ್ತಂಭಿತರಾಗಿ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತುಕೊಂಡರು. ಆದರೂ ತಂದೆಯ ಕರುಳು. ಅವರು ಮೆಲ್ಲನೇ ಅವಳ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಅವಳ ಬೆನ್ನು ಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟು “ಅಕ್ಕಾ—” ಎಂದು ಮೃದುವಾಗಿ ಕರೆದರು. ಅಕ್ಕವ್ವು ಜಡದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವರ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ “ಅಂಣಾ—” ಎಂದು ಕೂಗಿ ಮತ್ತೆ ಅಳುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಳು. ದುಃಖದ ಭರ ತುಸು ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು. ಪತ್ರ ಅಂಣಾರಾಯರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಳು.

ಅಂಣಾರಾಯರು ಪತ್ರ ಓದಿಕೊಂಡರು. ಅವರು ಸುತ್ತೇನೂ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಎರಡೂ ಗಲ್ಲಗಳ ಮೇಲೆ ಬಾಸಳ ಮೂಡುವಂತೆ ಘಾಡ ಘಾಡ ಎಂದು ಹೊಡಕೊಳ್ಳಹತ್ತಿದರು. ಅವರ ಮೋರೆಯ ಮೇಲೂ ಏನೋ ಒಂದು ಏಚಿತ್ರ ಕಳೆ ಬಂದಿತ್ತು. ಆದನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿ ಅಕ್ಕವ್ವು ಗಾಬರಿಯಾಗಿ “ಅಂಣಾ,—ಅಂಣಾ,—ಸುಮ್ಮನಾಗಿ — ನಾ ಬೇಕೋ ಬ್ಯಾಡೋ ನಿಮಗ!”

“ಎಲ್ಲೆ ಹೋಗತಾನ ಆ ಮಗ—” ಅಂಣಾರಾಯರು ಕೇವಲ ಹುಚ್ಚರಂತೆ ಮಾಡಹತ್ತಿದರು.

“ಯಾಕೆ ಆದು ! ನಾಬ್ಯಾಡಾಗೇನಿ ಆವರಿಗೆ.”

“ಬ್ಯಾಡಾಗೆಂದರೇ ! ಕಿವಿ ಹಿಡದ ಕೇಳತೇನಿ. ಮುಖಾರ್, ಮೂಖಾರ್, ಬುದ್ಧಿ ಎಲ್ಲಿಟ್ಟಿದೀಂತ ಕೇಳತೇನಿ. ನನ್ನ ಮಗಳ ಕುತಗಿನೆನ ಕೊಯ್ಯಲಿಕ್ಕೇಂತ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಿಲ್ಲ ಅವನ ಕೈಯಾಗ.”

“ಬ್ಯಾಡಾದ ಮ್ಯಾಲೆ ಬಾಳಿ ಮುಳ್ಳಮುಳ್ಳೆಂದರಂತೆ. ಆಗೋ ದಲ್ಲ, ಹೋಗೋದಲ್ಲ.”

ಪಿತೃಪುತ್ರಿಯರ ಸಂವಾದ ಹಾಗೇ ಸಡೆಯಿತು. ಏನಾದರೂ, ರಾಧಾಬಾಯರಿಗೆ ಈ ಮಾತು ತಿಳಿಸಬಾರದೆಂಬ ನಿರ್ಣಯವಾಯಿತು.

.....

ಅವೇ ದಿಸ ಸಾಯಂಕಾಲಕ್ಕೆ ತೋಪಿನಲ್ಲಿ ದೀವಿಗೆ ಹತ್ತಲಿಲ್ಲ.

೨೬

ಗಂಡ ಬಿಟ್ಟು ಗೈಯಾಳಿ !

ರಾಧಾಬಾಯರಿಗೆ ಹೇಳಬಾರದೆಂದು ಮಾಡಿದ ಮಾತು ಅವರ ಕಿವಿಗೆ ಮುಟ್ಟದಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಣೆ ಹಣೆ ಬಡಕೊಂಡರು. ಅಂಣಾರಾಯರ ಮನೆಗೇಗ ಏನೋ ಒಂದು ಅಪಸ್ಮಾರ ಕಳೆ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಅಕ್ಕವ್ವ ತನ್ನ ಕೋಣೆ ಬಿಟ್ಟು ಸರಿದಾಡುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ರಾಮಕೃಷ್ಣ ವಾಕ್ಯಧಾ, ರಾಮತೀರ್ಥ ಬೋಧಾವ್ಯತ, ಜೀವನಸ್ಮೃತಿ, ಭಾರತ, ರಾಮಾಯಣ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೋದಿ ಕಾಲಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅಂಣಾರಾಯರ ಮನೆಗೆ ಊಸ ಸಂಪರ್ಕವಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅಕ್ಕವ್ವನಿಗೆ ಮನೆಯ ಸಂಪರ್ಕವಿದ್ದಿಲ್ಲ.

ಊರೊಳಗೂ ಎರಡು ತಂಡಗಳು. ಕೆಲವರು ಅಕ್ಕವ್ವನಿಗೆ ದೋಷ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲವರು ಭುಜಂಗರಾಯರಿಗೆ ದೋಷ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಕ್ಕವ್ವನಿಗೆ ದೋಷ ಕೊಡುವವರೆ ಬಹಳ ಜನ.

ಅಕ್ಕವ್ವ ಬಹುಶಃ ಊರೊಳಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಗೆಳತಿ ಯರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವುದಾದರೂ ಹುಣ್ಣಿವೆಗೊಮ್ಮೆ ಅವಾಸಿ ಗೊಮ್ಮೆ, ಭುಜಂಗರಾಯರು ಜೋದಂದಿಸಿಂ, ಅಂದರೆ ಈಗ ಸುಮಾರು ಒಂದು ವರ್ಷದ ಮೇಲೆ ಆಗುತ್ತ ಬಂದಿತ್ತು, ಅವಳು ನರಸುವಿನ ಮನೆಗೆ ಸಹ ಹೋಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. ನರಸುವಿಗೆ ಮನೆಯ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೂ ಹೋಗುವದಾಗುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲವೆಂಬದೊಂದು. ಮೇಲಾಗಿ ಬಾಬಣ್ಣ ಈಗ ಒಂದು ವರ್ಷದಿಂದ ಮಾಸ್ತರ (B. T.) ಪರೀಕ್ಷೆ ಗಾಗಿ ಕಲಿಯಲಿಕ್ಕೆ

ಹೋದವ ನುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಮನೆ ನೂಡಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದ. ನೊನ್ನೆ ನೊನ್ನೆ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಮರಳಿ ಬಂದಿದ್ದ.

ಅಕ್ಕವ್ವ ನರಸುವಿನ ಮನೆಗೆಂದು ಹೊರಟಳು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಗುರುಭಟ್ಟರ ರಂಗ-ಮಠ (ರಂಗಣ್ಣ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಮಠ ಅಥವಾ ರಂಗ-ದೇವತೆಯ ಮಠ!) ಇತ್ತು. ಈಗ ಅಲ್ಲಿ ಗುರುಭಟ್ಟರು ಮತ್ತು ಒಬ್ಬಬ್ಬರು ಆಜೀವ-ಸೇವಕರಷ್ಟೇ ಕುಳಿತಿದ್ದರು.

ಗುರುಭಟ್ಟರು ದೂರದಿಂದ ಅಕ್ಕವ್ವನನ್ನು ನೋಡಿ “ಎ ಮಲ ಕೊಂಡೀರೇನು! ಏಳಿ. ಯಾರ ಬರತಾರ, ಎಂತ ಬರತಾರ, ನೋಡ ತೀರೋ ಇಲ್ಲೋ!” ಸನ್ಮಾನ್ಯ ಮಠಸ್ಥರೆಲ್ಲರೂ (ಇಬ್ಬರು!) ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತರು. “ಯಾರೋ, ಭಟ್ಟಾ!” ಅಕ್ಕವ್ವನ ದೃಷ್ಟಿ ಕೆಳಗೇ ಇತ್ತು.

“ಆ ಬಾಟಲೀಕಾ ಒೂಚನ ಮನೀಯವರು.”

“ಓಡಿ ಹೋಗ್ಕಾನಂತಲ್ಲೋ, ಭಟ್ಟಾ!”

“ಎಲ್ಲೆ ಓಡಿಹೋಗತಾನ! ಇಲ್ಲೇ ಯಾವದಾರ್ಯ ರಂಗ ಮಹಾಲನಾಳಿಗ ಅಡಗಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನು. ಅಡಗಿಕೊಬೇಕ ಯಾಕೋ! ಅದೇನೋ ಅಂತಾಲ್ಲ, “ಉಭೌ ತೋ ನ ವಿಚಾಸೀತೋ”-ಅದರ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ತಿಳಿದ ಹಾಂಗ್ ಮೂರನೇದಾಕಿನ್ನು ಇಟಕೊಂಡು ಆರಾಮ ಬಾದಶಹಾಸ ಹಾಂಗ ಇರೋದು ಬಿಟ್ಟ-ಓಡಿಹೋಗ ತಾನ-” ಈ ಮುಂದಿನ ಮಾತು ಫಾಲ್ಗುನ-ರಸದ ವರ್ಣಾವತಾರ ವಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಮಠಸ್ಥರ ಅನುಮತಿಯ ಚೀತ್ಕಾರ ಅಕ್ಕವ್ವನ ಕಿವಿಗೆ ಬಂದು ತಟ್ಟಿತು.

ಊರು ಬಂದ ಕೂಡಲೇ ಅಕ್ಕವ್ವನ ದೃಷ್ಟಿ ತನ್ನ ಸ್ವಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಕೆಳಗಾಗಿತ್ತು. ಆದರೂ ಗುರುತಿನ ಓಣಿಯಿಂದ ಬರುವಾಗ ಕಣ್ಣುಗಳ ಸಾಲಿಗೆ ಸಾಲೇ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿರುವದೋ ಎನೋ ಎಂದೆನಿಸಿ ಅವಳ ಮೈಯೆಲ್ಲ ಬೆವರಿತು.

ನರಸುವಿನ ಮನೆ ಬಂತು. ಅವಳು ಬನ್ನೆ ಆತ್ತಿತ್ತ ನೋಡಿ ಚಟ್ಟನೇ ಒಳಹೊಕ್ಕಳು. ಈಗ ನರಸುವಿನ ಕೂಡ ದ್ವಾರಿ, ತಗ್ಗಿನ ಮನೆ ಜೀವಕ್ಕ, ಗಂಧರ್ವ ಗಂಗಾಬಾಯಿ (ಅವರ ಫ್ಯಾಷನ್ ಮೂಲಕ ಜನರು ಹೀಗೆ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು!) ಮಾತಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಅಕ್ಕವ್ವ ಬಂದ ಕೂಡಲೇ ಗಂಗಾಬಾಯಿ ರೇನೋ ನೇತ್ರಸಂಕೇತ ಮಾಡಿದರು. ಆ ಮೂವರ ಮೋರೆಯ ಮೇಲೂ ಒಂದು ಪ್ರಕಾರದ ಸಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ನರಸು ನೋಡಿಯೂ ನೋಡದಂತೆ ಮಾಡಿದಳು. "ಅಕ್ಕ, ಬಾರ್ಡ" ಎಂದು ಅವಳನ್ನು ಕೈಹಿಡಿದಳೆದಳು. ಅಕ್ಕವ್ವ ಮೊದಲೇ ಸೂಕ್ಷ್ಮದವಳು. ಗಂಗಾಬಾಯಿ ಜೀವಕ್ಕ ಅವರ ಕುತ್ತಿತ ಬುದ್ಧಿಗೆ ದ್ವಾರಿಯೂ ವುಟಕೊಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಬಲು ನೊಂದುಕೊಂಡಳು. ಜೀವಕ್ಕ ಸಗುತ್ತ "ಯಾಕೆ ಅಕ್ಕವ್ವ, ಭಿಟ್ಟಿ ತುಟ್ಟಿ ಮಾಡಿಸಿಟ್ಟಿ! ನಿಮ್ಮ ಅಮರಪುರ ಬಿಟ್ಟ ಬರಬೇಕಂತ ಅನ ಸೋದೇ ಇಲ್ಲೋ ಎನು ಮತ್ತೆ!" ಎಂದು ಗಂಗಾಬಾಯಿಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದಳು. ದ್ವಾರಿಯ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಈಗೊಂದು ಚೆಲುವಾದ ಮಗು ಇತ್ತು. ಅಕ್ಕವ್ವ ಜೀವಕ್ಕನಿಗೆ ಎನೂ ಉತ್ತರ ಕೊಡದೆ ಆ ಮಗುವನ್ನು ಎತ್ತಿ "ಲುಚ್ಚಾ, ಹೇಳವರಿಗೆ. ನೀ ಬಂದೀಂತ ಗೊತ್ತಿದ್ದರೂ ನಾ ಯಾವಾಗೋ ಬರತಿದ್ದೀಂತ. ಎ ದ್ವಾರಿ, ಬೆಂಗಳೂರಾಗೇನೋ ಬೇಬೀ ಎಲಕದಂತ. ಅಲ್ಲೆ ಕಳಸೋಣ ಈ ಲುಚ್ಚಾನ್ನ. ಕೂಡಲಿ ಕಾಜಿನ ಪೆಟಿಗ್ಯಾಗ ಚೀಟೀ ಹಚಿಗೊಂಡು. ಐದು ದುಡ್ಡಿನ ಟೀಕಿಟೆ ಹಚ್ಚಿ ಟಪಾಲ ಪೆಟಿಗ್ಯಾಗ ಹಾಕಿದರ ತೀರಿತು!" ಎಂದು ನಗೆಯಾಡಿದಳು. ಕೂಸಿಗೆ "ಟಪಾಲ ಪೆಟಿಗ" ಯ ಪ್ರವಾಸದ ಮೋಜು ಅನಿಸಿ ನಕ್ಕಿತು. ಎಲ್ಲರೂ ನಕ್ಕು ಬಿಟ್ಟರು. ಎನೋ ಒಂದು ಕಾರಣದಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದ ರೇನೆಯು ಮತ್ತೆ ತಳಸೇರಿ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ತಿಳಿನೀರು ಹರಿದಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಯಾಕೋ ಎನೋ ಮಾತಿಗೆ ರಂಗು ಬರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಗಂಗಾಬಾಯಿ ಜೀವಕ್ಕ ಎದ್ದರು. ಕೂಸಿನ ಕಾಟಕ್ಕಾಗಿ ದ್ವಾರಿಗೂ ಎಳಬೇಕಾಯಿತು. ಎಲ್ಲರೂ

ಎದ್ದರು. ಇನ್ನುಳಿದರು ಇಬ್ಬರೇ. ಅಕ್ಕವ್ವನಿಗೆ ತನ್ನ ದುಃಖ ತೋಡಿ ಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಪೂರಾ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಿಕ್ಕಂತಾಯಿತು.

“ ಅಕ್ಕು, ಏನು ಅನ್ನು, ನಿನ್ನ ಗಂಡ ಶುದ್ಧ ರಾಕ್ಷಸನವ್ವ ”
ನರಸು ಅಂದಳು. “ ಏನೋ ನೊಂದಾಕಿ ಬೆಂದಾಕಿ ಗಂಡನ ಆಸರನೂ ಇರಬಾರದ್ದು ನಿನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ! ”

“ ಬೇಡೇ, ಬಂದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಂದ ಬರಬೇಕು ! ನರಸು, ರಾಕ್ಷಸರಾರೂ ಅಲ್ಲ. ನಾನು ಇದ್ದೇನಿ ನೋಡು, ದೆವ್ವ ಪಿಶಾಚಿ ರಾಕ್ಷಸಿ- ಎಲ್ಲನೂ ಇದ್ದೇನಿ. ”

“ ಅಲ್ಲ ತಗ. ಇವು ಧರ್ಮಸಾಲೀ ಮ್ಯಾಲಿನ ಕುಂಚು, ಮಸಿ ಮ್ಯಾಲ ನಿಂದರಂದರ ಕ್ಯಾಂಗ ಸಂತಾವು ” ಅಕ್ಕವ್ವನಿಗೆ ತನ್ನ ದುಃಖ ದಲ್ಲೂ ನರಸುವಿನ ಈ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಸಗೆ ಬಂತು. ಮುಂದೆ ಮಾತಾಡುತ್ತ ಮಾತಾಡುತ್ತ ತನ್ನ ಮತ್ತು ಭುಜಂಗರಾಯರ ಪತಿ ಪತ್ನೀತ್ವದ ಸಹವಾಸ ಎಷ್ಟೋ ದಿನಗಳಿಂದ ಇದ್ದಿದ್ದೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದಳು. ನರಸುವಿಗಾಶ್ಚರ್ಯವೆನಿಸಿತು.

“ ಹಾಂಗ ಹ್ಯಾಂಗ ! ರಾಜ-ಕೃ ಹೊರ್ತ ಎಲ್ಲ ! ”

“ ಹೇಸಿಗೆ ಬಂತವ್ವ ನನಗ. ಇನ್ನು ಈ ಜನ್ಮದಾಗಂತೂ ಶಕ್ಯ ಇಲ್ಲ. ” ಅಕ್ಕವ್ವ ನಿಶ್ಚಯದ ಸ್ವರದಿಂದ ಅಂದಳು.

“ ನಿನ್ನ ಮಾತು ನಿನಗು ಛಂದವ್ವ. ” ಅಂತು ಅಕ್ಕವ್ವನ ಆಚಾರ ನರಸುವಿಗೆ ಸರಿಬರಲಿಲ್ಲ. ತುಸುಹೊತ್ತು ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಅಕ್ಕವ್ವ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟಳು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ವಿಚಾರದೊಂದೇ ಗೊಂದಲ. ಅವಳಿಗೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಜನರ ವಿಚಾರ-ಸರಣಿಯೇ ತಿಳಿಯದಂತಾಗಿತ್ತು.

ಗಂಡ ಬಿಟ್ಟು ಗೈಯಾಳಿ ! ಈ ಸ್ಥಿತಿಯ ಅನುಭವದ ಒಂದೊಂದು ಮಾದರಿಯು ಅವಳ ಕಂಠದೊಳಗೆ ನಿಂತಿತು. ಗಂಡನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಓಡಿ ಹೋದವಳು ಜನರ ಆಡಕೆಯ ಗಂಟು ಹಿಂದೇ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗು

వళు. యారు ఏనేందరూ అదర చింతే అవళిగిల్ల. జనమరేయోలె మనమరేయోలె....గండ సత్తవళిగే ద్యేవద ఆధార.అందర, ఏనోలె పాప, గండనన్ను ఇట్టుకేండు సంసార మాడికేండిరు వప్పు పుణ్య పడకేండు బందిల్లవేందు జనరే కసికర మాడు వరు. ఏనోలె కులాలాచార కులధర్మ సరయాలి నడిసి కేండు జోలెదరంతూ అవళు ఏసూ మాడిదరూ జనరు కంణు ముజ్జియే సాగువరు. తాను....గండను బిట్ట గ్యేయాలి!

మనెగే ఖోలెదాగ అవళ హణి కాయు బింకి అగిత్తు. అదే దిన రాత్రి జ్జర బందు మ్యేమేలెలె ఎజ్జ రిల్లదంతాయెతు.

౨౭.

అత్యవస్థతే.

ఇదిగె మూవత్తోందు దినగళాగి ఖోలెగిద్దవు. అక్క వ్వన మ్యేమేలెలె ఇన్నూ ఎజ్జర బందిద్దిల్ల. జ్జరద ప్రమాణవూ కడిమేయాలిద్దిల్ల. అంణారాయర సహసశక్తియ మితి మురితు. తా. శ్రీనివాసరాయరదే టెషధ నడదిత్తు.

అంణారాయరు ఒందు దిన డాక్కరరిగే “ శీను, ఇన్ను ముగసు. ఈ ఎరడూ హణ ఇటగేండు అళలారే. ” ఎందు హళిబిట్టరు.

“ అంణా, అంణా, నీ మనుష్యనోలె స్యేతాననోలె! ”

“ నా మనుష్యాంత్వ హళితేసి. ఈ యాతనాన నోలెడ లారే. ఎరడూ నికాలే హణిసిజెతు. ఈగ హదినేంటిప్పత్త వర్షాతు, అకి ఇద్దు హాంగూ అల్ల, సత్త హాంగూ అల్ల,బిద్దు కేండాళ, ఇన్న అక్కూనూ ఇద్దుర ఎను మాడతాళ! ”

“ ಹೌದೋ ! ನೀ ಅಂಬೋ ಹಾಂಗ್ ಆಗೇದ. ” ಆ ಮೇಲೆ ಡಾಕ್ಟರರು ತುಸು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ಅಂದರು “ ಅಂಣಾ ನಾ ಹೇಳಿದ ಪಾಂಗ ಮಾಡತೀಯಾ ! ”

“ ಅದುಕ್ಕಿಷ್ಟ್ಯಾಕ ಕೇಳಬೇಕು ! ಕುತುಗನ ಕೊಟ್ಟೀನಿ ನಿನ್ನ ಕೈಯಾಗ. ”

“ ನಾಲ್ಕೆಂಟು ಕನಡು, ಮರಾತಿ, ಇಂಗ್ಲೀಜಿ ವರ್ತಮಾನ ಸತ್ರದಾಗ ಬಾಹಿರಾತ ಕೊಡು ಭುಜಂಗರಾಯನ ಹೆಸರಲೆ. ”

“ ಆ ಲಘಂಗನ ಹೆಸರ ತಗಿಬ್ಬಾಡಾ. ” ಅಂಣಾರಾಯರು ಕಿವಿ ಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟು ಹೇಳಿದರು.

“ ಮಗಳ ಬೇಕಾದರೂ ಆ ಲಘಂಗನೂ ಬರವನ. ”

ಒರಡು ತಾಸು ವಾದ ಹಾಕಿ ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ ಅಂಣಾರಾಯರು ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾಯರ ಮಾತಿಗೊಪ್ಪಿದರು. ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾಯರೂ ಇದೊಂದು ಔಷಧ್ಯೋಜನೆಯೆಂದೇ ತಿಳಕೊಂಡಿದ್ದರು.

೨೮.

ಪುನರಾಗಮನಾಯ ಚ

ಅಂಣಾರಾಯರ ಜಾಹೀರಾತಿಗೆ ಉತ್ತರ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಓಂದು ಸ್ತಾನದ ಅಸಾರ ಜನಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಭುಜಂಗರಾಯರಂಥ ಒಂದು ಬಿಂದುವಾತ್ರವನ್ನು ಹುಡುಕಿ ತೆಗೆದು ಸುದ್ದಿ ಮುಟ್ಟಿಸುವ ಪೋಸ್ಟ್ ಮನ್ ನಾದರೂ ಎಲ್ಲಿದ್ದನು !

ಡಾಕ್ಟರರ ಕೈಗೆ ಯಶಸ್ಸು ಬರಹತ್ತಿತು ಅಕ್ಕವನ ಜ್ವರ ಕಡಿನೆಯಾದವು. ಹಾಸಿಗೆಯಿಂದ ಅತ್ತಿತ್ತ ಸರಿದಾಡುವಷ್ಟು ಸಹ ಶಕ್ತಿ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ವೊದಲಿನಿಂದ ಅಕ್ಕವನ ಇರುವಿಕೆ

ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದದ್ದು. ಅವಳ ಪ್ರಸನ್ನಮುಖದ ಸ್ವಾಗತನೇ ಡಾಕ್ಟರರಿಗೆ ಪ್ರತಿದಿನ ಉತ್ಸಾಹ ಕೊಡುತ್ತಿತ್ತು.

ಡಾಕ್ಟರರು “ ಸಾಯಬೋ ಸೀರಮ್ ” ದ ಇಂಜೆಕ್ಷನ್ ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿದ್ದರು. ಅಕ್ಕವ್ವ ಏನೋ ನಗೆಯಾಡುತ್ತ, “ ಶೀನೀ ಕಾಕಾ, ಇನ್ನೆಷ್ಟಂತ ನನ್ನ ಬದುಕುಬೇಕಂತೀರಿ ! ” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ಡಾಕ್ಟರರು ಬೆಚ್ಚಿ ಬಿದ್ದರು.

“ ಹಾಂಗಾರೇನು ಮಾಡಬೇಕಂತಿ ! ”

“ ಯಾವದಾರ್ಯ ಔಷಧ ಜುಜ್ಜಿ ಪೂರಾ ಮುಲಕೊಂಡು ಬಿಡೋ ಹಾಂಗ ಮಾಡಬಾರದ ! ” ಡಾಕ್ಟರರಿಗಿಂತ ಆ ನಗೆಯಲ್ಲ ಭಯಾನಕತೆಯು ಕಂಡು ಬಂತು. ಅವರು ಕ್ಷಣಮೊತ್ತು ಶೂನ್ಯದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವಳ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ “ ಅಕ್ಕವ್ವಾ, ನಿನ್ನ ಹಾಂಗೊವೈ ಮುಲಗಿಸಿದೇಂದರವ ನನ್ನ ಔಷಧ ಯಾರ ಕುಡಿಬೆಕು ಆಮ್ಮಾಲೆ ! ” ಎಂದು ಮೋರೆ ತಿರುವಿದರು. ಕಂಠುಗಳಿಂದ ಎರಡು ಹಸಿಗಳು ದುರಿದುವೋ ಏನೋ !

“ ಔಷಧ ತೋಗೊಂಬುದೂ ನೆಟ್ಟಗಾಗೋದರ ದುಂದು. ನವಗ ನೆಟ್ಟಗಾಗಬೇಕಂತ ಅನಸೋದಿಲ್ಲ ! ” ಅವಳ ದನಿ ನಡುಗಿತು. ಡಾಕ್ಟರರು “ ನಿನ್ನ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚೋ ಔಷಧ ಕೊಡಬೇಕಂತಿನ್ನು ” ಎಂದು ಏನೋದ ಮಾಡುತ್ತ ಹೊರಟು ಹೋದರು.

ಆ ದಿನ ಅಂಣಾರಾಯರು ಮಧ್ಯಾನ್ಹದಾಗ ವಾಮುಕುಕ್ಕಿ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಅಕ್ಕವ್ವನ ಕೋಣೆಯ ಕಡೆಗೇ ನಡೆದಿದ್ದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಬಬ್ಬ ಕೂಲಿಯವ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಹಾಸಿಗೆಯ ಸುರಳಿ, ಒಂದು ಟ್ರಂಕು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದ. ಅಂಣಾರಾಯರು ಊರಿಂದ ಯಾರಾದರೂ ಬಂದಿರಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿದು ಏನೋ ಕೂತೂ ಹಲದಿಂದ ನೋಡುತ್ತಾರೆ, ಭುಜಂಗರಾಯರು. ಈಗ ಛಾಯೆ ಮಾತ್ರ. ಆ ಕಂಠುಗಳಲ್ಲಿ ತೇಜವಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಆ ದೇಹಕ್ಕೆ ಕಾಂತಿಯಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅವರ ಈ ಸ್ಥಿತಿ ನೋಡಿ ಅಂಣಾರಾಯರಿಗೂ ಕೆಟ್ಟಿಸಿತು.

“ ಈಗ ಹ್ಯಾಂಗದ್ರ ! ” ಭುಜಂಗರಾಯರು ಕೇಳಿದರು.

“ ಇನ್ನೂ ಅಂತೂ ಮುಗಿದಿಲ್ಲ. ”

ಅಂಣಾರಾಯರಿಗೆ ಚುಚ್ಚಿ ಮಾತಾಡಬೇಕಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಏನೋ ಬಾಯಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋಯಿತು. ಭುಜಂಗರಾಯರು ಏನೂ ಮಾತಾಡದೆ ತಮ್ಮ ಕೋಣೆಯ ಕಡೆಗೆ ನಡೆದರು. ಅಲ್ಲಿಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತುವು ಅವರ ಪರಿಚಯದ್ದು. ಅವುಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಇವರ ಪರಿಚಯವಿತ್ತೋ ಇಲ್ಲೋ.

ಮನೆ ಮುಟ್ಟಿದ ಕೂಡಲೆ ಅಕ್ಕವ್ವನನ್ನು ಕಂಡು ಅವಳ ಪ್ರಕೃತಿ ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಅವರ ಏಚಾರವತ್ತು. ಅದರೂ ಈಗ ಡಾಕ್ಟರರನ್ನು ಕೇಳದೇ ಏನೂ ಮಾಡಬಾರದೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಅವರ ದಾರಿ ಕಾಯುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು. ಸಂಜೆಗೆ ಡಾಕ್ಟರರೂ ಬಂದರು. ಅವರಿಗೆ ಭುಜಂಗರಾಯರನ್ನು ಕಂಡು ಆಶ್ಚರ್ಯವೆಸಿಸಿದರೂ ಸಮಾಧಾನವೆನಿಸಿತು. “ ಭುಜಂಗರಾವ, ಬಂದ್ರಿ ನೆಟ್ಟಗಾತು. ಇನ್ನು ನೀವೇನೋ ಸಿಮ್ಮ ಪೇಶಂಟೀನೋ! ನನಗ ಕಾಳಜಿ ಇಲ್ಲಿನ್ನೆ. You are a doctor and a medicine in one.” ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾಯರ ನಗೆಯಿಂದ ಮನೆ ಹಾರಿತು. ಈ ಏನೋದರಿಂದ ಭುಜಂಗರಾಯರ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲಿನ ಭಾರ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಅವರೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಕೊಂಡರು. ಅಂಣಾರಾಯರೂ ಬಂದರು. ಆ ಮೇಲೆ ಆ ಮೂವರೂ ಅಕ್ಕವ್ವನ ಕೋಣೆಯ ಕಡೆಗೆ ನಡೆದರು. ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟ ಕೂಡಲೆ ಎಂದಿನಂತೆ ಅವರ ಸ್ವಾಗತಕ್ಕೆ ಪ್ರಸನ್ನ ಮುಖವು ಎದುರಾಯಿತು. ಅಕ್ಕವ್ವ ಏನೋ ಮಾತಾಡತಕ್ಕವಳಿದ್ದಳು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವಳ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಭುಜಂಗರಾಯರು ಕಂಡರು. ಅವಳು ಗೋಡೆಯ ಕಡೆಗೆ ಮೋರೆ ತಿರುವಿ ಕಂಠು ಮುಚ್ಚಿ ಮಲಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟಳು. ಅಂಣಾರಾಯರೂ ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾಯರೂ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಮಿಕ್ಕಿ ಮಿಕ್ಕಿ ನೋಡಹತ್ತಿದರು.

ಅದೇ ರಾತ್ರಿಗೆ ಜಡ್ಡು ಮರಕಳಿಸಿತು.

೨೯.

“ ನನ್ನ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬಾರದು. ”

ತಮ್ಮ ಬಗ್ಗೆ ಅಕ್ಕವ್ವನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನಿರುವದೆಂಬದು ಭುಜಂಗರಾಯರಿಗೇ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಗೊತ್ತಾಗಿತ್ತು. ಅದಷ್ಟು ಅವರು ಅವಳ ದೃಷ್ಟಿಗೇ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಪಥ್ಯ ಔಷಧಯೇಜನೆ ಇವೆಲ್ಲ ಅವರ ತಂತ್ರದಂತೇ ನಡೆದಿದ್ದುವು. ಏನೋ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಅಂಣಾರಾಯರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಆಸರ ಕೊಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅವಳ ಹತ್ತಿರ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರಷ್ಟೇ.

ರಾತ್ರಿಯ ೩ ರ ಸುಮಾರಾಗಿರಬಹುದು. ಭುಜಂಗರಾಯರು ಅವಳ ಹತ್ತಿರ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಅವಳ ಒಂದು ಕೈ ಇವರ ಕೈಯಲ್ಲಿತ್ತು. ದೀಪ ಮಿಣಿಮಿಣಿ ಉರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಸುತ್ತಲೂ ಸಿಃಶಬ್ದ ಶಾಂತತೆ. ಭುಜಂಗರಾಯರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ವಿಚಾರದ ಸಂತೆ ನೆರೆದಿತ್ತು.

ಈಗ ಅಗತಿಕಳಾಗಿ ಹೀಗೆ ಇವಳು ತನ್ನ ಕೈ ತಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವಳು. ಒಮ್ಮೆ ಹೀಗೇ ಬುದ್ಧಿವುರ:ಸರವಾಗಿ ಎಲ್ಲರ ಕಂಠಾರೆ ದೇವರನ್ನು ಸಾಕ್ಷಿಯಿಟ್ಟು (!) ಇದೇ ಕೈಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಕೈ ಹಿಡಿದಿದ್ದಳು. ಈ ಎರಡು ಪ್ರಸಂಗಗಳ ವಿರೋಧ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಂದು ಅವರಿಗೆ ಸಗೆ ಬಂತು. ಅವರು ಖಿನ್ನರಾಗಿ ಕಂಠಿಡುರಿದ್ದ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ಒಂದರ ಮೇಲೊಂದು ಕಲ್ಪನಾಚಿತ್ರವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು.

ಅತ್ಯಂತ ಕ್ಷೀಣವಾದದ್ದೊಂದು ದನಿ ಕೇಳ ಬಂತು “ ತಿರಿಗಿ ಯಾಕ ಬಂದ್ರಿ! ” ಭುಜಂಗರಾಯರು ಬೆಚ್ಚಿ ಬಿದ್ದು ಕಕ್ಕಾವಿಕ್ಕಿಯಾಗಿ ನೋಡಹತ್ತಿದರು. ಅಕ್ಕವ್ವ ಅವರ ಕೈ ನಿಗಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದು ಅವಳ ಮೈಯೆಲ್ಲ ಗದಗದ ನಡುಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅವಳಿಗಿದು ‘ ಫಿಟ್ ’ ಬಂತೆಂದೇ ತಿಳಿದು, ದೀವಿಗೆ ಎರಿಸಿ ಅವಳ ಮುಂದೆ ಹಿಡಿದು ನೋಡಿ

ದರು. ಅವಳ ಎರಡೂ ಕಂಠುಗಳಿಂದ ಹಾಗೇ ನೀರು ಸುರಿಯುತ್ತಿದ್ದುವು. ಅವಳು ಮತ್ತೆ ಪ್ರಯಾಸದಿಂದ ಕೇಳಿದಳು. “ ತಿರಿಗಿಯಾಕೆ ಬರೋಣಾತು ! ” ಭುಜಂಗರಾಯರಗೇನೂ ಉತ್ತರ ತೋಚಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ಅವರು ಅಂದರು “ ನೀ ಮಲಕೋ ನೋಡೋಣ! ನಾನಿನ್ನ ಕಂಠೆದುರಿಗೇ ಬ್ಯಾಡಾಂತಿದ್ದರೂ ನಾಳೇ ಎಲ್ಲಾಕೂ ಹೋಗತೇನಿ. ನೀ ನೆಟ್ಟಗಾಗು ವೊದಲ. ” ಅವಳ ಆಶಯ ತಿಳಿಯಿತು.

“ ಬಸಕ್ಕು ಎಲ್ಲಿದ್ದಾರು ! ” ಮತ್ತೆ ಕೆದರಿ ಕೇಳಿದಳು.

ಭುಜಂಗರಾಯರ ಕೈಯಲ್ಲಿಯ ದೀವಿಗೆ ತತ್ತರಿಸಹತ್ತಿತು. ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ ಅವರಿಗಂತೂ ಅನಪೇಕ್ಷಿತವೇ ಇತ್ತು. ಗಂಡಕಂಡಿರ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಬಾಯಿ ಏಷಯ ತಪ್ಪಿ ಸಹ ಹೊರಟಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಗಡಬಡಿಸಿ “ ಅಕ್ಕಿನೂ ಬಂದಾಳ ” ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

ನಿಜವಾದ ಸಂಗತಿ ಹೀಗಿತ್ತು. ಭುಜಂಗರಾಯರು ತೋಪಿ ಸಿಂದ ಹೊರಟವರು ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲದಿನ ಇದ್ದು ಉತ್ತರ ಸಿಂದುಸ್ತಾನದ ದಾರಿಯನ್ನೇ ಹಿಡಿದರು. ದಿಲ್ಲಿ, ಆಗ್ರಾ, ಅಜಮೀರ ಮಾಡುತ್ತ ಮಾಡುತ್ತ ಹೊರಟಾಗ, ದಾರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಬಾಯರು ಪ್ರಸೂತರಾದರು. ಪ್ರವಾಸದ ಶ್ರಮ. ಹೊತ್ತಿಗೆ ಯೋಗ್ಯ ಉಪಚಾರದ ಅಭಾವ. ಗೋಳಾಡಿ ಗೋಳಾಡಿ ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ ಮುಕ್ತರಾದರು. ಮರುದಿನ ಕೂಸೂ ಹೋಯಿತು. ಭುಜಂಗರಾಯರ ದಂತೂ ಎಲ್ಲ ಪರಿವೆ ಹರಿದಂತಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ದಿಕ್ಕು ತಪ್ಪಿ ಊರೂರು ತಿರುಗುತ್ತ ಹೃಷೀಕೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದು ಹತ್ತಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ಬಂದು ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ದೈನಿಕದಲ್ಲಿ ಅಂಣಾರಾಯರು ಕೊಟ್ಟ ಚಾಪೀರಾತ ನೋಡಿದರು. ಹಾಗೇ ಸೋಮನಾಥಪುರಕ್ಕೆಂದು ಹೊರಟಿದ್ದು ಬಂದು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು.

ಮೇಲಿನ ಸಂವಾದವಾದನಂತರ ಅಕ್ಕವ್ವ ಎಸೂ ಮಾತಾಡ

ಲಿಲ್ಲ ಭುಜಂಗರಾಯರೂ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಪೂರಾ ಮಗ್ನರಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಬೆಳಗು ಹರಿಯುವಾಗ ಅಕ್ಕವ್ವನೇ “ ನನ್ನ ಜಿಟ್ಟು ಹೋಗಬಾರದು ” ಎಂದು ಅವರ ಕೈಹಿಡಿದಳು. ಭುಜಂಗರಾಯರು ಸಂಪೂರ್ಣರಾದಂತೆ “ ಹಾಂಗ್ಡ ಮಾಡೋಣ. ನೀ ಈಗ ಮುಕೋ ಸ್ವಸ್ಥ ” ಎಂದು ಅಂದರು. ಅಕ್ಕವ್ವನಿಗೆ ತುಸು ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಗಾಢ ನಿದ್ರೆ ಹತ್ತಿತು. ಭುಜಂಗರಾಯರು ಅವಳ ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟು ಪೂರಾ ಬೆಳಗಾಗುವ ವರೆಗೆ ಹಾಗೇ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದರು.

೩೦

“ ನೀಗಿದ್ದೊಮ್ಮೆ ! ”

ಅಕ್ಕವ್ವ ಈಗ ತನ್ನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಓಡಾಡಿಕೊಂಡಿರುವಷ್ಟು ನೆಟ್ಟಗಾಗಿದ್ದಳು. ಭುಜಂಗರಾಯರು ಎಂದಿನಂತೆ ತಮ್ಮ ದವಾಖಾನೆಗೆ ಹೋಗಹತ್ತಿದ್ದರು. ರಾಧಾಬಾಯರು ಮಾತ್ರ ದಿನ ದಿನಕ್ಕೆ ಸೋಲುತ್ತ ನಡೆದಿದ್ದರು.

ಬಂದು ದಿನ ಅಕ್ಕವ್ವ ಮುಂಬಾನೆ ತನ್ನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕೂದಲ ಹಿಕ್ಕಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಪದ್ಧಕ್ಕ ಗಾಬರಿ ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಬಂದು ಹೇಳತೊಡಗಿದಳು. “ ನಡೆ, ನಡೆ, ಈವೊತ್ತಿನ ಲಕ್ಷಣವನ ಜ್ಯಾರೇ ಕಾಣಿಸ್ತಾವನ ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಗಡಿಬಿಡಿಯಿಂದ ರಾಧಾಬಾಯರ ಕೋಣೆಯ ಕಡೆಗೆ ನಡೆದಳು. ಅಕ್ಕವ್ವನೂ ಹಾಗೇ ಕೂದಲ ಮುದುಡಿಕೊಂಡು ಅವಳ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿದಳು. ಕೋಣೆಯ ಬಾಗಿಲು ಮುಂದೆ ನಾಡಿತ್ತು. ಅನಳು ದುಮುಕಿ ಒಳಗೆ ಹೋದಳು. “ ಅವ್ವ-ಅವ್ವ- ಮಾತಾಡ, ನಾ ಬಂದೇನಿ- ” ರಾಧಾಬಾಯರು

ಕಂಣು ಮುಚ್ಚಿ ಮಜ್ಜಿನಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಆ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಈಗ ಎನೂ ಉಳಿದಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಕಂಣು ಒಳನಟ್ಟಿದ್ದವು. ಗಲ್ಲ ಸೇದಿಕೊಂಡಿದ್ದವು. ತುಟಿ ಕವ್ವುಕಾಡಿಗೆಯಾಗಿದ್ದವು. ಅವರ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಅಕ್ಕವ್ವನಿಗೆ ತುಂಬಿಯೇ ಬಂತು.

ಪದ್ಧಕ್ಕು ಬದರಿ ಹೇಳಿದಳು. “ಅಕ್ಕವ್ವ ಒಂದಾರು.” ರಾಧಾ ಬಾಯರು ಕಂಣು ತೆರೆದು ತಮ್ಮ ಮಗಳನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ಕಂಣುತುಂಬ ನೋಡಿಕೊಂಡರು. ಮಾತಾಡಲಕ್ಕೆ ಯತ್ನಿಸಿದರು. ನಾಲಿಗೆ ಹೊರಳಿ ಲಿಲ್ಲ.

“ಅಕ್ಕು, ಅಳಬ್ಯಾಡಾ. ಹೊರಗಿಸಿಂದ ಬಂದಿದ್ದರು ಕಳಿಸಿ ಕೊಡಿಲ್ಲೆ!” ರಾಧಾಬಾಯರ ಕಂಣು ಮತ್ತೆ ಮುಚ್ಚಿದವು.

ಅಕ್ಕವ್ವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಸರಿದಾಡಬಾರದೆಂದೇ ಇತ್ತು. ಆದರೂ ರಾಧಾಬಾಯರ ಸ್ಥಿತಿ ನೋಡಿ ಇದು ಅವರ ಕೊನೆಯ ಇಚ್ಛೆ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಅಂಣಾರಾಯರ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋದಳು. ಅವರೂ ಹಾದಿ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದರೋ ಎನೋ. ಅಕ್ಕವ್ವ ಅಳುತ್ತ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿ ಹೇಳಿದಳು. “ಅಂಣಾ, ಈಗ ಅಲ್ಲೇಸುಳಿದಿಲ್ಲ— ಅವ್ವಂತೂ ನಡಬುಟ್ಟಳು.” ಅಂಣಾರಾಯರಿಗೆ ಈಗ ಮೂರು ದಿನಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ಹೆಂಡತಿ ಇನ್ನು ಕೈಗೆ ಹತ್ತುವುದಿಲ್ಲೆಂದೆನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರು ಹೊರಟೇ ಬಿಟ್ಟರು.

ರಾಧಾಬಾಯರ ಕಂಣು ಅವರ ದಾರಿಯ ಕಡೆಗೇ ಇತ್ತು. ಅವರು ಬಂದಕೂಡಲೆ ಪದ್ಧಕ್ಕು ಹೊರಗೆ ಹೋದಳು ಗಂಡಹೆಂಡಿರಿಬ್ಬರೇ ಉಳಿದರು.

ಅಂಣಾರಾಯರನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೇ ರಾಧಾಬಾಯರ ಮನೋಭಾವನೆಗಳು,— ಇದುವರೆಗೆ ಬಚ್ಚಟ್ಟ ಮನೋಭಾವನೆಗಳು ಹೊರವುಕ್ಕೆ ಜಿಲ್ಲಹತ್ತಿದುವು. ಅಂಣಾರಾಯರೂ ಆ ಪ್ರೇಮ

ಸವಾಧಿಯಲ್ಲಿ ಬೆರೆತು, ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ, ಸತ್ಯಸ್ಥದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತ, ಅವರ ಮೋರೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸಿದರು. ರಾಧಾಬಾಯರು ನಸುನಕ್ಕು ಅಂದರು “ ನನ್ನಿಂದ ನಿಮಗ ಸುಖ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ನಾ ಹೋಗಿದ್ದರೂ ನೆಟ್ಟಗಾಗತಿತ್ತು. ಬರತಿದ್ದು ಯಾವಾ ಕ್ಯಾರಿಸ್-ಕಾಲಕಡಗದಾಕಿಲ್ಲ-ಪೈಚಣದಾಕಿ. ”

“ ಮಲಕೋ ನೋಡೋಣ. ”

“ ಅದ ಅದ ಅಲ್ಲ ಮತ್ತೂ. ಅದು ಮಾತ್ರ ಕಟ್ಟಿದು ! ”

“ ನಿನಗೇನಾಗೇದಿವತ್ತ ! ”

“ ರಾಧಾಬಾಯರು ಅಂಣಾರಾಯರನ್ನು ಬಿಗಿದಪ್ಪಿಕೊಂಡರು. ಅಂಣಾರಾಯರು ಕ್ಷಣಹೊತ್ತು ಮೈಮರೆತರು. ತಮ್ಮ ತುಟಿಗಳ ಗೆದ್ದುರಾದ ತುಟಿಗಳನ್ನು ಚುಂಬಿಸಿದರು. ಈ ತಂದೆಯು ಅವರನ್ನು ಮರುಳುಗೊಳಿಸಿತು. ಏಚ್ಚತ್ತು ನೋಡುತ್ತಾರೆ, ಆ ತುಟಿಗಳ ಮೇಲೆ ಸ್ಪಂದನವಿನ್ನೂ ನಡೆದಿತ್ತು. ಗಲ್ಲದ ಮೇಲಿನ ಕೆಂಪು ಇಳಿದಿ ದಿಲ್ಲ. ದೀಪ ಅರಿತ್ತು.

“ ನೀಗಿ ಹೋದ್ದೋಮ್ಮೆ ! ” ಅಂಣಾರಾಯರು ಜಡಹೃದಯ ವಿಂದ ಕೋಣೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ಬಂದರು.

೩೦

ಓಂ ಸ್ವಸ್ತಿ !

ಅಕ್ಕವ್ವನಿಗೀಗೊಂದು ಮಗು ಹುಟ್ಟಿರುವುದು. ಅವಳ ಈ ಶಿಶುಕಾವ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಮುಗ್ಧರಾಗದ ರಸಿಕರಿಲ್ಲ. ಅವಳಿಗೂ ಈಗ ಇತರ ಕೆಲಸದ ಕಡೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಯ ಹತ್ತುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ದಕ್ಕೂ ಪದ್ಧಕ್ಕು ಬೇಕೇಬೇಕಾಗುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಭುಜಂಗರಾಯರಿಗೆ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಬಾಯರ ನೆನಪಾಗಿ ಅವರು ಬಿನ್ನರಾಗುವರು. ಆ ನೆನಪು ಎಂದೂ ಅಳಿಯಲಾರದೇ ?
